

Besluit 14/21

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 26 maart 2021

Onderwerp

Notulen extra vergadering Provinciale Staten d.d. 22 januari 2021

Datum

26 maart 2021

Documentnummer

4856747

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 16 maart 2021 - 4852255;

gelet op artikel 46, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020;

besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun extra vergadering d.d. 22 januari 2021.

's-Hertogenbosch, 26 maart 2021
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter

de griffier

mr. I.R. Adema

mr. K.A.E. ten Cate

VASTGESTELD

**PS 14/21 Notulen van de extra vergadering van Provinciale Staten
van Noord-Brabant op 22 januari 2021**

Inhoudsopgave

Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Verzoek aan de voorzitter van Provinciale Staten van de Statenfracties SP, D66, GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, 50PLUS en ChristenUnie-SGP om een extra PS-vergadering naar aanleiding van de nieuwe situatie en de brief verzonden namens vijf partijen door de fractievoorzitter van de VVD.	14
Stemming	91
Sluiting	94
Stemmingsoverzicht extra vergadering Provinciale Staten 22 januari 2021	95

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 8
Arts, mw. W.M.A., 8
Bekker, M.A. de, 8
Berg, H.F. van den, 9, 69
Bergsma, R., 9
Bie, E.J. de, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 90
Boon, M.C.H., 10
Boxel-van Gruijthuisen, mw. L.P.M. van, 9
Bräuner, mw. G.E.A., 9
Broek, H.W. van den, 9, 56, 57, 58, 87
Brouwers, drs. J.F.X.M., 9, 31, 32, 33, 36, 37, 47, 55, 58, 87, 93
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 92
Deryckere, M.N.R.C., 9
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 9
Dijk, mw. E. van, 9
Dirken, mw. ir. A.M.W., 9
Duijs, F.B.G., 12
Everling, M.J., 9, 14, 17, 18, 23, 24, 27, 35, 46, 47, 49, 52, 53, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 75, 76, 77
Gremmen, R.J., 9
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 10, 25, 36, 39, 42, 43, 54, 59, 60, 70, 71, 72, 76, 83, 84, 85, 94
Heer, drs. ing. C. de, 10
Heijmans, N.G.L., 10, 16
Hendriks, C.A., 10
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van, 10
Hoon, mw. A.J.M. de, 10, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 40, 76, 77, 78, 79, 80, 94
Janssen, R.P.M., 10
Kammen, mw. drs. P. van der, 10
Karaaslan, T., 10
Kessel, mw. J.J. van, 10
Kort MSc, M.V. de, 11
Kutlu, S., 11
Linden, mw. J.J. van der, 11
Logister, E.H.P., 11
Ludwig, T.W., 11
Maat, C.A. van der, 61, 62, 63, 64, 65, 89
Manders, drs. W.J., 11
Meeren, C.J.R.F. van der, 11, 18, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40, 80
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 11, 19, 20, 24, 27, 28, 31, 37, 38, 40, 41, 48, 56, 62, 67, 68, 71, 74, 81, 88, 89
Oetelaar, J.C.M. van den, 11
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 11, 16, 17, 18, 19, 20, 40, 45, 78, 90, 91, 93
Panhuizen, A., 11
Philippart, M.J.A., 11, 18
Roijackers, mw. H.I., 12, 19, 20, 21, 22, 25, 26, 29, 30, 41, 42, 51, 57, 63, 64, 69, 73, 78, 79, 82, 83, 84, 93
Rutjens, W.H.A., 12, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 74, 86, 93

Scholder-Penders, mw. G.M., 12, 91, 92
 Smeulders, MA, S.J.A.H., 12, 30, 31, 32, 44, 45, 53, 54, 68, 74, 75, 80, 85, 89
 Smit, P.C.T.G., 72, 73, 74, 75
 Smolders, H.A.J., 12
 Spooren, A.J.M., 12
 Stoop, drs. J.W.P., 12
 Swinkels, H.A.J.M., 92
 Thijssen, J.G.M., 12
 Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 12
 Vlasveld, mw. A.I., 12
 Voorzitter, 8, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94
 Vreugdenhil, ing. H.J., 12, 17, 22, 23, 28, 29, 33, 34, 36, 50, 58, 59, 60, 61, 87, 88, 89
 Wel, ir. M.C. van der, 13, 30, 54, 86, 93
 Wely, L.F.A.M. van, 13
 Zwart, mw. P.S., 13

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bergsma, R.	CDA	Woudrichem
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Boxel-van Gruijthuijsen, mw. L.M.P van	D66	Oss
Bräuner, mw. G.E.A.	VVD	Veghel
Broek, H.W. van den	Lokaal Brabant	Reek
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Deryckere, M.N.R.C.	CDA	Udenhout
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Groep Rutjens	Maren-Kessel
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van	Forum voor Democratie	Lage Zwaluwe
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Tilburg
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Logister, E.H.P.	D66	Chaam
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Forum voor Democratie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Panhuizen, A.V.	VVD	Tilburg
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Roeles, S.G.	Forum voor Democratie	Sint-Michielsgestel
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Rutjens, W.H.A.	Groep Rutjens	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond

Smolders, H.A.J.	Forum voor Democratie	Tilburg
Spooren, A.J.M.	CDA	Breugel
Stoop, drs. J.W.P.	CDA	Bergen op Zoom
Swinkels, H.A.J.M.	SP	Vught
Thijssen, J.G.M.	CDA	Beers
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de	CDA	Beek en Donk
Vlasveld, mw. A.I.	Partij voor de Dieren	Tilburg
Vreugdenhil, ing. H.J.	ChristenUnie-SGP	Nieuwendijk
Wel, ir. M.C. van der	Partij voor de Dieren	Rijsbergen
Wely, L.F.A.M. van	Groep Rutjens	Oss
Zwart, mw. P.S.	VVD	Lage Zwaluwe

Extra vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 22 januari 2021

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Actualiteit

Verzoek aan de voorzitter van Provinciale Staten van de Statenfracties SP, D66, GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, 50PLUS en ChristenUnie-SGP om een extra PS-vergadering naar aanleiding van de nieuwe situatie en de brief verzonden namens vijf partijen door de fractievoorzitter van de VVD.

III. Stemming

IV. Sluiting

Extra vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 22 januari 2021

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 54 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, De Bekker, Van den Berg, Bergsma, Boon, mw. Van Boxel-van Gruijthuisen, mw. Bräuner, Van den Broek, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. Van Heusden-Wiemen, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, De Kort, S. Kutlu, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, Smeulders, Smolders, Spooren, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 09.30 uur.

De **voorzitter**: Dames en heren. Bij mij is het half 10, bij u ook, dus ik kan me zomaar voorstellen dat we gaan beginnen. Het verzoek is aan eenieder om de microfoon en de camera bij dezen uit te zetten, want voordat ik de vergadering open, inventariseren we wie aanwezig is in deze vergadering, zoals gebruikelijk. Dat gebeurt op alfabetische volgorde in een drietal groepen: allereerst de Statenleden met een achternaam beginnend met de letters A tot en met H, vervolgens I tot en met P en tot slot Q tot en met Z. Wanneer de groep waartoe u met de eerste letter van uw achternaam behoort aan de beurt is, wordt u verzocht de microfoon en camera aan te zetten. Wanneer de griffier uw naam noemt, meldt u zich dan als volgt: uw naam en "ik ben aanwezig". Het is relevant, zoals we ook recent hebben gemerkt, dat u deze woorden uitspreekt, want als u alleen maar 'ja' zegt, dan bestaat de kans dat de camera niet reageert, zodat u niet in beeld bent, en het is wel van belang dat u daadwerkelijk in beeld bent. Als we hebben geconstateerd dat u zowel met geluid als met beeld goed doorkomt, beschouwen we u als aanwezig. De griffier zet u dan op de presentielijst.

Dan geef ik nu graag het woord aan de griffier om de presentielijst langs te lopen.

De **griffier**: Dank u wel. Goedemorgen. Ik begin dus bij de letters A t/m H. De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Nurettin Altundal. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Willemieke Arts. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank u wel. De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (FvD): Maikel de Bekker vanuit het mooie Bergen op Zoom. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u. Degene die aan de beurt is geweest kan de microfoon weer uitzetten, dan hebben we die ruis niet op de lijn. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Harry van den Berg. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ik zie Harry van den Berg niet- Ja, nu wel, dank u wel. De heer Bergsma.

De heer **Bergsma** (CDA): Renze Bergsma, goedomorgen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: De heer Boon- De heer Boon? Ik ga even door naar de volgende op de lijst. Mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Bettine van Boxel. Aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel, gezien. Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Margriet Bräuner. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Nico Heijmans: ik heb het gevoel dat jij de microfoon aan hebt staan; dat veroorzaakt ruis. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Harold van den Broek. Aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Jan-Frans Brouwers uit Son en Breugel aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank u. De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Marcel Deryckere. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Anne van Diemen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Edith van Dijk, voorzitter. Ik ben aanwezig. Ik praat even door-

De **griffier**: Gezien hoor, dank u. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wilma Dirken. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Duijs. Die zit er nog niet, wordt mij gemeld. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): De heer Everling is aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Goeiemorgen, voorzitter, Roel Gremmen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Alexander van Hattem. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien, dank u. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Kees de Heer, goedemorgen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nico Heijmans. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, oké. De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Goedemorgen, Coen Hendriks. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. Mevrouw Van Heusden.

Mevrouw **Van Heusden-Wienen** (FvD): Gemma van Heusden. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, en terwijl ik mevrouw De Hoon oproep, kondig ik aan dat ik zo naar de etters I tot en met P overga. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ankie de Hoon, goeiemorgen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter, goeiemorgen!

De **griffier**: Goedemorgen. De heer Boon is ook aanwezig.

De heer **Boon** (PVV): Ja.

De **griffier**: Dank u wel. Dan ben ik bij I tot en met P. De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Goeiemorgen, voorzitter. Robert Janssen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Goedemorgen, voorzitter. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Goedemorgen voorzitter. Ik ben ook aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Goedemorgen, voorzitter, Janneke van Kessel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Goedemorgen, voorzitter. Martijn de Kort is ook aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat kunnen we ook zien. De heer Kutlu.

De heer **Kutlu** (D66): Goedemorgen, voorzitter. Suat Kutlu. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Goedemorgen, Jade van der Linden. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Logister.

De heer **Logister** (D66): Goedemorgen. Eric Logister. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Goedemorgen. Tom Ludwig. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Goedemorgen. Walter Manders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Goedemorgen. Camiel van der Meeren. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Uw geluid was wat moeilijk te horen, maar ik heb u gezien en gehoord, zij het wat zachtjes. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Goedemorgen. Ine Meeuwis. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Goedemorgen. Joris van den Oetelaar. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord, dank u. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Suzanne Otters. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Panhuizen.

De heer **Panhuizen** (VVD): Alex Panhuizen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Michiel Philippart, aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Alvorens ik naar Q tot en met Z ga, roep ik de heer Duijs nog een keer op.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Goedemorgen, voorzitter. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Dan ben ik bij mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Hagar Roijackers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Goedemorgen, voorzitter. Willem Rutjens. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. Mevrouw Scholder.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Goedemorgen. Gaby Scholder. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Goeiemorgen allemaal. Stijn Smeulders is aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Smolders.

De heer **Smolders** (FvD): Goedemorgen, voorzitter. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Goedemorgen. Chris Spooren. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Goedemorgen. Jürgen Stoop. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat heb ik niet gezien- Ja, nu zie ik het. Dank u. De heer Swinkels- De heer Swinkels? Dan ga ik naar de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Goeiemorgen. Marcel Thijssen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Goedemorgen, Tanja van de Ven. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Goedemorgen. Anne-Miep Vlasveld. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Goedemorgen. Hermen Vreugdenhil. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Goedemorgen, voorzitter. De heer Van der Wel is aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (Groep Rutjens): Goedemorgen, voorzitter. Loek van Wely. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Goedemorgen. Suzanne Zwart. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. Dan constateer ik dat er 53 leden aanwezig zijn en dat de heer Swinkels nog probeert in te loggen, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan horen we, denk ik, de heer Swinkels zo meteen nog wel, als het gelukt is. Ik constateer dat er een quorum is en dat ik derhalve deze digitale vergadering van Provinciale Staten kan openen.

Ik verzoek u allen een moment van stilte in acht te nemen.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de berichten van verhindering.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Roeles.

De **voorzitter**: Dank u wel.

Allemaal van harte welkom in deze digitale vergaderomgeving. In het bijzonder heet ik natuurlijk degenen welkom die de vergadering via www.brabant.nl volgen.

Dames en heren. U kent allemaal de handleiding over de wijze waarop u uw inbreng in de vergadering kunt leveren, zoals het gebruik van camera en microfoon en uitsluitend het gebruik van de chatfunctie om mij het woord te vragen via de begrippen 'Inter', 'Orde' en 'Schors'.

Op 18 januari jl. heb ik het verzoek ontvangen van de heer Everling, mede namens de leden van de fracties van de SP, D66, GroenLinks, Partij van de Arbeid, Partij voor de Dieren, 50PLUS en ChristenUnie-SGP om een extra Statenvergadering over de duiding van de nieuwe politieke situatie in Provinciale Staten nadat drie leden van de fractie van Forum voor Democratie als zelfstandige fractie verder gaan en de daarover gestuurde e-mail van de fractievoorzitter van de VVD namens vijf partijen, met een nadere verklaring.

Ik stel de agenda aan de orde. Ik zie geen reacties, dus gaan we verder. Ik verzoek u eventuele moties tijdig te mailen naar de griffie. Het is belangrijk dat u tijdens uw spreektijd duidelijk aangeeft, als u hem indient, welke motie u indient. Pas dan kan de griffie overgaan tot publicatie. Alle moties die tijdens deze vergadering worden ingediend, worden door de griffie op iBabs geplaatst, onder de Statendag van 22 januari 2021, onder agendapunt 2.2.1, 'Ingediende moties'. Over deze ingediende moties zullen we, zoals in recente Statenvergaderingen gebruikelijk is, na sluiting van deze beraadslagingen in deze vergadering, dus niet helemaal aan het eind van de dag, digitaal stemmen met behulp van de stemapplicatie. Ik kan mij voorstellen dat u al gedurende deze vergadering inlogt in de stemapplicatie, want u kunt dat vanaf dit moment al doen; dan gaat het straks aan het eind ook een beetje sneller.

Ik wijs u er vervolgens op dat interrupties conform het reglement van orde bestaan uit een korte opmerking of vraag zonder inleiding, en daarna mogen maximaal twee korte vervolgvragen worden gesteld. Het is de bedoeling dat we tussen de middag, want we hebben nog een lange dag te gaan, ook nog eventjes kunnen

lunchen. Dus ik kan me goed voorstellen dat deze vergadering uiterlijk om half 1 is afgelopen, zodat we met de reguliere Statenvergadering verder kunnen op het tijdstip dat te doen gebruikelijk is, en dat is om half 2. Bij de verdere bespreking vraag ik de woordvoerders de camera aan te laten staan – dat geldt niet voor het geluid, maar wel voor de camera –, want in de agendacommissie is gedeeld met elkaar, en daar kan ik me veel bij voorstellen, dat het toch wel prettig is dat je een scherm hebt met mensen tegen wie we je ook daadwerkelijk spreekt, in plaats van dat je alleen maar zwarte schermpjes ziet.

Dan ga ik over naar het debat over datgene wat ik net zei.

Verzoek aan de voorzitter van Provinciale Staten van de Statenfracties SP, D66, GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, 50PLUS en ChristenUnie-SGP om een extra PS-vergadering naar aanleiding van de nieuwe situatie en de brief verzonden namens vijf partijen door de fractievoorzitter van de VVD.

De **voorzitter**: Ik geef de aanvrager van het debat, de heer Everling, als eerste het woord. Ga uw gang.

De heer **Everling** (SP): Dank je wel, voorzitter. Als aanvrager krijgen we als eerste het woord. Ik neem aan dat de andere fracties dadelijk zo hun eigen accent en hun eigen inbreng zullen geven.

Ik dacht vorig jaar alles wel zo'n beetje gezien te hebben. Begin vorig jaar viel het college van VVD, CDA, D66, GroenLinks en PvdA. Na diverse gesprekken bleek al vrij snel dat de VVD het een verstandige route vond om verder te gaan praten met Forum voor Democratie, CDA en Lokaal Brabant. Waarschuwingen over stabiliteit en wat het met de geloofwaardigheid doet op langere termijn werden in de wind geslagen. Het zou allemaal wel goed komen, immers: Brabant is Brabant en Den Haag is Den Haag. Nou, dat hebben we geweten! Begin dit jaar nog vertelde gedeputeerde De Bie, gezellig aan tafel bij Thierry, hoe goed de Brabantse Forumfractie wel niet was. Een week later was de breuk een feit. Waarom? Volgens de vertrekkende fractieleden bleek het toch onmogelijk om autonoom van de landelijke partij te functioneren. In dezelfde week werd bekend dat een fractielid zou vertrekken. Hij kon zich niet meer vereenzelvigen met Forum voor Democratie. Of de zetel opgevuld kon worden was maar zeer de vraag, maar gedeputeerde De Bie wist het zeker: er was een opvolger, die een week later toch niet wilde komen. Hoe geloofwaardig ben je dan nog? Maar goed, gedeputeerde De Bie kan alsnog het probleem van de lege zetel oplossen: hij kan altijd een stapje terug doen, of eigenlijk een stapje vooruit, naar het hoogste orgaan van de Brabantse politiek, en weer in PS plaatsnemen. Ik bedoel: ik neem aan dat hij het ook een blamage vindt dat een zetel in de Staten leeg blijft. Of bevalt het pluche zo goed, dat hij toch blijft zitten? Dan hebben we het toch over ruim tienduizend Brabantse stemmen. Ik hoor straks graag hoe gedeputeerde De Bie dit zelf ziet.

Voorzitter. Ik heb op deze manier meer het idee dat ik in Goede tijden, slechte tijden zit, al denk ik dat zelfs de scenarioschrijvers van GTST dit niet hadden kunnen verzinnen. Het is beschamend. Want, voorzitter, dat drie Statenleden een fractie vormen waar niemand, maar dan ook niémand, op gestemd heeft, de Groep Rutjens, is toch zeer bijzonder. Ik weet niet hoe de achterblijvende fractie van Forum voor Democratie daarover denkt, we horen het graag, maar ik kwam laatst wel een quote tegen waarvan ik dacht: hé, dat is een verstandige quote! Toen namelijk twee Statenleden zich twee jaar geleden van hun partij afsplitsten, stond in de krant "Jammer, en eigenlijk ook niet netjes, dit noemen we zetelroof". Was getekend: de heer Chris Spooren, toen nog interim-voorzitter bij 50PLUS Brabant, dezelfde heer Spooren die ooit het CDA verliet omdat ze te asociaal en te rechts waren, nu 50PLUS weer verlaat om toch via het CDA extreemrechts aan de macht te houden en om keiharde bezuinigingen op cultuur en samenleving te ondersteunen. Is de quote van de heer Spooren ook van toepassing op zichzelf? En deelt Forum voor Democratie de mening van de SP dat de afsplitsing van drie van haar leden ook zetelroof betreft, of vinden jullie het oké dat jullie mandaat, het aantal zetels verkregen door stemmen van tienduizenden Brabanders, op deze manier ingeperkt wordt? Doet dit recht aan de uitslag van de verkiezingen? Ik kan in ieder geval alvast wel verklappen wat de SP daarvan vindt: ja, het is zetelroof, het doet geen recht aan de uitslag van de verkiezingen. Kiezersbedrog, zo noemen wij het. En tevens mogen partijen die zetelrovers opnemen dit zich

ook aantrekken. Wij zullen nooit zetelrovers in onze fractie opnemen, zelfs niet als de heer Rutjens eindelijk toch echt tot in zijn vezels overtuigd zou raken dat het socialisme de enige echte weg voorwaarts is. We hebben bij de installatie van de gedeputeerden de kandidatuur van diverse gedeputeerden niet ondersteund. Destijds zei ik het ongeveer zo: "We kunnen en gaan geen kandidaat-gedeputeerden steunen die geen afstand doen van deze uitspraken". En wat bedoelden we met "deze uitspraken"? Nou, uitspraken als de beschuldiging dat partijen uit zijn op de vernietiging van Nederland, of over het letterlijk uitschakelen van meningen die niet welgevallig zijn, of telkens migranten in een bepaald hokje duwen, en ondertussen kunnen we wel meer voorbeelden van het heulen met extreemrechts gedachtegoed toevoegen, niet in de laatste plaats antisemitisme. Je kunt hoog of laag springen wat je wilt, maar zolang mensen die aantoonbaar dergelijk gedachtegoed aanhangen, of zelfs propageren, op de kandidatenlijst staan voor de Tweede Kamerverkiezingen, of medewerker zijn bij de Kamerfractie, spreekt daar wat ons betreft geen daadkrachtige verwerping van dergelijke verwerpelijke ideeën uit. If it looks like a duck, swims like a duck and quacks like a duck, then it probably is a duck. Mijn excuses voor het Engels, maar dit werd telkens afgedaan als Haags gedoe. Voorzitter, de SP vond dit toen al je reinste kolder, maar nu gaat de vlieger echt niet meer op. De link tussen Brabant en Den Haag is overduidelijk zichtbaar geworden en is niet los te zien van Forum voor Democratie in Brabant, met een fractielid hoog op de kandidatenlijst en een ander fractielid in het bestuur, maar nog wel het meest ultieme voorbeeld: de breuk van vorig weekend, waarbij de heer Rutjens duidelijk te kennen gaf dat autonoom functioneren van de landelijke partij simpelweg onmogelijk is. Hoe is hij dan toch tot dat inzicht gekomen? Wel fijn voor hem is dat in zijn eigen woorden zijn beste fractiegenoten met hem mee zijn gegaan.

De SP vindt het onvoorstelbaar dat er partijen zijn die toelaten dat aanhangers van dergelijk gedachtegoed het gezicht zijn voor Brabant. Dat vonden we toen al, maar het wordt wat ons betreft steeds onbegrijpelijker. Hoe geloofwaardig is het dat de gedeputeerde van een partij die ontkent dat verduurzaming noodzaak is, beleid uit moet voeren om Brabant te verduurzamen? Hoe geloofwaardig is het dat de gedeputeerde van een partij die de ernst van de coronacrisis ontkent en zelfs complottheorieën de wereld in slingert zich in GS inzet voor de aanpak van de coronacrisis? De SP vindt dit uitermate ernstig. Hoe kunnen de partijen dit blijven ondersteunen? Ik hoor graag hoe ze dat voor zich zien. En kan de gedeputeerde zelf dat misschien ook uitleggen? En nog zoiets raars: een onafhankelijk gedeputeerde, maar die wel een partij vertegenwoordigt. Hè? Ik bedoel: hoe dan? Dit moet nader uitgelegd worden. Dat mag de Groep Rutjens doen, maar ik hoor ook graag van de gedeputeerde zelf hoe hij dit voor zich ziet. Of is dit ook een trucje om vooral op het pluche te blijven zitten?

Voorzitter, vanwaar dit relaas? Nou, omdat wij ons zorgen maken, zorgen over hoe Brabant bestuurd wordt, over de geloofwaardigheid van ons bestuur, over de algehele bestuurbaarheid. Het zogenaamde fundament rust op afsplitsers en zetelrovers. Hoe stabiel denken de partijen zelf dat dit nu is? En neem in je overwegingen gerust mee hoe het in vergelijkbare gevallen in het verleden is gelopen. En bovendien: de beste voorspeller van toekomstig gedrag is gedrag uit het verleden. De coalitie noemt zichzelf ook geen coalitie meer, maar 'samenwerkende partijen'. Kunnen we daarmee dan concluderen dat de coalitie dus feitelijk gevallen is? Graag meer tekst en uitleg hierover.

En dan nog iets anders uit de brief die door de fractievoorzitter van de VVD werd verstuurd aan alle Statenleden. De titel: "Open parlementaire samenwerking", maar wel werkende met het bestaande bestuursakkoord, inclusief de toen nog door vier partijen gestelde financiële voorwaarden, dus ook inclusief de bezuinigingsopgave. Sorry, voorzitter, maar met dergelijke voorwaarden kunnen wij het niet 'open' noemen, verre van. Sterker nog: als dit bedoeld was als een uitgestoken hand, kunnen wij niks anders dan opmerken dat dit ervaren wordt als een opgestoken middelvinger. De SP vraagt zich echt af hoe de vijf partijen dit open kunnen noemen.

Voorzitter. Wij zijn zeer benieuwd naar de antwoorden van de vijf partijen en de bevroegde gedeputeerde. Ze zijn ons, PS als geheel, echt tekst en uitleg verschuldigd na de chaotische taferelen van de afgelopen periode. Wij wachten de antwoorden af. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter, en ook dank aan de SP voor de uitleg van dit debat. Ik respecteer het dat u dit debat aanvraagt, want ik begrijp de vragen die u heeft. Het geeft mij, als fractievoorzitter van VVD Brabant, ook de gelegenheid u helderheid in dezen te geven.

Allereerst, de VVD is niet verantwoordelijk voor de ontstane situatie. Wij betreuren ook het feit dat de coalitie, zoals wij die zijn aangegaan in mei 2020, geen stand heeft kunnen houden in de vorm van vier partijen. Ik betreur dit met name-

De **voorzitter**: Ik onderbreek u even, mevrouw Otters, want de heer Heijmans heeft een punt van orde.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, het is natuurlijk aan u hoe u de orde vorm geeft, maar u heeft aan het begin gemeld dat de aanvrager als eerste het woord krijgt, maar er zijn meer dan één aanvrager. Het lijkt me ook logisch en fair om alle aanvragers als eerste het woord te laten voeren, omdat vijf verschillende fracties dit aangevraagd hebben.

De **voorzitter**: Ik heb daar met de griffie over gesproken en het reglement bepaalt dat de eerste aanvrager als eerste het woord krijgt en dat je vervolgens in de reguliere volgorde het woord krijgt.

De heer **Heijmans** (SP): Ja, voorzitter, als u zegt dat we het zo doen-, maar dat toevallig de SP-fractie de grootste fractie is van degenen die het aangevraagd hebben dan als enige en als eerste het woord krijgt, vind ik eigenlijk niet zo fair tegenover de andere fracties.

De **voorzitter**: Ik snap wat u zegt. Het is niet omdat de SP de grootste is, maar omdat zij ook de eerste aanvrager is. Die krijgt als eerste het woord en vervolgens hebben we de reguliere volgorde. Zo staat het in ons reglement. Ik kan daarvan afwijken, maar ik zie geen aanleiding op dit moment om daarvan af te wijken. Dus ik geef vervolgens het woord terug aan mevrouw Otters. Ja?

De heer **Heijmans** (SP): Goed, voorzitter, ik houd u niet langer op.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel. Ik zei net dat wij het betreuren dat de coalitie zoals wij die zijn aangegaan in mei 2020 geen stand heeft weten te houden met de vier partijen. Ik betreur dit met name, omdat ik helaas maar al te goed begrijp dat er Brabanders zijn bij wie het vertrouwen in de provinciale politiek een deuk heeft opgelopen. Het is pas een jaar geleden dat we met de heren Arbouw en Van der Velden in een traject zaten om een gedegen oplossing te zoeken voor de bestuurlijke impasse die in december 2019 was ontstaan buiten toedoen van de VVD. Elke fractievoorzitter van Provinciale Staten heeft vorig jaar een tweetal gesprekken met deze twee rapporteurs gehad. De conclusies van hun rapportage waren niet mals. Geconcludeerd was dat "een grote meerderheid van de fracties voorstander is van een meerderheidscoalitie met een zo breed mogelijk draagvlak". Er was dus, laten we man en paard noemen, een grote wens om met de drie grootste partijen samen verder te gaan, want PS wilden een meerderheidscoalitie. Mag ik u in herinnering brengen dat de VVD begin januari 2020 bereid was om als minderheid door te willen gaan? Echter, de VVD nam haar verantwoordelijkheid en wij kozen met de beste intenties voor Brabant, en dat werd een college met VVD, Forum voor Democratie, CDA en Lokaal Brabant.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters, u heeft een interruptie. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Goed de reflectie zo van de VVD te horen. U zegt ook dat u zich kunt voorstellen dat Brabanders vinden dat het vertrouwen een deuk heeft opgelopen. Ik zie die reflectie eigenlijk niet terug in de communicatie die vanuit de voormalige Forumfractie komt. Ik wil u ook specifiek vragen: vindt de VVD ook dat deze situatie wel degelijk ook een deuk is in het vertrouwen in de provinciale politiek en niet zomaar iets is dat rimpelloos voorbij kan gaan?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): De heer Everling had het over "Goede tijden, slechte tijden", ik heb het gisteren benoemd als bijna een Netflixserie. We zitten allemaal thuis in onze lockdown, we hebben bijna alle Netflixseries al gehad en deze kunnen we er nu bij optellen, maar het vervelende is dat dit een soort B-film is waar we middenin zitten. Dat betreur ik enorm. De krant deze week gaat alleen maar over de provinciale politiek, maar niet de provinciale politiek zoals wij die willen. Ik zou het graag over de inhoud willen hebben, over dingen die we bereikt hebben, over de doorstroming en de bereikbaarheid in Brabant, over de economie die we goed op gang aan het zetten zijn, de veiligheid die we willen waarborgen voor onze Brabanders, met name in het buitengebied. Dat zijn de dingen die ik belangrijk vind dat in de krant moeten staan en niet deze rimpelingen waar u het over heeft.

Ik ga graag verder. Er was ons destijds veel aan gelegen dat we het adagium-

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil wil nog interromperen en daarna de heer Everling. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook dank voor de heldere woorden van de VVD-fractie, want ik vind het wel goed om met elkaar te constateren dat dit niet iets is wat we zomaar voorbij kunnen laten gaan, maar dat we wel degelijk ook met elkaar de reflectie moeten hebben dat dit toch iets is wat het vertrouwen niet goed gedaan heeft. Ik ben het met u eens dat we naar de inhoud moeten gaan, maar dat kan alleen als we ook die reflectie hebben op ons eigen handelen hier binnen de provinciale politiek en ik denk dat uw woorden daarin heel helder waren. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor de VVD zeggen dat zij niet verantwoordelijk zijn voor de ontstane situatie nu en de situatie hiervoor. Maar het is wel beide keren gebeurd onder de leiding van de VVD, door keuzes die zij gemaakt hebben. Ik zou graag van mevrouw Otters willen horen hoe zij daartegen aankijkt. Ziet zij daar geen enkele verantwoordelijkheid voor de VVD in, of zit het toch anders?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dat is een mooie vraag van u en het is wel heel makkelijk om naar ons te wijzen, maar u weet precies hoe de situatie was. Ik kan u wel vertellen dat ik de afgelopen weken, en vorig jaar ook in die afgelopen weken, achter de schermen heel hard heb gewerkt en geprobeerd heb om ervoor te zorgen dat niet bepaalde stukken in de krant kwamen, omdat we juist wilden zorgen voor die stabiliteit. Maar ik vind het niet fair dat u de vinger naar mij wijst.

De heer **Everling** (SP): Voorzitter-

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, het is niet zozeer bedoeld als met de vinger per se naar de VVD wijzen. Ik hoorde mevrouw Otters zojuist zeggen dat dit allemaal buiten hun schuld gebeurt, terwijl de VVD er wel elke keer bij is geweest. Dus ik vraag eigenlijk aan mevrouw Otters of zij erkent dat zij als VVD mede verantwoordelijk zijn voor de ontstane situaties, maar daar hoor ik tot nu toe eigenlijk nog geen antwoord op.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik kan de vraag ook terug werpen, mijnheer Everling, want u stond er ook bij en nu staat u er ook bij. Dat is mijn antwoord. We staan er allemaal bij, want we zijn 55 Statenleden en actie is vaak ook reactie.

Kan ik door, mevrouw de voorzitter?

De **voorzitter**: Nee, want ik zie een interruptie van de heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Inderdaad, om mevrouw Otters even bij te vallen: ten aanzien van dit ontstane en de geschreven brieven-

De **voorzitter**: Wij verstaan u slecht, mijnheer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Oké, dan misschien mijn oortje-

De heer **Philippart** (GL): En we zien u niet!

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ook niet?

De **voorzitter**: Nou, ik zie u wel, maar u heeft glas achter u, waardoor de reflectie moeizaam is, maar daar kunt u misschien straks wat aan doen. Ga uw gang.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Oké. Ik wil even aangeven dat de brief zoals die opgesteld is natuurlijk wel degelijk te maken heeft met perikelen ten aanzien van onze fractie en inderdaad: de VVD kan zich daar natuurlijk niet verantwoordelijk voor voelen. Het is ontstaan binnen ons en daar kan ik u zeker zo antwoord op geven, mijnheer Everling. Dus geeft u mij zo meteen de tijd dat ik die beantwoording kan doen, dan krijgt u daar zeker antwoord op.

De **voorzitter**: Ik schat zomaar in dat de heer Everling daar nog wel bij u op terug gaat komen. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel.

Voor de derde keer probeer ik de zin. Er was ons veel aan gelegen dat wij het adagium "Brabant is Brabant en Den Haag is Den Haag" gezamenlijk onderschrijven. Helaas bleek de afgelopen maanden dat dit voor één coalitiepartij moeilijk na te komen bleek. Door persoonlijke keuzes, waarbij in mijn optiek niet genoeg nagedacht is over eventuele gevolgen voor Brabant, maakte Forum voor Democratie vorige week bekend dat er een splitsing binnen hun partij zou zijn: Forum voor Democratie ging verder met zes zetels en de nieuwe partij, nu te noemen Groep Rutjens, met drie zetels. Helaas mochten we begin deze week constateren dat van die zes zetels er thans nog maar vijf bezet zullen worden. Deze opsplitsing was de aanleiding voor de brief die ik afgelopen zaterdag naar alle PS-leden heb gestuurd. Een nieuwe partij betekent een nieuw zakelijk samenwerkingsverband, waarbij het bestuursakkoord leidend is. Er is dus geen standaardcoalitie, maar er is wel sprake van een meer open samenwerking met PS. Dat klinkt nieuw, maar geheel vernieuwend is het niet. In ons bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim' staat dat woord "samen" expliciet als verwijzing naar de bestuurlijke vernieuwing. In mei 2020 gaven wij al aan een open akkoord

te hebben waar alle partijen ruimte hebben hun visies en standpunten in te brengen. Wij wilden, en willen nu des te meer, een open, nieuwe manier van samenwerken in de Brabantse politiek. Daarbij was een andere conclusie van het rapport 'Op zoek naar zuurstof' om een verbeterde cultuur van samenwerking in Provinciale Staten te realiseren.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, ik hoor mevrouw Otters van de VVD spreken over een open samenwerking en een open bestuursakkoord. Afgelopen december zijn de budgetten vastgesteld, niet alleen voor het komend jaar en het jaar daarna, maar meerjarig. Gaat de open samenwerking nu ook over financiële afspraken die je gaat hernieuwen en het openbreken van wat je in december hebt afgesproken in een kleiner verband met elkaar?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Bedoelt u december, of november, de begroting?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ik bedoel de begroting.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): November, ja. Nee, die begroting is vast, die hebben we besloten met ruime meerderheid, dat was niet alleen de coalitie van toen. Maar ik heb ook handvatten aangegeven in de afgelopen agendavergadering wat betreft een themabijeenkomst perspectiefnota. Dat is er al één die u kunt aannemen als een vooroverleg, kaders die wij vanuit PS PS-breed kunnen meegeven aan de gedeputeerde financiën.

De **voorzitter**: Ik geef mevrouw Meeuwis het woord.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw Otters zeggen dat er geen sprake meer is van een coalitie, maar van een zakelijke samenwerking, een nieuwe samenwerking. Hebt u overwogen om de samenwerking met Forum te beëindigen?

De **voorzitter**: Ik geef eerst mevrouw Roijackers het woord en daarna kan mevrouw Otters antwoorden. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Woorden en daden zijn echt vaak iets heel verschillends. Als er wordt gezegd "we komen nog met u te spreken bij de perspectiefnota, we hebben een uitgestoken hand", et cetera, dan is het toch ontzettend van belang – ik hoorde de heer Everling ook spreken over de kaalslag in cultuur en samenleving, om maar één van de dingen te noemen die het effect waren van de meerjarenbegroting die is vastgesteld –: komen al deze zaken nou weer op tafel te liggen, om in die open samenwerking met elkaar te bespreken en, zo u wilt, met de Staten opnieuw tot onderhandeling te brengen, of is het zo: wat we hebben afgesproken financieel, meerjarig, op de beleidsterreinen, dat blijft zoals het is?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik heb gezegd dat het bestuursakkoord leidend is, dus wat dat betreft is dat voor mij ook de leidraad, dat blijft. Maar u weet ook dat wij bezig zijn – en 'wij', dat zijn wij allemaal – met een nieuw beleidsplan vrijetijd. Daarin kunt u ook aan de knoppen draaien en aangeven hoe u bepaalde gelden dan verdeeld wilt hebben. Dus dat is dan niet van tevoren vastgelegd.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, het is daarmee natuurlijk binnen het gegeven van de budgetten die in die meerjaren-budgettaire doorwerking staan bij die begroting die we hebben vastgesteld vorig jaar. Dus fijn dat we binnen het budgettaire gegeven misschien naar links of naar rechts kunnen, of wat kunnen schuiven, maar de totale koek is vastgesteld en dat betekent op veel fronten een bezuiniging, een hárde bezuiniging ook. Komt dat in die open samenwerking met die uitgestoken hand nog ter tafel in wat er nu allemaal speelt, of is dat eigenlijk niet aan de orde?

De **voorzitter**: Mevrouw Otters, misschien kunt u hierop ingaan en daarna nog even op mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, ik begrijp de vraag en het is ook een terechte vraag, maar in principe liggen de kaders wat dat betreft vast. U heeft ook meegekregen dat dat geen makkelijk besluit was, maar wel een realistisch besluit, omdat we ook naar de toekomst moeten kijken. Binnen dat beleidskader kan er wel gekeken worden, maar dat heb ik juist in mijn eerste termijn net al voor u beantwoord daarin.

Dan de vraag van D66 of wij overwogen hebben om het te beëindigen. Nee, dat hebben wij niet, omdat wij dat bestuursakkoord hebben liggen, dat ondertekend was in eerste instantie door vier partijen, een bestuursakkoord waar wij zeer tevreden over zijn en dat wij heel graag verder willen gaan uitwerken. Wij zitten al op de rit, het is nog twee jaar en laat ons ons werk af maken, en dat doen wij ook graag met Forum voor Democratie en Groep Rutjens.

De **voorzitter**: Gaat u verder, tenzij mevrouw Meeuwis nog-?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, graag.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Een deel van het antwoord klinkt misschien logisch, maar ik heb mevrouw Otters net horen zeggen dat er geen sprake meer is van een coalitie, wel van een of ander bestuursakkoord, maar dat bestuursakkoord is door een coalitie en daarin stel je ook financiële zaken vast en dergelijke. Dus dan is het wel merkwaardig dat u zegt van "we gaan samenwerken". U noemt dat een nieuwe samenwerking. Ik dacht eigenlijk van: nou, dit staat er al lang, maar u zegt "het is een nieuwe samenwerking". Dus dan is het nieuwe element volgens mij dat u ook zou kunnen overwegen om de samenwerking met Forum te beëindigen. Dan kun je ook echt met elkaar praten.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, u moet het meer zien-, even uit praktische overweging: het bestuursakkoord is ondertekend door vier partijen en we hebben thans te maken met vijf partijen, dus formeel hebben we niet meer die vier coalitiepartijen en JA21 is dus formeel niet een van de ondertekenaars, dus noemen we het een samenwerkingsverband, en laten we vooral vooruit kijken. Maar ik begrijp ook wel enigszins waar u heen wilt, en dat is wellicht ook een opmerking die de heer Everling heeft gemaakt. Dat wil ik dan meteen even aangrijpen om daarop te reageren, wat betreft de uitspraken van de landelijke voorman van Forum voor Democratie. In de brief die u afgelopen zaterdag gekregen heeft staat letterlijk vermeld dat wij – en dan zeg ik even 'wij als VVD', maar het staat er namens alle partijen – geen rekenschap afleggen over ideeën, uitspraken en acties van andere partijen, waarbij ik u dus met klem wil zeggen dat wij in dit verband samenwerken op basis van een bestuursakkoord met Forum voor Democratie Brabant, dus met deze vijf personen van de Brabantse club, maar dat ik de uitspraken en het gedachtegoed van de heer Baudet in Den Haag verre, maar dan ook vërre, van mij werp, en dan praat ik ook namens mijn hele fractie. Ik hoop

dat dat voor de heer Everling en mevrouw Meeuwis voldoende is voor de beantwoording, voor wat er bij u leeft.

Wat betreft de conclusies waar ik het over had van het rapport 'Op zoek naar zuurstof', dat er ook eigenlijk gekeken werd naar een verbeterde cultuur van samenwerking, wil ik daarom ook de aanvragers van dit debat met klem erop attenderen dat er eigenlijk nu ook een uitgelezen kans voor u ligt. Wij bieden die open samenwerking, en ik spreek niet meer van een coalitie, dat heb ik zojuist aangegeven. Maar dit kan betekenen dus dat Statenvoorstellen het in de toekomst niet halen, maar als het glas halfvol is, is het ook zomaar mogelijk dat Statenvoorstellen wel meer dan 28 stemmen gaan behalen. En is een unaniem aangenomen besluit echt een Utopia, of is het wellicht het proberen waard?

De Brabantse politiek verdient rust en bestuurbaarheid. Laten we 2021 ingaan, niet naast elkaar, maar zo veel mogelijk mét elkaar. Want uiteindelijk zijn we allemaal Brabander en hebben we allemaal het beste voor met onze mooie provincie.

Voorzitter, ik wil graag eindigen met een persoonlijke noot. Ik ben al sinds mijn 18e lid van de VVD, een partij die verantwoordelijkheid neemt en zich staande houdt tijdens een crisis. Dat is de partij waar ik bij hoor. Ook in Brabant.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Covid-19 overheerst alles, ook de politiek in de wereld, in Den Haag, en ook in Brabant ontkomen we er niet aan. We kunnen doen wat we willen, we houden het virus niet buiten onze provincie. Begin vorig jaar kwam het coronavirus razendsnel op ons af en we zijn er nog niet van af. Het virus is hardnekkig, het laat zich niet voorspellen. En nu dwongen nieuwe varianten ons om nog meer ons te beperken. Maar gelukkig, het vaccineren is begonnen en er is uitzicht op een normaler leven, waar we elkaar weer allemaal gewoon kunnen ontmoeten. Als Provinciale Staten zijn we gedurende die periode niet of nauwelijks bij elkaar geweest en we snakken naar een normale situatie, om elkaar weer eens gewoon in de ogen te kijken en te bouwen aan de goede relaties en de samenwerking.

Parallel aan de Covid-19-uitbraak hebben we met vier partijen een nieuw bestuursakkoord gesloten en is een nieuwe coalitie ontstaan. Wat het CDA betreft was het nodig, met uitzicht op een eerlijk Brabant, om een nieuwe start te maken en nieuwe zuurstof in de Brabantse politiek te brengen. En zoals gezegd-

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, er wordt gezegd, door Ankie de Hoon van het CDA, "we snakken met z'n allen naar een normale situatie". Vindt het CDA deze situatie, die deels door eigen toedoen is ontstaan, normaal?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank voor de vraag. Ik denk dat ik daarin ook verwijs naar alle gesprekken die zijn gevoerd met de heren Arbouw en Van der Velden. Daarin werd helder dat we met z'n allen in een moeilijke situatie zitten. Onderdeel daarbij is een versplintering, een groot aantal partijen, de manier waarop wij met elkaar samenwerking hebben gezocht en het elkaar hier en daar heel erg lastig hebben gemaakt, en dat vraagt om zuurstof, dat vraagt om ruimte, en daar zijn we allemaal verantwoordelijk voor.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers. Ik heb ook de heer Vreugdenhil gezien hoor, maar ik ga eerst nog even naar mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Mevrouw De Hoon startte met de coronacrisis waar we middenin zitten. U verwijst naar de gesprekken van destijds, maar het CDA heeft natuurlijk eenzijdig één kant van één crisis laten wegen. Alleen maar de bedrijfsmatige kant van de landbouwcrisis was doorslaggevend voor de keuzes die vervolgens zijn gemaakt. Heeft het CDA daar inmiddels spijt van, waar we nu staan?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, u schetst úw perceptie van de zaak. Wij zaten vanuit onze perceptie totaal klem in een situatie waarbij Brabant strenger was dan welk ander gebied in de wereld, Europa of Nederland dan ook. En dat was niet realistisch. Het was enkel gebaseerd op een klein spectrum van het hele probleem. Het was nodig, en er is behoefte om dat realistischer en breder te zien, en daar staan wij nog altijd achter. Dat spreekt ook weer in dat rapport terug, dat daar breder en met elkaar naar had moeten worden gekeken en op dat moment vonden wij dat dat echt niet realistisch was.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers tot slot.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, ik hoor mevrouw De Hoon alleen maar spreken over één kant van de zaak in dezen. Is mevrouw De Hoon van mening dat ook waar we nu in zitten, politiek-bestuurlijk onevenwichtig, chaotisch waar we nu in zitten, een gezondheidscrisis, we zitten midden in een klimaatcrisis. Zijn die zaken voldoende meegenomen in de keuzes die destijds zijn gemaakt? Want we zijn nu aan het oogsten wat destijds gezaaid is. Hoe kijkt mevrouw De Hoon daartegenaan?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wat het CDA betreft zijn er andere partijen in Provinciale Staten die de zaak vanuit een andere kant heel eenzijdig aan het belichten waren en daar konden wij ons niet in vinden.

De **voorzitter**: Mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel voorzitter. Ik wil even teruggaan naar de duiding van de politieke situatie, de aanvraag voor het debat. En dan hoor ik mevrouw De Hoon net nadrukkelijk zeggen van "er is een nieuwe coalitie, we hebben een nieuwe coalitie en hier gaan we mee aan de slag", terwijl ik net mevrouw Otters heel nadrukkelijk heb horen zeggen van "nee, we hebben hier een open samenwerking, een open parlementaire uitgestoken hand waarmee we het op een andere manier gaan doen". En nou snap ik het niet meer. En dan vraag ik me ook oprecht af: is dit wel ook dan binnen de coalitie voldoende goed doordacht, of zit het CDA nu op de lijn van "we hebben een nieuwe coalitie en we gaan gewoon verder op de oude manier", en hebben we met een VVD te maken die echt nadrukkelijk op zoek is naar die open parlementaire samenwerking? Ik zie nu een groot contrast in tien minuten tijd vanuit twee sprekers vanuit de coalitie.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Nou, u refereert bij mevrouw Otters aan halverwege het einde van haar spreektekst en u spreekt mij nu aan in het eerste deel ervan, dus gaande mijn verhaal wordt helder waar we heen willen.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil. Ja, ga uw gang.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, dit is echt te makkelijk. U spreekt net heel nadrukkelijk en stevig de woorden uit dat we hier een nieuwe coalitie hebben waarmee we aan de slag gaan, dus ik wil graag ook nu gewoon, want we zitten nu met elkaar in debat, de duiding van u horen van dat u praat over een nieuwe coalitie, terwijl mevrouw Otters nadrukkelijk een andere lijn daarin net aangegeven heeft in de Staten. Ik denk dat we ook recht hebben, ook naar uw verdere betoog, om hier een heel helder en duidelijk antwoord op te krijgen, want ik merk dat hier ook al tussen de grote coalitiepartijen blinkbaar een verschil van inzicht zit.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik heb zojuist letterlijk gezegd: "Parallel aan de uitbraak van Covid-19 hebben we met vier partijen een nieuw bestuursakkoord gesloten". Dus waar ik nu over spreek dateert van mei, en dat gaat niet over de ontwikkelingen nu.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nou, voorzitter, excuus, dan heb ik het waarschijnlijk verkeerd gehoord, maar ik hoorde u toch echt praten over een nieuwe coalitie waar u mee aan de slag ging. Maar goed, ik zal de vraag niet nog een keer stellen, volgens mij was die helder.

De **voorzitter**: Ik kan mij voorstellen dat u zo meteen in het verdere betoog de ruimte heeft om hier nog op door te vragen. Dat gaat komen, begrijp ik uit de reactie van mevrouw De Hoon. Mevrouw De Hoon, gaat u verder.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Om nieuwe zuurstof in de Brabantse politiek te brengen. Zoals gezegd tijdens de behandeling van het bestuursakkoord, zijn wij zeer tevreden over de gemaakte inhoudelijke afspraken. Is het daarmee geheel en al rozengeur en maneschijn? Nee, voorzitter, zeker niet, want we gingen destijds een coalitie aan met een nieuwe partij die als grote winnaar uit de stembus was gekomen en dus de voorkeur had van heel veel Brabanders. Tegelijkertijd was het ook de partij van voorman Baudet, die in Den Haag op z'n zachtst gezegd hele controversiële uitspraken deed, en dat vroeg om uitvoerige gesprekken en keiharde afspraken, die zijn weggelegd in onze principes voor samenwerking. Bij de installatie van dit college hebben we hier al heel uitgebreid met elkaar over gesproken. De gebeurtenissen rondom Forum voor Democratie van de afgelopen weken hebben ertoe geleid dat er een splitsing is gekomen en ze met twee fracties nu doorgaan in onze Staten, dit met name omdat Brabantse Statenleden te vinden zijn op de kandidatenlijsten van zowel JA21 als Forum voor Democratie. Dit alles heeft weer geleid tot uitvoerige gesprekken, met als rode draad "kunnen wij nog rekenen op onvoorwaardelijke steun van alle fracties en is er voldoende vertrouwen in elkaar om door te gaan?" In de brief van de samenwerkende fracties aan uw Staten van afgelopen week hebben we dat uiteengezet en we hebben toen ook herhaald dat we nadrukkelijk samenwerking zoeken met andere, wat het CDA betreft alle fracties in de Staten van Brabant.

De **voorzitter**: Ik onderbreek u, want er is een interruptie. De heer Everling en daarna mevrouw Meeuwis. Ga uw gang.

De heer **Everling** (SP): Ik hoor mevrouw De Hoon spreken over onvoorwaardelijke steun, steun aan het coalitieakkoord neem ik aan. Wederom, en dan eigenlijk doorgaande op waar de heer Vreugdenhil over begon: dit is eigenlijk een groot verschil met het betoog dat zojuist gehouden werd door mevrouw Otters. Waar hebben we het nou over? Hebben we het nou over een coalitie die hard een coalitieakkoord steunt en alles wat daar niet bij past verwerpt, of waar hebben we het nu uiteindelijk over, waar gaat het om?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben het over het bestuursakkoord, zoals wij hebben afgesproken en besproken hebben in de Staten, waar de meerderheid voor heeft gestemd, en daar zijn we met z'n allen voor aan het werk. Dat doen we met alle fracties, hebben we toen gezegd. Nu noemen we het inderdaad een open parlementaire samenwerking, om dat nogmaals te benadrukken, zoals ook vorige week al is aangegeven dat we heel graag op voorhand met alle fracties willen spreken, en dat is de wijze waarop wij denken werkelijk invulling te geven aan het rapport 'Zuurstof in Brabant' en elkaar daarin te ontmoeten.

De heer **Everling** (SP): Voorzitter, dat is eigenlijk gewoon nog steeds geen antwoord op mijn vraag. De essentie is: is het een open parlementaire samenwerking, of werken we gewoon nog steeds uit een bestuursakkoord? Als ik het betoog van mevrouw De Hoon zo hoor en haar antwoord zojuist ook beluister, lijkt het geval te zijn dat er gewoon nog steeds een bestuursakkoord ligt waar iedereen zich strak aan moet houden en dat er dus geen enkele sprake is van een open samenwerking. Klopt dat, mevrouw De Hoon?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Volgens mij is dit bestuursakkoord vanaf dag 1 een bestuursakkoord op hoofdlijnen en hebben wij ook nu debatten in de Statenzaal waarin de lijnen worden neergelegd, daarna bestuurders met uitzonderingsprogramma's komen waar wij nog altijd van alles van kunnen vinden. In de begroting hebben we gezien dat er op alle kanten vanuit alle partijen inbreng is die wordt meegenomen, ondersteund, en bij meerderheid gaan we daar gewoon mee door. Met andere woorden: wij zien een Statenzaal met 55 Statenleden en als daar de meerderheid iets van vindt, gaan we die koers op. Dat is nooit veranderd en dat zal ook zo blijven.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, mijn vraag aan mevrouw De Hoon gaat over de woorden die ze net uitsprak over de controversiële uitspraken van Baudet, waar ze toen moeite mee hadden om over na te denken. Er was weerstand in mei 2020 onder uw leden om in een coalitie met Forum voor Democratie te stappen. Maar u beschrijft net: uiteindelijk durfde u het aan. Maar inmiddels heeft uw lijsttrekker Wopke Hoekstra landelijk een landelijke samenwerking met Forum uitgesloten. Hebt u dus overwogen om in de huidige omstandigheden, die u net aan het beschrijven bent, die landelijke lijn nu wel te gaan volgen en in Brabant te gaan kijken naar een nieuwe samenwerking/coalitie? Want u hebt het over een coalitie.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): We zijn op dit moment met elkaar een duidingsdebat aan het voeren. Wij hebben een open bestuursakkoord op hoofdlijnen waarin we de ruimte benutten, als politieke partijen, waar we die vinden op inhoud. Het verloop van het debat gaat laten zien hoe de toekomst eruitziet. Wat ons betreft zijn wij zeer tevreden over de inhoud van het bestuursakkoord, proberen we allemaal als partijen onze programma's hier werkelijkheid te laten worden, en dat moet het doel zijn. Wij zitten hier constant debatten te voeren met elkaar over wie wat met wie zou moeten doen. Daar zit de Brabander absoluut niet meer op te wachten. Iedereen wil z'n onderneming, zijn natuurgebied, zijn zaken, voor elkaar krijgen. Daar hebben wij een verantwoordelijkheid in om te doen en eigenlijk moeten we een keertje stoppen met alleen maar met elkaar over elkaar te spreken.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Heel kort, want mijn vraag hoeft alleen maar door een ja of nee beantwoord te worden wat mij betreft. Ik vroeg: hebt u overwogen – dus ik heb het niet over het verloop van het debat, maar ik heb het over, ik zal maar zeggen: terugkijkend – om in de huidige omstandigheden die lijn te volgen en te kijken naar een nieuwe coalitie? Ja of nee?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij volgen überhaupt als partij niet zomaar standaardmeningen van landelijk of anders. Wij hebben hier een bestuursakkoord in Brabant waar wij op inhoud met elkaar spreken, en, nogmaals: niet zozeer met elkaar allemaal bezig zijn, maar vooral terug naar de inhoud.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, over die inhoud. Het lijkt niet helemaal coherent te zijn, dus misschien kan mevrouw De Hoon mij even wat toelichten. Ze spreekt over een open bestuursakkoord en over open samenwerking, tegelijkertijd zegt ze ook "zoals altijd, de meerderheid beslist en wij hebben natuurlijk bij de begroting in november alle budgetten, de totale koek, per thema vastgesteld". Is het nu zo dat die open samenwerking inhoudt "de meerderheid blijft besluiten, we blijven binnen het gegeven van november", of biedt mevrouw De Hoon echt de mogelijkheid om nog te kunnen bijsturen aan de hand van inzichten die er komen vanuit gesprekken, of laten we zeggen: onderhandelingen die nog gaan volgen?

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): We zijn nu alweer onderweg naar de volgende begroting. Die begroting is toen met een meerderheid van samenwerkende partijen vastgesteld en niet alleen door de partijen die het bestuursakkoord hebben onderschreven. Nu zijn we onderweg. We gaan inderdaad met de perspectiefnota weer verder naar de toekomst en laten we daar heel kritisch met elkaar zien waar de prioriteiten moeten komen te liggen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Groot misverstand. Wij hebben niet in november zaken voor één jaar vastgesteld, wij hebben ze meerjarig vastgesteld en vastgeklikt, waarbij de zwaarste bezuinigingen op een aantal terreinen nog moeten gaan komen. Zijn die bezuinigingen wat betreft mevrouw De Hoon binnen het gegeven van deze bestuurlijke politieke chaos, binnen de uitgestoken hand en de open samenwerking, zijn deze beslissingen nog terug te draaien, of niet?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Binnen de verschillende beleidsuitvoeringsprogramma's die komen moeten wij met elkaar heel kritisch gaan kijken waar wij de verschillen gaan neerzetten. Mevrouw Otters haalde net heel terecht aan de beleidsuitvoering vrijetijd. Daar moeten wij met elkaar zuiver op zijn, maar in besluiten waar een meerderheid een hamer op heeft gegeven in november is het wel een beetje lastig om daar nu zomaar in te gaan zitten schuiven, maar de toekomst laat zien, richting nieuwe begrotingen, dat je daar weer andere lijnen en keuzes in kunt maken.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter, dus nogmaals: binnen de budgetten mag hier en daar wat verschoven worden, maar het betekent dus dat de totale koek per thema, per beleidsterrein, of het nou natuur is of cultuur, en samenleving, die is afgeslankt, dus hetzelfde blijft?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dat moet de toekomst uitwijzen. Op dat moment zijn er weer andere onderhandelingen, is er een nieuw perspectief, en dienen we samen verder te gaan in de budgetten zoals die dan besteed worden, maar in besluiten die in meerderheid zijn vastgesteld kun je niet zomaar schuiven.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik hoor GroenLinks en enkele andere partijen allemaal roepen om die budgetten te verschuiven, dat klinkt allemaal leuk en aardig, maar zijn ze ook bereid om het beleid integraal te verschuiven, of gaat het echt alleen maar om de poen?

De **voorzitter**: Ik geef even kort gelegenheid om daarop te antwoorden, maar ik kan me ook voorstellen dat dat aan bod komt straks, op het moment dat een van die partijen aan bod is. Mevrouw Roijackers ging al naar haar microfoon, toch, of zag ik dat verkeerd?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, dat klopt. Als het aan mij gericht was: het gaat GroenLinks altijd om de inhoud. Altijd. En onder 'poen' zit bij ons een diepe, inhoudelijke wens namens heel veel Brabanders, om zaken anders te hebben dan op dit moment.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon gaat verder.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Uiteindelijk zitten we hier natuurlijk allemaal om ons verkiezingsprogramma te realiseren.

Het bestuursakkoord, waar we volmondig achter staan en waar alle ondertekenaars niets aan hebben afgedaan, werd onveranderd onderschreven en we konden ons herkennen in het Brabants beleid. Toch kwam er weer een beer op de weg in de vorm van het opstappen van een fractielid van Forum en we vernamen van Forum dat de zetel zeker zou worden ingenomen. Echter, enkele dagen later moest daarop worden teruggekomen. Dat maakt dat ook het CDA behoefte heeft om hier en nu met Forum voor Democratie daarover te spreken en een duidelijke uitleg van hen te krijgen. Brabant verdient een solide bestuur, met een sterke coalitie als achterban. We moeten zorgen voor een zo groot mogelijke meerderheid. Wat het CDA betreft geldt "afsprake is afspraak" en we horen graag van Forum voor Democratie, zowel als van JA21-leden, in onze Staten of en hoe ze hun afspraken willen nakomen. Wordt het bestuursakkoord nog steeds door alle fractieleden volmondig onderschreven en gelden de principes voor samenwerking nog steeds? We willen door. Het is van belang voor Brabant dat er een betrouwbare overheid is, maar juist met het oog op de toekomst willen we, net als de VVD, duidelijkheid.

Voorzitter. Alles overziend is juist nu, juist vandaag, het rapport van Arbouw en Van der Velden van enorm belang. De cultuur van onze Staten is niet hoe die hoort te zijn, en ik citeer: "Een onderwerp dat door meerdere fracties werd aangehaald is de rolverdeling die het dualisme vraagt tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Meerdere partijen gaven aan dat Provinciale Staten te weinig 'agendasettend' is en haar kaderstellende rol niet goed kan uitoefenen. We signaleren dat het verstandig zou zijn dat alle partijen zich inspannen om de cultuur, omgang en sfeer in het politieke debat en de politieke wandelgangen te verbeteren." Wat de uitkomst van vandaag ook zal zijn, wat het CDA betreft gaan we werken aan een open samenwerking met alle fracties in de Staten, van links tot rechts, van progressief tot conservatief, beoordelen we plannen op hun kwaliteit en niet op hun bedenker, kiezen we voor wat goed is voor Brabant en niet alleen voor onszelf.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Meeren namens Forum voor Democratie. De heer Van der Meeren heeft het woord.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik even mijn geluid testen. Ik heb mijn oortjes net uit gedaan, dus ik hoop dat ik nu beter te verstaan ben.

De **voorzitter**: Het geluid is prima. Het zicht is nog een beetje zozo, maar we horen u in ieder geval goed.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, de zon staat op de achterruit helaas.

Voorzitter. Wij moeten constateren dat in de loop der tijd de fractie van FvD zich niet heeft onttrokken aan landelijke perikelen en dat 'Den Haag' in zekere zin een stukje is binnengekomen, niet in de besluitvorming in Brabant – die is altijd zonder last en ruggespraak geweest – maar in de onderlinge verhoudingen in de fractie. Uiteraard vinden we dat jammer. We hadden liever met de gehele fractie in z'n geheel de eindstreep gehaald. Gezien de ontstane situatie en daardoor mogelijke onwerkbare situaties, is ervoor gekozen om de samenwerking in de open parlementaire samenwerking in plaats van met vier naar vijf partijen verder vorm te geven. Dit verandert niets aan de koers die we hebben ingezet 'Samen Slim en Slagvaardig'. Ik wil

nogmaals benadrukken dat de fractie altijd in het belang van Brabant, een stabiel bestuur en het bestuursakkoord heeft gehandeld. Voor de hele fractie, voorheen en nu, zijn deze uitgangspunten altijd leidend geweest.

De **voorzitter**: Ik onderbreek u, want ik zie een interruptie. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. De heer Van der Meeren had het daarnet over de splitsing. Daar had ik een aantal vragen over gesteld richting Forum voor Democratie, want ik ben wel heel erg benieuwd of zij het eigenlijk wel oké vinden dat drie van haar voormalige fractiegenoten zetels meenemen en of zij dat zouden kwalificeren als zetelroof en kiezersbedrog. Ik ben wel benieuwd wat Forum voor Democratie daarvan vindt.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Mijnheer Everling, ja uiteraard vinden we dat jammer en hadden we natuurlijk het liefst met z'n negenen de eindstreep gehaald over twee jaar, maar dat heeft niet zo mogen zijn. Individuele Statenleden hebben een keuze gemaakt om gescheiden verder te gaan en dat kunnen we niet anders doen dan respecteren. Dat is een individuele keuze die men gemaakt heeft en dat is aan hen. Vooropstaat dat die samenwerking in de open parlementaire samenwerking doorgang vindt.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, helder dat de heer Van der Meeren dit zegt, maar de vraag was: doet dit recht aan de uitslag van de verkiezingen? Is dit niet eigenlijk gewoon kiezersbedrog op deze manier, omdat er nu een partij in de Staten zit waar niemand, maar dan ook echt niemand, op gestemd heeft? Volgens mij druist dit recht in tegen de, nou ja, de paar idealen die Forum voor Democratie heeft.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, voorzitter, die kwalificaties laat ik aan de heer Everling. Dus ja, daar hoef ik verder niet op te reageren. Voor mij hebben alle heren voor mij een voorkeursstem gehaald, maar dat is een administratief detail. Ik wil wel graag mijn betoog vervolgen, maar ik zie trouwens nu interruptieknopjes-

De **voorzitter**: Nou ja, dat is ook een beetje mijn werk, dus ik was inderdaad van plan mevrouw Meeuwis het woord te geven.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor mijnheer Van der Meeren zeggen over de drie mensen die naar JA21 zijn gegaan: zij hebben die keuze gemaakt. En daar heb ik een vraag over. Zij hebben inderdaad die keuze gemaakt. Volgens mij, als ik het goed begrepen heb, hebben zij die keuze gemaakt om Forum te verlaten omdat ze het niet eens waren met de racistische of antisemitische geluiden van Baudet. Daarom hebben zij die keuze gemaakt. U heeft die keuze niet gemaakt, dat betekent dus dat u kiest voor Baudet. U blijft dus solidair met Baudet. Klopt het dat u Baudet daarin volgt, in dat soort zaken?

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, kijk, u refereert naar landelijk, u heeft vandaag met de heer Van der Meeren in Brabant te maken en ik kan alleen maar verslag afleggen van-, u kunt me aanspreken op wat ik hier zeg en doe, en ten aanzien van de besluitvorming. Ja, ik kan er verder eigenlijk niet zo heel veel mee.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, dit was misschien tot voor kort een antwoord waar mensen genoeg mee namen, maar dat klopt natuurlijk helemaal niet meer. U zegt net zelf, heel concreet, letterlijk: zij hebben die keuze gemaakt. Dat betekent, impliciet, maar ook expliciet, dat u die keuze ook heeft gemaakt. U bent gebleven bij Forum. Dat is ook een keuze. U kunt ook een keuze maken om iets niet te doen. Juist dat verhaal geeft aan dat u die keuze wel hebt gemaakt. U heeft erover nagedacht, dat moet, dat kan niet anders, want er is iets gebeurd binnen Forum, Forum voor Brabant. Het landelijke is nu gecombineerd met het Brabantse, dus ik wil graag een ander antwoord dan u net gaf, want dat is niet voldoende. U hebt heel duidelijk gekozen voor Baudet, en dus impliciet zijn racistische en antisemitische geluiden.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Mevrouw Meeuwis, vooral ben ik Statenlid in Brabant, maar zoals eerder aangegeven hebben landelijke ontwikkelingen nooit in de besluitvorming, nooit hier op inhoud, enige vorm van invloed gehad op onze fractie. Dat was zo, dat is zo en dat zal zo blijven. U heeft nu, zoals ik net al zei, met de heer Van der Meeren van doen, u mag mij aanspreken op besluiten, op uitspraken, in deze virtuele zaal, geen enkel probleem mee, dat ga ik graag aan. Meningingen en uitspraken van individuen buiten dit virtuele gremium, ja, die zijn voor diegene zijn rekening. Ik wil graag, ik, wij, onze fractie wil graag beoordeeld worden op wat wij hier in Brabant doen en daar roep ik u toe op. Alles daarbuiten is in principe irrelevant.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Kijk, wij hebben er als Staten, denk ik, wel recht op om ook te weten wat de oorzaak van de breuk is binnen Forum Brabant, want dat bepaalt ook uiteindelijk de stabiliteit die we hier de komende jaren hebben. Ik hoor de heer Van der Meeren nu zeggen "dat heeft helemaal niks met Den Haag te maken", dus dat heeft daadwerkelijk iets met Brabant te maken. Dan kan ik me twee dingen voorstellen: óf het zit op de persoonlijke verhoudingen dat het mis zit, dan is dat ook goed om te weten, want dan is het wel een risico naar de toekomst, óf er zijn inhoudelijke punten op basis waarvan u zegt "wij kunnen niet meer met elkaar in één fractie zitten". En dan hebben wij als Staten, denk ik, er ook recht op om te weten waar het dan wringt. Dus de vraag richting de heer Van der Meeren om helder aan te geven wat nou de reden is geweest van de breuk binnen Forum voor Democratie Brabant.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Daar kan ik eigenlijk heel helder in zijn: de twee punten die u aangeeft, die over persoonlijke verhoudingen en dergelijke, die gaan in ieder geval niet op. Er is individueel besloten om te kiezen voor een andere partij. De uitgangspunten waar wij alle negen voor stonden, staan en ook in de toekomst zullen blijven staan – de uitgangspunten van een stabiel bestuur, het akkoord en de samenwerking zoals we die vormgeven –, die zijn altijd ons hoofddoel geweest in Brabant en daar zullen we ook gewoon mee doorgaan. Die zijn en blijven ook door eenieder onderschreven worden. Dus op dat vlak verandert er niets, ook op inhoud niet, en op persoonlijk vlak al helemaal niet.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, maar dan stel ik mij toch de vraag waarom de fractie niet bijvoorbeeld onafhankelijk met elkaar verder gaat en hier dan de vorm aan geeft. Er is toch blijkbaar iets wat zodanig scherp is, dat u zegt "wij kunnen niet als fractie bij elkaar blijven". Daar krijg ik in uw beantwoording geen helderheid over en daarmee blijft dat ook als een donderwolk de komende jaren boven Brabant hangen, want er is blijkbaar iets gebeurd waardoor u niet samen kan, waardoor u niet zegt

van “wij gaan onafhankelijk samen werken aan dat mooie Brabant”, maar dat wordt hier niet uitgesproken. Als we dat hier niet uitspreken, gaat dat een keer terugkomen. Dus ik vraag u toch nogmaals om daar gewoon helderheid over te geven aan de Staten. Ik denk dat wij daar ook gewoon recht op hebben.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, mijnheer Vreugdenhil, het is heel helder: landelijke perikelen hebben ervoor gezorgd dat de persoonlijke verhoudingen in de fractie-, dat men andere keuzes heeft willen maken, en dat heeft geleid tot die splitsing, en eigenlijk meer tot een andere samenwerking dan zoals we die voorheen hebben gezien. Maar al die uitgangspunten blijven nog steeds onderschreven en daar zal ook niets aan veranderen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers-

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter-

De **voorzitter**: Sorry, nog één keer, ja: mijnheer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, laat ik maar helder zijn, dat ik niet tevreden ben met dit antwoord, want hij praat er eigenlijk omheen. Want dan had je als onafhankelijke fractie verder kunnen gaan met elkaar, als je echt het goede zou zoeken voor Brabant. Er is gekozen voor een andere positie, waarmee toch de landelijke politiek dan de Brabantse politiek binnengehaald wordt. Ik constateer dan maar dat het toch belangrijker is om dan het partijlogo erop te hebben. Dat geeft risico's naar de toekomst toe binnen deze politieke samenwerking, dat daar geen afstand van gedaan wordt, en dat vind ik echt wel een zorgelijke constatering die ik hier ook wil doen in het debat, want dat gaat ook bepalen de komende jaren hoe de stabiliteit van Brabant hierin geborgd is.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Mijnheer Vreugdenhil, in zekere zin heb ik natuurlijk al aangegeven dat 'Den Haag' ook deels binnengehaald is daardoor, en dat betreuren wij ook. Kijk, u kunt zich voorstellen dat tijdens de situatie die ontstaan is, en dat natuurlijk kandidaten op verschillende landelijke lijsten staan, dat dat lastige en praktische situaties met zich meebrengt. Om te kijken naar een duurzame oplossing, en de uitgangspunten van een stabiel bestuur en de inhoud, ons akkoord, en de samenwerking doorgang te laten vinden, vinden wij dit de meest doelmatige oplossing.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, wie houdt mijnheer Van der Meeren nou voor de gek? Het is toch heel duidelijk dat er de afgelopen maanden het nodige is gebeurd binnen de voormalige Forum voor Democratie Brabant-fractie. Er is één Forumlid vertrokken, er zijn Forumleden die nu JA21 vormen, daar ook actief in zijn, op de lijst zijn gaan staan, er zijn Forumleden die hebben gezegd “wij vinden nog steeds dat Thierry Baudet onze landelijk leider is”, er is een campagneleider, er zijn uitspraken gedaan op een ledenvergadering. Er is van alles gebeurd in deze tijd en dan kan de heer Van der Meeren toch niet beweren “er is niets aan de hand, stabiliteit voor alles, en het is nog steeds zo dat Den Haag Den Haag is en Brabant Brabant”? Landelijke tendensen zijn Brabant binnengeslopen. Hoe kan dat nog ontkend worden?

De heer **Van der Meeren** (FvD): Nou, in zekere zin ontken ik dat niet, mevrouw Roijackers, maar ten aanzien van de inhoud, de besluitvorming en het Brabant zoals wij het hier doen, en op inhoud, is er niets veranderd. Die uitgangspunten blijven helder en zijn nog steeds hetzelfde als voorheen. Dus dat de landelijke perikelen hebben gezorgd, at the end, tot een splitsing, ja, dat betreuren we, maar ons gaat het erom hoe we Brabant zo goed mogelijk bestuurbaar kunnen houden en dat is op deze manier een hele duurzame oplossing, lijkt ons.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter, een hele duurzame oplossing- Naar mate mijnheer Van der Meeren meer aan het vertellen is en wij meer over de feiten te weten komen ten aanzien van wat er is gebeurd binnen zijn fractie, of laten we nu zeggen twee fracties, begin ik het gevoel te krijgen dat mijnheer Van der Meeren is zoals de woordvoerder van Saddam Hoessein destijds: "Er is hier niks aan de hand, alles gaat perfect", maar ondertussen zie je daarachter de puinhopen, die steeds groter worden.

De **voorzitter**: U wilt nog reageren, mijnheer Van der Meeren?

De heer **Van der Meeren** (FvD): Nee, ik heb geen vraag gehoord en ik zie nog wat interrupties binnenkomen-

De **voorzitter**: Ja, zeker, en de eerste is van de heer Van der Wel. Ik verzoek iedereen wel eventjes om het via 'Inter' te doen, want anders moet ik allerlei dingen in de gaten gaan houden. Ik zag een hand van de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Ik hoor iedereen zeggen, van de samenwerking, dat ze het akkoord nog steeds ondersteunen, ik hoor de heer Van der Meeren zojuist zeggen, volgens mij, dat zij het samen inhoudelijk eens zijn, Forum en JA21, en ik vraag me dan af: gaat u dan alleen maar samen moties indienen waar u het samen over eens bent, of gaan de fracties op onderwerpen waar ze dan accenten willen leggen apart moties indienen, en gaat u dan ook anders stemmen? Want daar blijkt dan uit dat u dan toch een ander programma heeft.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Alle vijf samenwerkingspartners onderschrijven het coalitieakkoord en dat zullen de kaders op hoofdlijnen zijn zoals we in de toekomst verder zullen gaan. Hoe dat in praktische zin in moties die mogelijk in de toekomst zullen komen z'n beslag krijgt, ja, daar kan ik nu geen antwoord op geven.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Maar gaat u dan actief de samenwerking opzoeken met uw voormalige collega's, om samen moties te maken, of gaat u in eigen verband nadenken over hoe het beleid bijgesteld moet worden? Hoe ziet u dat, hoe gaat u dat doen? Dat is gewoon uit interesse, omdat u aan de ene kant zegt "we zijn het samen eens", maar misschien ook weer niet.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, kijk, mijnheer Van der Wel, we zijn twee aparte partijen. Anderzijds ondersteunen we alle vijf de samenwerkingsovereenkomst, ons akkoord. En ja, dat we waarschijnlijk op inhoud dicht bij elkaar zitten, dat zal allicht blijken in de toekomst, maar dat is voor nu niet ter sprake.

De **voorzitter**: Ik ga nu even een rondje maken, want er zijn drie mensen die willen interrumperen. Ik geef jullie eerst alle drie even het woord en daarna laat ik de heer Van der Meeren antwoorden. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Allereerst: ik was eigenlijk van plan mijnheer Van der Meeren gewoon zijn verhaal te laten doen en daar zelf op te reageren, maar ik begin het wel erg onwaarschijnlijk te vinden, dus ik wil toch een vraag stellen. Mijnheer Van der Meeren, u heeft een aantal fractiegenoten, die staan gewoon op de kandidatenlijst van uw landelijke partij voor de Tweede

Kamerverkiezingen. Nou, er komt een campagne aan, mijnheer Baudet gaat campagne voeren, mijnheer Smolders gaat campagne voeren, mijnheer Van den Oetelaar gaat gezellig campagne voeren, dus allemaal samen natuurlijk hè, als kandidaten. Daar komen ongetwijfeld weer allerlei bijzondere standpunten uit, waar anderen in Brabant misschien nog wel iets van gaan vinden. Denkt u nu echt dat dat de komende maanden stabiliteit gaat opleveren om Brabant te besturen? Denkt u dat dit geen gelazer gaat opleveren? Ik geloof het gewoon niet.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, gewoon een rechtstreekse vraag. We praten nu over de coalitie, maar er zijn twee partijen: de ene heet JA21 en de andere heet Forum. Ik zou weleens willen weten wat nou de twee essentiële verschillen zijn tussen die twee partijen als je praat over het programma.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, ik ben ook benieuwd naar het verdere relaas van de heer Van der Meeren, met name omdat ik mevrouw De Hoon eigenlijk direct vragen heb horen stellen richting hem. Ik weet niet of ze ze zelf gaat herhalen, maar het CDA heb ik horen zeggen dat het echt toezeggingen wil horen over hoe Forum, het nieuwe Forum zal ik maar zeggen, de afspraken gaat nakomen in de coalitie. Dus ik ben benieuwd welke toezegging u gaat doen.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Mevrouw Meeuwis refereert aan de vragen van mevrouw De Hoon. Die kan ik misschien in gemeenschappelijkheid al gelijk beantwoorden, dat is wel zo efficiënt. De vraag of wij onze handtekening, die al onder het akkoord heeft gestaan, zullen bekrachtigen: uiteraard. Het akkoord is daarin leidend en de samenwerking is daar zeker een onderdeel van. Dus ja, zeker: wij houden ons aan die afspraken, onze fractie houdt ons aan die afspraken en wij zullen op die manier verder gaan. Dan de vragen van de heer Smeulders. Die staan me even niet meer helemaal helder op het netvlies. Kunt u ze nog even kort herhalen?

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Nou, met liefde, voorzitter! Ik vroeg de heer Van der Meeren of hij er daadwerkelijk in gelooft, en of hij dat voor de rest van PS – wij dienen toch wel het belang van een stabiel provinciebestuur met z'n allen – aannemelijk kan maken, dat de plek op de kandidatenlijst van Forum voor Democratie voor de Tweede Kamerverkiezingen die een aantal van zijn fractiegenoten hebben, dat dat de komende weken geen gelazer gaat opleveren in deze Statenzaal omtrent de geloofwaardigheid en de positie van uw fractie.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Oké, helder. In een campagne worden de verschillen natuurlijk altijd uitvergroot, dat is evident, en gelukkig mag dat ook in campagnetijd. Daarna is het ook altijd handig om te kijken naar wat de overeenkomsten zijn, om ook op landelijk niveau tot een bestuur te komen. Maar dat staat hier eigenlijk los van. U refereert ook aan mogelijke rollen van mijn fractieleden. Nou, daar zijn harde afspraken mee gemaakt binnen onze fractie. Deze afspraken zijn laatst ook nog eens herbevestigd, dus dat is helder. Ze hebben ook aangegeven dat de mogelijke rol buiten dit gremium, buiten deze Staten, geen enkele invloed heeft op hun Statenlidmaatschap als zodanig. Dus daar heb ik alle vertrouwen in, mijnheer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter-

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, ik wil hier even graag twee vervolgvragen over stellen, want ik wil natuurlijk graag weten wat die afspraken dan zijn. Het zou fijn zijn als u die met ons wilt delen, want dan krijgen we misschien een beetje gevoel bij die stabiliteit die u gaat bieden. Het tweede punt is dat die Statenleden zelf wel kunnen vinden dat hun activiteiten geen impact hebben op PS en de stabiliteit van ons provinciebestuur, maar dat anderen daar natuurlijk anders over kunnen denken en dat dat toch wel tot gelazer kan leiden. Anders hadden we dit debat vandaag natuurlijk ook niet gehad, want ja, ik kan me voorstellen dat u het zelf ook niet zo'n probleem vindt allemaal.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, mijnheer Smeulders, die afspraken die gemaakt zijn in onze fractie zijn helder, dus mochten buiten dit gremium – dat is natuurlijk alleen maar in de toekomst kijken en eigenlijk nog een beetje speculeren –, mochten buiten deze zaal functies worden aangenomen, al dan niet, dan staat de afspraak dat de functie in Brabant behouden blijft. Die afspraken zijn hard binnen onze fractie, dus daar kan ik u gerust in stellen.

De **voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Mevrouw de voorzitter, ik zit nog te wachten op een antwoord-

De **voorzitter**: Ja, dat gaat u volgens mij nog gewoon krijgen, want mijnheer Van der Meeren was nu bij mijnheer Smeulders en daarna komt u. Mijnheer Van der Meeren gaat, denk ik, nog eventjes antwoord geven op de heer Brouwers.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, inderdaad. De heer Brouwers vroeg naar de verschillen tussen de nieuwe fractie, de nieuwe partij JA21, en ons. Nou ja, mochten er verschillen zijn, dan zullen we die in de toekomst zien, maar helder is dat de kaders van ons bestuursakkoord, op hoofdlijnen, dat we het daar over eens zijn, want die hebben we bekrachtigd en onderschrijven wij. Daar kunnen we ons in ieder geval in vinden, in die uitgangspunten, op die hoofdlijnen. Daar is niks in veranderd. Ik kan natuurlijk niet voor mijn collega-partij spreken, dat zult u aan hen moeten vragen, maar daar ga ik van uit.

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, de wedervraag die ik dan heb is: waarom zijn jullie dan niet bij elkaar gebleven? Want er is eigenlijk helemaal geen verschil.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Nou, inhoudelijk, in het Brabantse, op inhoud en op besluitvorming, is dat nooit geweest. Landelijke perikelen hebben individuen doen besluiten om andere keuzes en een andere afweging te maken. Dat is hun goed recht. Maar op inhoud hebben we ons altijd kunnen vinden, en op besluitvorming, dus dat is geen probleem. De hoofdlijnen worden nu weer onderschreven, ook door de andere partij, maar hoe zij ernaar kijken kunt u beter aan hen vragen.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Dan zal ik mijn betoog vervolgen.

Ondanks de landelijke perikelen zijn we gewoon door blijven besturen en volgens mij doen we dat best aardig. Zuurstof voor het bestuur en meer realisme op de inhoud. De laatste acht maanden hebben ons laten zien als een betrouwbare partner in het samenwerkingsverband.

De toekomst. Wij denken dat de open parlementaire samenwerking juist heel veel kansen biedt. Dit is trouwens niet nieuw. In het coalitieakkoord en tijdens de start van de samenwerking is dat al uitgangspunt geweest. Deze bestuurlijke vernieuwing past daarnaast ook nog eens prima bij onze partij en hoe FvD aankijkt tegen bestuurlijke vernieuwing. Ik roep alle oppositiepartijen nogmaals op om deze handschoen op te pakken en constructief bij te dragen aan een zo breed mogelijk gedragen Brabants beleid. Deze oproep is bij de start van de samenwerking, een aantal maanden geleden, ook gedaan. We zijn blij dat aan die oproep zeker ook gehoor is gegeven. Naar mijn weten zijn alle voorstellen die de afgelopen acht maanden de revue zijn gepasseerd met steun van oppositiepartijen aangenomen. Dat zegt iets. Ik denk dat dat heel erg positief is. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst. In deze samenwerking is er op inhoud niets veranderd tussen de samenwerkende partners, anders dan dat nu vijf in plaats van vier partijen het ondersteunen. GS zijn hard aan het werk om het gezamenlijke akkoord te ondersteunen en uit te voeren, en dat zal ook niet veranderen. De crisisbeleving en zorgen als zodanig van de debataanvragers herkennen wij ook niet als zodanig.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers interrumpeert u.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik snap wat de heer Van der Meeren allemaal zegt, maar ik voel me steeds meer ontevreden worden met de antwoorden. Oké, er is dus geen verschil, maar ik heb begrepen dat de heer Smolders in Provinciale Staten blijft en niet naar de Tweede Kamer gaat. Daaraan vast zit: hoe zit dan de gedeputeerde Peter Smit daarin? Want die kan ik eigenlijk ook niet volgen.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ik denk dat u mij verkeerd verstaan heeft, of verkeerd begrepen. Mocht in de toekomst – dat is nog even speculeren, want volgens mij zijn er nog geen Tweede Kamerverkiezingen geweest – de situatie ontstaan die u aangeeft, dat in dit geval de heer Smolders op een Tweede Kamerlijst gekozen wordt – laten we het hopen hè, dat we zoveel zetels halen dat dat gebeurt; ik ben blij met het vertrouwen dat eruit spreekt! –, dan heeft hij ons bevestigd dat hij Statenlid n Brabant zal blijven, dus dat daar geen verschil in blijft. Dus ik kan u daar zeker in tegemoet komen, die zorg hoeft u niet te hebben, die afspraken zijn hard. Dat geldt ook eventueel voor andere fractieleden die al dan niet op een lijst staan landelijk.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Ik wou dit punt ergens maken, maar ik denk dat het goed is om hem hier te maken-

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik had nog een vraag over Peter Smit gesteld!

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, ik denk dat de heer Brouwers die vraag misschien beter aan hem kan stellen. Ik vind het moeilijk om voor hem dingen te beantwoorden. Kijkend naar de ontstane samenwerking van vijf in plaats van vier partijen, lijkt het ons in ieder geval logisch dat alle partijen zich vertegenwoordigd voelen in het bestuur, maar dat is mijn persoonlijke opvatting. Ik denk dat de heer Smit die rol goed kan vervullen, maar dat antwoord kan hij beter zelf geven, denk ik.

De **voorzitter**: En de heer Smit luistert mee, dus ik kan me zomaar voorstellen dat we hem straks ook het woord geven. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. In opvolging op wat de heer Van der Meeren zei, had ik een punt willen maken en daar zocht ik een goed moment voor. De Brabantse Staten zijn meer dan een stempelmachine die uiteindelijk voorstemmen met een meerderheid, of afstemmen. Als ik u nu hoor zeggen dat in de toekomst mensen die wellicht in de Tweede Kamer gekozen worden toch dan hier actief blijven, dan vraag ik mij af of ook Forum goed doorheeft wat de totale rol van een Statenlid is, niet alleen in het meestemmen over dingen, maar ook in hun controlerende rol, in hun onafhankelijke positie richting het college. Kijk naar de hele Toeslagenaffaire, hoe belangrijk het is dat er macht en tegenmacht is. En dan stel ik de vraag aan de heer Van der Meeren: ik heb u alleen horen zeggen "wij bieden stabiliteit, want wij bieden de zetels", maar bent u ook bereid om echt die rol in te nemen? Want u wilde ook een lid vanuit Limburg in laten vliegen om dan maar die extra zetel te bezetten en ik voelde daarmee echt ook wel een diskwalificatie richting ons eigen parlement, dat hier een veel bredere taak en verantwoordelijkheid in heeft. Ik wil daar graag een reflectie van u op, want als wij straks Tweede Kamerleden hebben die alsnog lid blijven van Provinciale Staten, dan halen we daar gedonder en gelazer mee binnen.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, dat is de visie hoe de heer Vreugdenhil ertegen aankijkt. Ik denk dat, mocht die situatie zo zijn – want we zijn natuurlijk eigenlijk alleen maar aan het speculeren, 'mocht, alsdan' –, maar stel voor dat het scenario uitkomt dat de heer Vreugdenhil schetst, dan denk ik dat diegene, om wie het dan ook gaat, als het om mijn fractie gaat, duidelijk die belangen kan scheiden en zich kan conformeren aan het bestuursakkoord zoals we dat hier hebben en aan de afspraken die we hier gemaakt hebben. Dus dat lijkt me helder. Voor onze fractie staan voorop een stabiel bestuur, het akkoord en de samenwerking. Die afspraken zijn hard, worden onderschreven door mijn fractie, door al mijn individuele fractiegenoten, en dat doet geen afbreuk aan wat er mogelijk, al dan niet, op landelijk niveau of welk toneel dan ook, welke functie dan ook in de toekomst bekleed gaat worden. Want het is algemeen zo dat buiten dit virtuele gremium, zoals we nu zitten, tal van Statenleden functies hebben, dan wel niet als partijvoorzitter, als campagneleider, et cetera, et cetera, die vervuld gaan worden. Dus dat is op zich niet zo heel bijzonder.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil, tot slot.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter. Mijn punt is dat het veel breder gaat dan alleen een Statenlid die zomaar even een bestuursakkoord ondertekent en meestemt, maar dat je een eigenstandige rol hebt in de controlerende taak, in het tegenmacht bieden, en dat we daarmee ook, in die positie, en dat proefde ik ook heel sterk toen iemand van buitenaf, vanuit Limburg, ingevlogen zou worden om de extra zetel te bezetten. Ik proefde daarmee dat eigenlijk de positie van de Staten die we hebben in de volle breedte, en ik kom straks nog op de rol van GS daarbinnen, toch onderschat wordt door Forum. En dan vraag ik u nogmaals: bent u dan, als u dit eigenlijk als enige kwalificatie meegeeft, het onderschrijven van het bestuursakkoord, is dat dan die stabiele basis, om daarmee een goede, volwaardige rol binnen dat Brabantse parlement als voltallige fractie daarin te vervullen? Ik heb daar mijn zorgen over.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ik hoor de zorgen van de heer Vreugdenhil, ik probeerde die net al weg te nemen, maar het lukt me niet helemaal, begrijp ik, om te zeggen dat die afspraken hard zijn. Ik ga er ook van uit dat, mochten er in de toekomst rollen, of belangen, buiten Brabant zijn, in ieder geval de Brabantse bestuurbaarheid vooropstaat en dat iedereen dat meeweegt. Dus ik denk dat dat voorop moet staan. Ik heb er wel alle vertrouwen in.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de heer Everling. U heeft waarschijnlijk ook gelezen wat de heer Boon schreef. Een lichtje van de telefoon kan ook al helpen, heb ik zelf gemerkt! De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vraag me ten eerste af of een functie als Tweede Kamerlid verenigbaar is met de functie van Statenlid. Ik bedoel: het Tweede Kamerlidmaatschap is veel méér dan een fulltime-functie. Ik ken toevallig een paar Kamerleden en ik weet hoe druk ze het daarmee hebben. Ik vraag me ten eerste af of die twee überhaupt verenigbaar zijn. Maar goed. Ik had eigenlijk een andere vraag nog, want er is ook nog iets anders zeer ernstigs aan de hand, en dat is het feit dat er een lege zetel is in Provinciale Staten. Dat is echt heel erg kwalijk. Ik had er zojuist in mijn verhaal ook al aan gerefereerd, maar ik ben heel erg benieuwd of de heer Van der Meeren aan kan geven of bijvoorbeeld de heer De Bie is gevraagd om terug te gaan naar Provinciale Staten om de zetel vervuld te krijgen.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ik heb twee vragen gehoord. Allereerst de tijdsbesteding van een Tweede Kamerlid. Ja, ik kan niet anders dan bevestigen dat dat een hele drukke functie is. Als dat mogelijk een combi gaat worden – want nogmaals: dat is natuurlijk even in de toekomst kijken en speculeren –, dan is mij verzekerd dat dat helemaal goed gaat komen en dat die tijdsbesteding daar prima in zou zijn.

U geeft de open zetel van Forum weer. Zoals u wellicht wel weet, gaat nu het proces lopen zoals dat in de Kieswet is geregeld. Dus er komt een uitvraag naar mensen die op onze lijst staan. Daar moet men formeel dan een positieve of een negatieve reactie op geven en pas dan wordt dat geformaliseerd. Gezien de positie waarin de meeste kandidaten die op onze lijst nog staan verkeren, is de kans klein dat op die uitvraag positief gereageerd wordt, maar dat is mijn inschatting. Dat is pas als dat natuurlijk formeel bevestigd wordt. Het recente verleden heeft helaas geleerd dat je pas ergens zeker van bent als het formeel bevestigd is, dus dat moeten we even afwachten. Maar de kans is aanzienlijk dat inderdaad de unieke situatie ontstaat dat er maar 54 zetels bezet zullen zijn in de Staten, en dat is wel een unieke situatie.

Dan geeft u nog aan dat eventueel- U had nog een vervolgvraag daarin, zou u die misschien nog kunnen herhalen?

De heer **Everling** (SP): Ja, dat kan zeker. De meest logische kandidaat om de lege zetel op te vullen, de enige die dat nog zou kunnen doen überhaupt, is de heer De Bie. Heeft u een beroep gedaan op de heer De Bie om weer een zetel in te nemen in Provinciale Staten?

De heer **Van der Meeren** (FvD): Die optie is zeker overwogen. Kijkend naar de uitgangspunten, stabiel bestuur, het akkoord en de open parlementaire samenwerking, vinden wij het nu niet in het belang om een dergelijke beslissing te nemen. Dat draagt immers niet bij aan een van die uitgangspunten: het stabiele bestuur. Maar mocht die bestuurlijkheid op welke manier ook in de toekomst mogelijk onder druk komen te staan, voor een verandering in PS, dan zullen wij daar adequaat naar handelen. Het uitgangspunt is dan: het bestuur van Brabant, de samenwerking en het akkoord zijn daarin leidend. Dus hoe dat op dat moment z'n beslag gaat krijgen, moeten we dan zien, maar op dit moment is dat niet ter sprake.

De heer **Everling** (SP): Voorzitter, ik vind dit toch wel een heel erg bijzonder antwoord. Het belangrijkste orgaan, het fundament van een coalitie, het fundament van een bestuur, is een groep mensen die een meerderheid hebben, die met elkaar dingen kunnen afspreken en het allerbelangrijkste nog is dat gewoon recht gedaan wordt aan de uitslag van verkiezingen, dat er geen lege zetel in Provinciale Staten staat. Wat mij betreft kun je geen enkel coalitiebelang, geen enkel belang in het bestuur, boven een lege zetel stellen. Je kunt altijd nog een andere gedeputeerde vinden, maar je kunt geen ander Statenlid vinden. Dus ik vind het een zeer bijzonder antwoord en ik zou graag van de heer Van der Meeren horen hoe hij dit ziet.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, mijnheer Everling, kijk: als we dit scenario hadden kunnen voorspellen, hadden we daar natuurlijk anders op geacteerd in de toekomst. Wij zijn natuurlijk begonnen met de

Provinciale Statenverkiezingen met een lijst, strategisch gekozen om die relatief klein te houden. Als u op dat moment een euro had ingezet op negen zetels voor Forum voor Democratie, had u nooit meer hoeven werken, denk ik. Dus daar zijn we mee geconfronteerd en we hebben ernaar gehandeld. In de afgelopen twee jaar zijn nog heel veel novums en scenario's ontwikkeld van bestuur, de participatie van FvD in het bestuur, die wij natuurlijk als scenario niet per definitie hadden meegenomen en niet als realistisch geacht hadden. Dus ja, nu loop je dan tegen het feit aan dat die lijst min of meer uitgedroogd is. Daar moet ik bij zeggen: dat is natuurlijk nog niet formeel bekrachtigd, maar het lijkt er wel op dat dat het meest realistische scenario is. Daar heeft u een terecht punt. Ja, en dan is het een constatering, een gegeven, dat de situatie zich voordoet dat er inderdaad maar 54 zetels bezet zullen zijn. Dat klopt.

De **voorzitter**: Ik ga naar de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Ik werd daarstraks wel een klein beetje lichtelijk onpasselijk toen ik sommigen hier hoorde spreken over de eigenstandige rol, de tegenmacht en de positie van de Staten in de breedte, terwijl die juist de afgelopen tijd stevast wordt ondermijnd met allerlei beslissingen en afspraken die in het presidium worden gemaakt over hoe wij die rol kunnen invullen in de Staten, met spreekijdbekorting, met het aantal sprekers dat beperkt wordt, steeds moeilijker om interrupties te plegen. Dus als wij echt onze rol serieus willen nemen als tegenmacht, dan zitten wij hier vanochtend een hele lange vergadering te houden die op zichzelf

De **voorzitter**: Op wie interrompeert u nu?

De heer **Van Hattem** (PVV): Onder anderen op de heer Vreugdenhil en een aantal andere mensen die zichzelf op dit punt serieus denken te nemen en ondertussen in het presidium voortdurend maar die rol van de Staten, die onze fractie voortdurend heeft benadrukt hoe belangrijk die is, steeds verder aan banden leggen. Wij zitten gewoon in ketenen te vergaderen onderhand met al die regels in het reglement van orde, en dan hier ondertussen zo'n moralistisch verhaaltje houden over de positie van de Staten in de breedte. Gooi dan asjeblieft dat reglement van orde in de prullenbak, zodat we normaal kunnen debatteren. We zitten hier vanochtend ook weer een hele vergadering te houden die op zichzelf helemaal niet zo lang hoeft te duren en die helemaal niet strikt noodzakelijk is, moeten we weer een aparte dag voor terugkomen. Dus ik wil hier niemand meer horen over onnodig lang vergaderen. We moeten gewoon weer normaal kunnen debatteren, normaal interrupties kunnen plegen en niet meer allemaal dat gezever met die puntjes in het reglement van orde die onszelf onnodig aan banden leggen, want daarmee nemen we onszelf als tegenmacht, als positie van de Staten in de breedte, absoluut niet serieus. Dus dat argument wil ik hier echt niet meer horen.

De **voorzitter**: Uw punt is helder, denk ik. Ik zie dat de heer Vreugdenhil kort wil reageren en ik kan me voorstellen dat we daarna doorgaan naar het duidingsdebat, want ik wijs u er ook op dat het vijf over elf is. De heer Vreugdenhil, heel kort, en dan gaan we terug naar de andere interrupties.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Heel kort, voorzitter, want als er één fractie is die met heel weinig spreektijd toch z'n rol in kan vullen, zijn wij het wel, dus ook een korte spreektijd kan prima, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de heer Brouwers, die ook wil interromperen.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb goed van de heer Van der Meeren begrepen dat er helemaal geen verschil is in standpunten tussen JA21 en Forum. Is de heer Van der Meeren

het dan met 50PLUS eens dat we dan eigenlijk de woordvoerder van JA21 – ik geloof dat hij de heer Rutjens heet – helemaal niet meer nodig hebben? Die kunnen we even opzij zetten en voortaan met u praten?

De heer **Van der Meeren** (FvD): Mijnheer Brouwers, ik denk dat u mij helaas weer verkeerd verstaan en/of begrepen heeft. Wij zijn twee aparte partijen en ik heb nooit gezegd dat de inhoud volledig overeen zou komen. De manier waarop we elkaar vinden is het coalitieakkoord, dat op hoofdlijnen is samengesteld, en dat wij beiden bekrachtigen. Ik kan ook niet voor JA21 spreken. Dat zult u dan aan hen moeten vragen. Dat we op inhoud dicht bij elkaar zitten, ja, wellicht, maar dat zal de toekomst uit moeten wijzen. Dat is op zich niet zo heel relevant, want we hebben een bestuursakkoord uit te voeren. Dat steunen wij op hoofdlijnen en hoe het in de toekomst z'n beslag krijgt, zullen we moeten zien, maar hopelijk krijgen onze voorstellen vanuit GS een hele grote meerderheid in de Staten. Daarom ook die handreiking op het parlementaire stelsel. Dus ik hoop dat u ook die handschoen oppakt, heer Brouwers, dat zou heel erg fijn zijn.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Oké, mijnheer Van der Meeren, u geeft dus toch toe dat er verschillen zijn tussen uw partij en JA21. De vraag wederom: wat is dan het verschil?

De heer **Van der Meeren** (FvD): Het verschil is- Kijk, JA21 is een partij die net is ontstaan, dus die moeten zich, denk ik, ook nog vorm gaan geven, maar dat kunt u beter aan hen vragen. Het verschil is: wij zijn twee aparte partijen, dat is het verschil. De overeenkomst is dat wij het bestuursakkoord en het samenwerkingsverband zoals dat nu vormgegeven wordt ondersteunen en daar gaan we voor. Heel veel meer kan ik er niet van maken, mijnheer Brouwers, en ik hoop dat u daarin meedoet hè, laat dat onverlet, want dat vinden wij uitermate belangrijk.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik ga naar mevrouw Meeuwis. JA21 heet trouwens in deze Staten Groep Rutjens. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wilde nog even aanhaken bij de antwoorden die de heer Van der Meeren gaf op de vragen van de heer Everling over die lege zetel. Juist omdat mijnheer Van der Meeren het woord 'democratie' in de partijnaam heeft staan, terwijl hij het tegelijkertijd heeft over 'realistisch' en over 'een stabiel bestuur': wij hebben het hier wel over Provinciale Staten. Hij gaf nu als reactie aan dat het hem overkomt en dat het nu even niet anders kan, terwijl er gewoon – en dat gaf de heer Everling ook al aan – een hele eenvoudige, makkelijke, logische oplossing is – daar heeft de pers ook al over geschreven -: mijnheer De Bie kan gewoon die zetel innemen en PS is het hoogste orgaan.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ik heb volgens mij niet echt een vraag gehoord, maar ik zal uiteraard een reactie geven. Een van de uitgangspunten is natuurlijk het stabiele bestuur en wij vinden het niet in het belang van dat uitgangspunt om zo'n beslissing te nemen. Mocht het in de toekomst wel nodig zijn door ontwikkelingen die we niet voorzien hebben, dat geldt ook met het Tweede Kamerlidmaatschap – allemaal 'mitsen', 'maren' en 'misschienen' die zich mogelijk al dan niet zouden kunnen voordoen –, dan zullen we alle opties bespreken, om in ieder geval het uitgangspunt van stabiel bestuur en het akkoord en alles doorgang te laten vinden. Dus dat staat op één. En de rest, wat mogelijk in de toekomst zou zijn, dat is nu niet ter sprake.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik hoor u zeggen, mijnheer Van der Meeren, dat stabiel bestuur, daar hebt u het altijd over en dan hebt u het volgens mij over de gedeputeerde, maar het maakt dus kennelijk niet zoveel uit dan wie de gedeputeerden zijn, tenminste: u hebt het erover "als dat maar stabiel is". Ik heb het erover van: zorg dan dat het democratisch gehalte recht wordt gedaan, dat de heer De Bie

dan de Staten in gaat, en dan zorgen we met z'n allen voor een nieuwe situatie en een stabiel bestuur op de manier waarop wij het erover hebben.

De heer **Van der Meeren** (FvD): De situatie die u schetst lijkt ons op dit moment niet wenselijk. Uiteraard, als we dit scenario twee jaar geleden, voor de verkiezingen, voorzien hadden, dan was de keuze om die lijst redelijk beperkt te houden natuurlijk niet al te slim geweest. Die boemerang kletst nu in ons gezicht, helaas. Dat betreuren wij, maar wij zien geen aanleiding om daar verandering in te brengen.

De **voorzitter**: Dank u wel. U was ook aan het einde gekomen van uw betoog. Mevrouw Meeuwis was aan het woord en ik geef haar het woord om haar eigen bijdrage te leveren.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Al het gedoe bij Forum voor Democratie heeft ook in Brabant geleid tot een splitsing van die partij. Drie personen hebben hier de fractie JA21, of Groep Rutjens, gevormd en dat werd aan ons, leden van Provinciale Staten, afgelopen zaterdag door vijf partijen in een gezamenlijke verklaring gemaild. Voor niemand kwam dat nieuws als een verrassing, want een groot deel van alle Forum-volksvertegenwoordigers, en dan heb ik het over die in Europa, in de Eerste Kamer, in de gemeenteraad van Amsterdam en in provincies, had al aangegeven geen vertrouwen meer te hebben in Thierry Baudet, vooral vanwege diens extreme standpunten en zijn onberekenbare gedrag. Toch meldde de Forumfractie in Brabant tot voor kort stevast dat ze met z'n negenen als eenheid autonoom functionerend doorgingen. Het ging volgens hen namelijk om Brabant, niet om Den Haag. En ook Forum-lijsttrekker De Bie herhaalde in december nog het mantra "Brabant is Brabant, Den Haag is Den Haag". Daarom was D66 erg verbaasd dat De Bie vorige week ineens zo'n stevig landelijk kleur bekende. Hij sprak als prominent op de landelijke ledenvergadering van Baudet. De Bie sprak zichzelf daarmee dus tegen. Wij hebben daarover op 15 januari al schriftelijke vragen aan het college gesteld en die vragen worden, als het goed is, op korte termijn beantwoord.

Eerlijk gezegd, voorzitter: D66 heeft De Bie tot voor kort het voordeel van de twijfel gegeven. Wij dachten: misschien gaat deze gedeputeerde energie rustig tewerk, luisterend naar Brabanders, op zoek naar draagvlak en met respect voor eerder genomen besluiten. Want met de energietransitie leek het best wel de goede kant op te gaan: de RES'en werden netjes begeleid en De Bie liet zich niet door ketelmuziek van zijn Forumfractie verstoren. Windmolens en zonnepanelen werden door hem niet verketterd en de regio's konden keurig hun plannen indienen. Dáchten we. Maar inmiddels weten we totaal niet meer wat we ervan moeten denken. Wat is nou waar, en wat is nou níét waar? Is De Bie teruggefloten? Heeft 'ie van Thierry Baudet op z'n donder gekregen dat hij te veel onderdeel werd van het partijkartel? Of hebben we misschien de ware aard van Eric De Bie nog niet gezien en leidt in Brabant een klimaatontkenner à la Baudet de energietransitie? Wat voor vertrouwen kunnen we nog hebben in de uitvoering van de definitieve RES'en die we over een paar maanden gaan vaststellen? Gaan we onze afgesproken provinciale klimaatdoelstellingen wel halen met deze gedeputeerde? En ook de stellige reactie van De Bie in de krant en op Omroep Brabant vorige week dat Cees van der Sande Stijn Roeles zeker op zou gaan volgen, zéker op zou gaan volgen, dat blijkt dus helemaal niet te kloppen. Dus nogmaals: wat is er waar en wat is er niet waar van wat deze gedeputeerde allemaal beweert?

Ik heb daarom de volgende twee vragen aan gedeputeerde De Bie. De eerste vraag heb ik net ook al gesteld aan de heer Van der Meeren. U heeft gekozen voor Baudet, u blijft dus wel solidair, u wel, met uw partijleider. U stoort zich blijkbaar niet aan de redenen die de JA21-mensen juist hadden om Forum te verlaten, namelijk het niet ingrijpen van Baudet bij racistische en antisemitische geluiden, het verkondigen van complottheorieën en het ontkennen van de coronapandemie. Klopt het, mijnheer De Bie, dat u hier Baudet in volgt? En de tweede vraag, maar die is eigenlijk al uitgebreid aan de orde geweest: het lijkt erop dat de kandidatenlijst van Forum uitgeput is. Logisch is dat u dan gaat stoppen als gedeputeerde en weer terug de Staten in gaat. Ik neem aan dat u dat dan ook echt gaat doen.

Dan een vraag aan gedeputeerde Smit. U bent lid geworden van Forum toen u gedeputeerde werd. Dat werd bij een Forum-barbecue gevierd. We herinneren ons nog de ophef daarover vanwege het negeren van de coronarichtlijnen. Klopt het nou dat u weer vertrokken bent als Forumlid? Want u bent nu aangekondigd als onafhankelijk gedeputeerde. En zo ja, waarom bent u eigenlijk gestopt als lid van Forum? Heeft u nog steeds de steun van alle coalitiepartijen? Ik heb begrepen dat bijvoorbeeld het CDA-Oisterwijk bezwaren heeft kenbaar gemaakt. Die vraag wil ik dadelijk graag ook door de heer Rutjens beantwoord krijgen. Wordt u nog gesteund?

Voorzitter. Hoe zijn we in Brabant in deze instabiele situatie terechtgekomen? Een jaar geleden zag Christophe van der Maat, leider van de VVD, het wel zitten om wat uit te gaan proberen in Brabant. Hij ruidde een brede middencoalitie van VVD, CDA, D66, GroenLinks en PvdA in voor een centrumrechtse coalitie met de populistische Forum voor Democratie, min of meer gedwongen door het CDA, dat een brede middencoalitie niet meer zag zitten. Onder forse druk van protesterende boeren werd zo de tractorcoalitie geboren. Wij hebben als D66 nooit begrepen waarom de VVD dit risico wilde nemen: een hele kleine meerderheid in de Staten, een instabiele nieuwkomer in de coalitie en het verlies van zeer deskundige gedeputeerden. Binnen een jaar lijkt die zuurstof die Van der Maat zo zocht in de nieuwe coalitie meer de zuurstof van een beademingsapparaat te zijn. Forum voor Democratie is met onderlinge ruzies uiteen gevallen, vanuit Limburg zou iemand komen die eerst nog moest gaan verhuizen om een vrijkomende zetel in te vullen en een substantieel deel van de negenkoppige fractie stelt zich kandidaat voor de Tweede Kamer. Hoezo "Den Haag is Den Haag, Brabant is Brabant"?

Van der Maat is een goede gedeputeerde, maar de gok die hij heeft gewaagd met Forum voor Democratie is op z'n minst ongelukkig te noemen. In een poging om de zaak te redden, stuurden de vijf fracties ons afgelopen zaterdag een brief met een oproep voor een open parlementaire samenwerking. Ze suggereerden daarin zelfs dat er 31 Statenleden achter de coalitie zouden staan. Daarbij werden door hen blijkbaar 50PLUS en ChristenUnie-SGP meegeteld. Typisch gevalletje van 'de wens is de vader van de gedachte' denk ik. De tractorcoalitie moest zo blijkbaar omgezet worden in een soort plakbandcoalitie. Nee, D66 denkt dat deze open parlementaire samenwerking met de huidige, zeer kwetsbare coalitie een lijdensweg wordt, zeker als het huidige bestuursakkoord op slot moet blijven. Volgens ons hebt u twee opties: 1. nog ruim twee jaar doormodderen op een doodlopende weg; 2. een nieuwe coalitie. De beste optie is natuurlijk: keer terug naar het solide cluster van middenpartijen die betrouwbare bestuurders kunnen leveren. Zó besturen we Brabant, samen en toekomstgericht. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Dus tegen VVD en CDA zou ik willen zeggen: luister naar jullie landelijke leiders en jullie leden, die nul vertrouwen hebben in samenwerken met Forum voor Democratie. Kies voor kwaliteit en keer bijvoorbeeld terug naar de vorige coalitie. Met D66 valt er altijd over te praten. Maar de vijf coalitiepartijen kiezen op dit moment nog voor doormodderen. Misschien rekenen ze, net als Rutte in het verleden, op een constructieve oppositie die bij het wegvallen van een betrouwbare coalitiemeerderheid voorstellen wil ondersteunen-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Ik ben deze preek even aan het aanhoren, maar ik moet toch vaststellen dat D66 hier vooral een preek aan het houden is ten behoeve van het eigen pluche, om vooral zelf weer op het pluche te komen, voor de eigen machtspositie. En dan vertrouwen op D66, een partij die in een paar dagen tijd een heel belangrijk principe als het disproportionele middel van een avondklok in één keer inwisselt – als we het dan toch over landelijk beleid hebben en elkaar daarop aanspreken –: hoe betrouwbaar is zo'n partij? Kunnen we dan ook zulk soort zwabberpolitiek op provinciaal niveau verwachten, en dan helemaal als het over zulk soort belangrijke principes gaat? Dus ik zou niet zo hoog van de toren blazen en iets minder hard dat pluche voor uzelf promoten.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis. En we gaan hier niet die hele discussie over de avondklok overdoen, laten we dat ook afspreken, hè? Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dat was ik ook zeker niet van plan, voorzitter. Ik heb ook niet echt een vraag gehoord, alleen maar meer een ergernis, maar dat laat ik voor de heer Van Hattem. Voorzitter. De vijf coalitiepartijen kiezen op dit moment nog voor doormodderen, dus de eerste optie. Misschien rekenen ze, net als Rutte in het verleden, op een constructieve oppositie die bij het wegvallen van een betrouwbare coalitiemeerderheid voorstellen wil ondersteunen. D66 ziet zichzelf wel als een constructieve partij, maar wij willen natuurlijk vooral ook iets bereiken in Brabant. Denk er maar eens rustig over na. Ons advies blijft in elk geval: stop met deze plakbandcoalitie. Tot slot, voorzitter. Afhankelijk van de antwoorden die wij straks krijgen op de vragen die wij gesteld hebben, dienen wij in onze tweede termijn eventueel een motie in.

De **voorzitter**: Er zijn intussen nog interrupties aangemeld – maar ik heb u even laten uitspreken – door mevrouw Otters en mevrouw De Hoon. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dank u wel. Ik heb natuurlijk alle begrip voor het verhaal zoals mevrouw Ine Meeuwis dat houdt, maar ik wil wel een nuance neerleggen en even de juiste feiten op tafel. Het was niet de heer Van der Maat in z'n eentje die een coalitie heeft ingeruild. Als u goed geluisterd heeft naar mijn eerste termijn, ging daar een heel traject aan vooraf, met een rapportage, en er hebben meerdere mensen aan de start gestaan om gesprekken te voeren en te kijken wat de beste coalitie zou zijn voor Brabant. Dank u wel.

De **voorzitter**: Mevrouw de Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik ben ook wel een beetje verbaasd over deze monoloog. De vraag daarbij is: hoe reflecteert u uw eigen rol? De heren Van der Velden en Arbouw hebben met alle partijen twee gesprekken gevoerd. Daar is een compleet rapport uitgekomen waar we ons allemaal bij moeten aankijken. Als ik u zo hoor: het CDA had echt een moord gedaan in de vorige periode als u werkelijk waar zo open en met elkaar van gedachten had willen wisselen en had willen regeren. Dus weg bij Van der Maat inderdaad alleen, even de vraag: hoe reflecteert u uw eigen rol in dat proces?

De **voorzitter**: Ik zou u allemaal willen verzoeken dat wel kort te doen, want we gaan niet het debat van destijds overdoen. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Nou, voorzitter, dat was precies mijn voorstel ook. Ik hoor dit eigenlijk als een opening van "je wilt reflecteren, maar laten we dan meteen ook kijken naar de toekomst". Want dat was precies mijn uitnodiging: denk erover na.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren wil nog interromperen.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, dank u wel. U was heel stellig en met flinke bewoordingen gaf u aan ten aanzien van iemand die bij ons vertrokken is en daardoor een zetel leeg blijft. Kijk, ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat er ook ten aanzien van uw partij een aantal leden, tenminste in de fractie waar u mee begonnen bent, dat er ook vrij weinig van over is, dat we vanmiddag twee of drie, vier, twee denk ik – ik weet het al niet eens meer – nieuwe Statenleden gaan beëdigen die ook niet-, die hebben natuurlijk wel op de lijst gestaan, maar die zijn ook niet in eerste instantie, waren die de eerste optie, zijn ingeruild voor andere bestuurlijke baantjes, daar hebt u alle recht toe, maar dat is ook niet echt stabiel als u het mij vraagt. Hoe kijkt u daarnaar?

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ook hier kan ik heel kort, maar ook heel krachtig denk ik, op reageren. Wij hebben een zeer volledige lijst met zeer deskundige mensen, wij lossen dat gewoon op, en er zijn hele democratische redenen, en ook hele professionele redenen, waarom mensen, parttime-politici die een fulltimebaan krijgen die niet te verenigen is, wij vinden dat dat niet te verenigen is, terwijl u dat wel vindt, wethouderschap bijvoorbeeld vinden wij niet te verenigen met het Statenlidmaatschap. Dus ja, ik ben blij met deze vraag, want wij zijn juist wel met die democratie bezig.

De **voorzitter**: Dank u wel. We zijn bijna twee uur met elkaar in gesprek, stel ik vast. Ik stel voor dat we eventjes pauzeren tot half, zodat mensen een sanitaire stop en andere dingen eventjes kunnen doen. Dus ik zie u graag om half terug.

Schorsing (11.24-11.30)

De **voorzitter**: Dames en heren. Het is half twaalf en we zouden om half twaalf verder gaan. Het woord is aan mevrouw Roijackers. De vergadering is heropend.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik krijg het niet meer uitgelegd. Waar ik onze provincie altijd met verve verkoop en verdedig als er meewarig over Brabant wordt gesproken, zeker in de Randstad, moet ik tegenwoordig zoeken naar woorden en uitleg, bij mijn collega's op het werk, die door het hele land wonen, en pijnlijk genoeg nu ook bij mijn Brabantse schoonfamilie, van huis uit CDA-stemmers. Liefst had ik hier nu mijn schoonvader Frans naast me gehad om via dit beeldscherm te vragen aan coalitie-architect Van der Maat, in dat mooie compacte Tilburgs: Wè hedde nou toch gedaon?

Voorzitter. Natuurlijk sta ik hier vandaag als fractievoorzitter van GroenLinks, die van meet af aan grote bedenkingen had over de politieke en inhoudelijke koers van de coalitie die nu alweer soort van ontbonden is, maar ik sta hier zeker ook als bezorgde Brabander, in het besef dat we in de provincie geen verkiezingen uit kunnen schrijven, terwijl de ontstane situatie, door mij in de pers eerder een gedrocht genoemd, daar aanleiding genoeg voor zou geven.

Goed dat we elkaar vandaag spreken want we hebben de nodige vragen te stellen. Deze gaan over onze democratie, representatie en bestuurlijke legitimiteit – daar is ook al het nodige over gewisseld –, over stabiliteit en interne tegenstellingen, over opvattingen van partijen die samen het fundament vormen, en zeker ook over de open samenwerking en de uitgestoken hand – en een mogelijk alternatief.

Wie besturen er nu Brabant? Van een stevige middencoalitie met vijf volwassen bestuurspartijen en zeven goede en ervaren gedeputeerden is Brabant vorig jaar scherp rechtsaf geslagen naar een ongewis avontuur met politieke en bestuurlijke nieuwkomers die zonder duidelijk programma en op een landelijk verhaal Brabant zijn binnengeschoven, nieuwkomers waarvan een deel zeer enthousiast is over Thierry Baudet, en zelfs over Trump, terwijl een ander deel van de toenmalige Forumfractie zich nu ineens realistisch noemt, of conservatief-liberaal, of 'het betere deel van Forum met de betere mensen'. Hoe loopt dit af, op weg naar de Tweede Kamerverkiezingen waar Statenleden van coalitiefracties op de lijst staan? Door actieve bemoeienis van Brabantse Statenleden en Forum-gedeputeerde De Bie met de Tweede Kamer-campagne hebben we de Haagse dynamiek hier nu al volop in huis. Het mantra "Den Haag is Den Haag, Brabant is Brabant" is actief doorbroken vanuit de fractie van Forum voor Democratie, hoewel je ook bij de hoge placering van Inge van Dijk van het CDA de nodige vraagtekens kan zetten. Die dynamiek wordt heftig de komende tijd, want de voormalige Forumvrienden zijn als FvD en JA21 landelijk elkaars grootste concurrenten, in 2019 nog samen de grootste, nu vechtend om stemmen die ze hoogstwaarschijnlijk aan de VVD gaan verliezen, de VVD die ze in Brabant eigenlijk zo hard nodig hebben om ook maar iets te kunnen bereiken, de VVD die het gedoe misschien weleens heel snel beu zou kunnen zijn.

Wat is intussen de legitimiteit van de zich nu onafhankelijk noemende gedeputeerde Smit? Is hij ineens van geen enkele partij meer en dus feitelijk buitenparlementair, waarmee we alweer een noviteit hebben in onze Brabantse politiek? Of is hij overgestapt van Forum voor Democratie, waarvan hij nog geen jaar lid was, naar JA21? Op JA21, of Groep Rutjens, heeft dan weer geen Brabander gestemd bij de Statenverkiezingen. Erg lastig uit te leggen allemaal; benieuwd naar het verweer van de kant van GS.

In de ogen van GroenLinks is onvolwassenheid het laatste wat Brabant nu kan gebruiken. In 2019 zaten we al in een meervoudige crisis: de klimaatcrisis, de energiecrisis, de crisis in de landbouw, de crisis van verdroging en het achteruit hollen van de biodiversiteit en de crisis van de toenemende sociale tweedeling. Het toenmalige bestuur gaf zich hier allemaal rekenschap van. Het breken van de coalitie daarop had maar met één van deze zaken te maken, de landbouwcrisis, geredeneerd vanuit het eenzijdige perspectief van de sector zelf, en adresseert de andere crises hooguit mondjesmaat. Daarbovenop is een joekel van een coronacrisis gekomen, met enorm effect op onze economie, samenleving en gezondheid. Het allerlaatste wat we nu nodig hebben is een onvolwassen en instabiel bestuur.

Het besturen van een provincie – en dat geldt ook voor een land, of een gemeente – draait om stuurmanskracht en leiderschap. En omdat je het openbaar bestuur vormt samen, en fors effect hebt op de samenleving, draait het evenzeer om dienstbaarheid en zorgzaamheid. De nieuwe president van de Verenigde Staten, Joe Biden, begrijpt dat. Niet alleen is hij een bruggenbouwer en verbinder, hij toont zich ook bezorgd en zorgzaam naar de inwoners van zijn land.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Een stabiel provinciebestuur, betrokken bestuurders et cetera, allemaal van die geweldige woorden van GroenLinks, maar u had zelf een gedeputeerde naar voren geschoven in het vorige, gevallen college, die niet eens bereid was om in Brabant te gaan wonen. Dus hoezo die betrokkenheid en die stabiliteit? Moet ik dat horen van een partij die niet eens een gedeputeerde kan vinden die bereid is om hier vanuit de eigen provincie te besturen?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik denk dat, als het gaat over zorgzaamheid en verantwoordelijkheid, wellicht de heer Van Hattem van de PVV en Rik Grashoff van GroenLinks daar wat anders over denken. Want wat de heer Grashoff heeft laten zien in de korte tijd dat hij mocht besturen op dat ongelooflijk ingewikkelde dossier van stikstof, is dat hij met alle partijen intensief en langdurig heeft gesproken, alle perspectieven en belangen heel goed heeft meegewogen en juist die vier zaken die ik aangaf, leiderschap, stuurmanskunst, dienstbaarheid en zorgzaamheid, hoog in het vaandel had staan bij alles wat hij heeft gedaan als gedeputeerde van Brabant.

De **voorzitter**: En laten we onszelf concentreren op het debat van vandaag ook hè? Gaat u verder, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Het bestuursakkoord is door mij destijds genoemd: vier maal VVD, nu dus vijf maal VVD. En hoewel GroenLinks de VVD bewondert om de onderhandelingsvaardigheden en de gerichtheid op Brabantse ondernemers, wat wij ten dele delen, is het een partij die je vooral geen alleenheerser moet maken, omdat de kernwaarde van zorgzaamheid dan wat naar de achtergrond verdwijnt. Zet je er dan coalitiepartners bij die Trump bewonderen, of coalitiepartners die primair gericht zijn op agrarische ondernemers, of coalitiepartners die het als volstekte nieuwkomer zonder provinciale ervaring of met slechts één zetel wel lekker vinden om te besturen, dan weet je zeker dat er voor de Brabanders slecht gezorgd gaat worden. De politieke en bestuurlijke crisis doet daar nog een schep bovenop. Alle energie gaat nu naar de interne instabiliteit, plotwendingen en amateurisme, en al die energie gaat verloren om Brabant vier jaar lang goed te dienen, besturen, leiden en verzorgen. Om een actuele vergelijking te maken:

met kibbelende kinderen thuis die je aan het thuisonderwijs moet zetten, is het een hele uitdaging om efficiënt en gefocust op je werk te blijven. Ik vermoed dat dat herkenbaar is voor velen hier.

Voorzitter. Er is een uitweg uit dit gedrocht. Voor goed beleid in het belang van Brabant en de Brabanders is in onze Staten genoeg steun, ook bij onze partij. Goede plannen verdienen het om snel naar de uitvoering te gaan. Een open samenwerking wordt daartoe nu aan ons voorgesteld: het willen zakendoen met alle partijen. Echter, de budgetten onder het bestuursakkoord zijn in november meerjarig vastgeklekt. Als het echt gemeend wordt dat er open samengewerkt kan gaan worden, dan moet er over de budgetten gepraat kunnen worden, niet die van de perspectiefnota over één jaar binnen het gegeven van de totale koek, maar over de meerjarenbegroting, over de totale koek. Kan deze op bepaalde onderdelen groter worden en op andere onderdelen wellicht kleiner? Is het voor ons mogelijk om werkelijk te mogen bijsturen in die open samenwerking? We willen graag een reactie.

Voorzitter. Ik sluit af. In maart 2019 zijn we in een achtbaan in de mist gestapt en die rit duurt nu al bijna twee jaar. Tot 2023 zitten we met de politieke verhoudingen van 2019, hoewel er personeel behoorlijk gewisseld is. We zullen het samen moeten doen, de urgentie is enorm. De VVD zei vorig jaar te snakken naar zuurstof. Ik zeg u: zuurstof komt van groen, van planten; GroenLinks weet er alles van. Na al het geploeg en geploeter zou binnenkort de bloei- en de oogsttijd moeten aanbreken. Doe dus nou niet aan de politiek van de verschroeide aarde met voorstellen die soms nog indruisen tegen wat van belang is voor onze leefomgeving en samenleving. Er is nog steeds een alternatief. Zoek politiek en bestuurlijk naar de balans tussen leiderschap, stuurmanskunst, dienstbaarheid en zorgzaamheid. En geef zuurstof aan alle partijen en plannen die daarbij kunnen helpen.

Dank je wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Roijackers. De heer Van Hattem heeft het woord.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Na een flink aantal fracties aangehoord te moeten hebben met hele preken vol met deugnarcisme en alleen maar bezig met wat zand in de raderen proberen te strooien, toch nog even het volgende.

De coalitiepartijen hebben er blijkbaar vol overtuiging voor gekozen om onverminderd door te gaan en te blijven inzetten op het huidige bestuursakkoord. De nieuwe situatie qua fractie- en personele samenstelling heeft daaraan gelet op de verklaring van de VVD-fractie niets veranderd en dat maakt dit debat op zichzelf niet staatsrechtelijk urgent. Tegelijkertijd roept het continueren van dit beleid de vraag op aan de coalitiefracties waarom ze dit bestuursakkoord per se met hangen en wurgen overeind willen houden, want wat levert het nu eigenlijk concreet op? Het huidige bestuursakkoord is een vrijwel één op één voortzetting van de bestuursakkoorden van de vorige colleges, op een paar beperkte accentverschillen na. Wat levert deze onveranderde voortzetting nu op voor onze boeren, die ook door deze coalitie keihard in de kou blijven staan en nog steeds met alle stikstof- en Natura 2000-ellende worden opgezaagd? Wat levert het op voor onze automobilisten, die van deze coalitie wél een verhoging van de opcenten motorrijtuigenbelasting door de strot geduwd krijgen, terwijl de extra kilometers noodzakelijk asfalt structureel achterwege blijft? Denk maar aan de Ruit om Eindhoven. En de omwonenden van windparken hebben te maken met een coalitie die zich een 'betrouwbare partner in de uitvoering van het klimaatakkoord' heeft verklaard en dus onverkort door blijft gaan met het verbouwen van Brabant tot één groot megawindpark. Is het dat allemaal waard? Waarin maakt dit college nu écht het verschil? Dat horen we toch weleens graag. En die vraag geldt ook, net zo goed, voor de aanvragers van dit debat: waarom toch al die linkse verontwaardiging als dit college juist al het linkse beleid van de vorige colleges vrijwel onveranderd voortzet, zelfs complete beleidsvoorstellen letterlijk heeft overgenomen? Allemaal beleid waar deze partijen blindelings en met groot genoegen steeds mee instemmen. Wat valt er dan nog te klagen, behalve dan het opteren voor een eigen plekje op het pluche? We hebben net al gehoord hoezeer iedereen er op zit te azen. Is dat de échte inzet van deze vergadering?

Wat zorgwekkend is, daarover ben ik het eens met de SP, want we moeten natuurlijk voorkomen dat we een situatie krijgen net als in de gemeenteraad van de gemeente Dongen, waar vier of vijf SP'ers lege zetels hebben achtergelaten, is dat nu waarschijnlijk één zetel in Provinciale Staten onbezet zal blijven. Voor een volwaardig en stevig dualistisch provinciebestuur, maar vooral om recht te doen aan onze Brabantse kiezers, is een volledige Provinciale Staten van 55 zetels zeer wenselijk. Gelet op de mogelijke opvolging op de lijst van de FvD, lijkt momenteel alleen een eventuele terugkeer van gedeputeerde De Bie in Provinciale Staten een mogelijke oplossing. Uiteraard is dit volledig een eigen afweging van de heer De Bie, maar de vraag die wij hem wel willen voorleggen is of hij de afweging maakt om terug te keren in PS en dus zijn GS-zetel op te geven. De vraag is zojuist ook gesteld. Want het hoogste orgaan in het provinciebestuur is immers Provinciale Staten. Maar als dan toch het gevolg is dat er een zetel minder is in Gedeputeerde Staten, dan is dat ook geen enkel probleem. Die taken kunnen makkelijk, echt makkelijk, herverdeeld worden binnen het huidige, grote college van GS. Het huidige college van GS bestaat immers al uit veel te veel leden. Dat hebben wij bij de installatie van het college ook al aangegeven. We horen graag in hoeverre dit nog in overweging kan worden genomen.

Graag een reactie op deze punten. Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank je wel, voorzitter. Die zit nog lichtelijk na te genieten van de bijdrage van de heer Van Hattem, want het is natuurlijk wel echt top amusement dat mijnheer Van Hattem zegt dat een aantal fracties zand in de raderen strooien, terwijl hij zelf elke maand gewoon emmers vol met zand in alle raderen van de provincie probeert te flikkeren. Dat vind ik gewoon heel grappig. Dus ik heb het toppunt van het debat al meegemaakt, denk ik.

Mijn bijdrage. Ja, collega's, allereerst even, na al deze roerigheid: het is wel echt spijtig dat we dit debat hebben. Het doet echt pijn aan onze ogen hoe Brabant momenteel wordt bestuurd. We zijn bijna één jaar onderweg met deze nieuwe coalitie. Doelstelling daarvan was stabiliteit terug te brengen. En eigenlijk kun je wel stellen dat het geen moment rustig is geweest. De laatste weken, en voornamelijk de laatste dagen, lijkt de Statenzaal nog het meest op een circus. Elke dag entertainment, om het zo maar te zeggen. Volgens mij is het echt onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om richting de Brabantse kiezer ervoor te zorgen dat we Brabant stabiel besturen en niet om van de Statenzaal een circus te maken, of zoals mevrouw Otters zegt, een slechte Netflixserie – dat vind ik ook wel een mooie vergelijking. Het is gewoon echt niet goed voor Brabant. In de voorbereiding op dit debat heeft onze fractie ook wel na zitten denken over de vraag wat we hier nou over moeten zeggen. We hebben besloten ons maar gewoon te richten op wat voor ons het allerbelangrijkste is, en dat is een stabiel bestuur voor Brabant. Dat is ook precies hetgeen wat wij een jaar geleden aan de heren Van der Velden en Arbouw hebben meegegeven.

Er zijn twee dingen die ik met jullie wil delen over de situatie die nu voorligt. Dat heeft te maken met stabiliteit in relatie tot Forum en stabiliteit in relatie tot de open samenwerking die wordt voorgesteld. Allereerst Forum. Ik ga Forum niet de maat nemen om wat ze zijn of vinden. U kent mij: dat doen wij niet zo. Ik vind het wel fijn om te zien dat de meerderheid van PS niet langer gelooft dat Brabant Brabant is en Den Haag Den Haag, en dat dat verder geen impact op elkaar heeft. Dat lijkt me feitelijk ook heel lastig, en dat hebben we het afgelopen jaar ook gezien, want het leverde elke keer gelazer op. Wat je nu ziet, is dat Forum nog steeds deel uitmaakt van de samenwerking, ondanks dat het geen coalitie meer is, maar dat er in het college gewoon een Forum-gedeputeerde zit die samen met Baudet acteert in het landelijke Forum voor Democratie, zoals we laatst nog hebben kunnen zien. En in die samenwerking zitten dus een aantal Statenleden die hoog op de kandidatenlijst staan voor de Tweede Kamerverkiezingen. De heer Van der Meeren probeerde mij gerust te stellen dat het allemaal geregeld is en geen problemen gaat opleveren, maar ik heb daar eerlijk gezegd niet meer zo'n vertrouwen in. Ik ben het eigenlijk wel eens met mevrouw De Hoon, die zegt dat de Brabanders niet meer willen dat we praten over wie met wie samenwerkt en dat we terug moeten naar de inhoud en Brabant moeten gaan besturen. Het punt is alleen, mevrouw De Hoon: daar heb je wel stabiliteit

voor nodig, anders blijf je dat gelazer houden dat we het afgelopen jaar gehad hebben. Volgens mij weet een partij als het CDA dat echt als geen ander, uw partij een beetje kennende.

Nou, collega's, afrondend over de positie van Forum: ik denk dat de conclusie van dit debat is dat de kans groter is dat we komende zomer met z'n allen, samen met de koning zou ik bijna zeggen, met het vliegtuig naar Griekenland op vakantie kunnen dan dat er de komende tijd een stabiel provinciebestuur met Forum voor Democratie komt. Ik vind de afstand die mevrouw Otters neemt van Forum voor Democratie prettig, maar volgens mij moeten we met z'n allen de komende tijd heel scherp blijven op wat die positie van Forum nou eigenlijk betekent voor de stabiliteit van het provinciebestuur.

Dan over de open samenwerking. Een jaar geleden hebben de heren Van der Velden en Arbouw eigenlijk geconcludeerd dat er geen draagvlak is voor een minderheidscoalitie, samenwerking college, omdat het niet de gewenste stabiliteit levert. Als ik dan zie hoe we het laatste jaar met elkaar in PS samenwerken, heb ik niet de indruk dat dat de laatste tijd verbeterd is of zo. Dus ja, ik vind dat eerlijk gezegd niet per se een kansrijkere optie dan het een jaar geleden was. In die zin schrok ik een klein beetje van de woorden van mevrouw Otters, die zei dat ze eigenlijk best wel een beetje enthousiast was over een samenwerking waarin Statenvoorstellen van het college het gewoon niet halen. Ik vind dat helemaal niet mooi voor Brabant, want dan houdt die stabiel gewoon nu op en het is, denk ik, ook niet zoals we de VVD kennen. Volgens mij is het nu gewoon de tijd om verantwoordelijkheid te nemen voor een stabiel bestuur. Dat is ook precies waar de PvdA de voorkeur voor heeft: wat ons betreft gewoon een nieuw, solide meerderheidscoalitie. In die zin is er ook niks veranderd sinds we de heren Van der Velden en Arbouw in het provinciehuis op bezoek hadden.

De **voorzitter**: Mevrouw Otters – dat had u wel verwacht – interrompeert.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, dank u wel. Ik heb niet gezegd dat ik sta te springen en dat ik heel blij ben als een Statenvoorstel het niet gaat halen. Maar ik heb wel de vraag neergelegd of het niet de moeite waard is om eens te proberen om een meerdere meerderheid dan alleen maar die 28 zetels te krijgen. Bent u daartoe bereid, om die samenwerking met ons mee aan te gaan?

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel. Nou, ik ben blij dat u dat zegt, mevrouw Otters, want u kwam een klein beetje enthousiast over toen u het zei, dus ik maakte me een beetje zorgen. Dus dat is fijn, dat u daarop reageert. Ja, kijk, wij zijn sowieso voor een zo breed mogelijk draagvlak van een coalitie. U weet bijvoorbeeld dat ik degene ben die ooit een zes-partijencoalitie heeft bedacht, dat hebben we ook gezegd tegen de heren Van der Velden en Arbouw. In die zin zorgt een breder draagvlak in PS voor stabiliteit, denk ik, dus dat is goed. Wat ons betreft is er wat betreft de huidige situatie niet zoveel veranderd ten opzichte van het afgelopen jaar hè, hoe wij de samenwerking tegemoet treden. Als er goede voorstellen zijn van het college, dan steunen we die. Nou, we proberen af en toe verbinding te zoeken, om ook een beetje mee te kunnen sturen. Maar als u mij nou vraagt "is dit nu de meest stabiele werkwijze die PS kunnen gaan gebruiken de komende twee jaar?", dan is het antwoord 'nee'. Dat is denk ik gewoon een echte meerderheidscoalitie.

De **voorzitter**: U bent uitgesproken, mijnheer Smeulders?

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dit was mijn bijdrage. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dat schatte ik al een klein beetje in, maar ik denk: ik moet het wel even zeker weten. Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Rutjens van de Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. We hebben vandaag een duidingsdebat en daar komen natuurlijk een aantal vragen op die ik graag ook wil beantwoorden, een aantal gegroepeerde

vragen: waar staat die nieuwe fractie JA21 dan eigenlijk voor, hoe zit dat democratisch in elkaar, bestuurlijk, waarom ben ik niet meer bij mijn oude fractie, wat betekent dat in de samenwerking tussen individuele partijen, of met de vijf, of met alle Statenleden en waarom heet het niet meer 'coalitie', maar 'open samenwerking'? In die volgorde zou ik graag die vragen willen beantwoorden, en misschien zijn er nog meer vragen; die kan ik dan aan het eind eraan toevoegen.

Allereerst: waar staat JA21 voor? In een vrij land richten inwoners zelf hun leven in, maken ze hun eigen keuzes en kiezen ze zelf hun bestemming. Onmisbaar is daarvoor de verbondenheid met gezin, familie, vrienden, clubs, verenigingen, geloofsgemeenschappen, en nog zoveel meer. De overheid is er dan om het individu te beschermen, om kansen te bieden en om te waarborgen dat collectieve verbanden ontplooiing mogelijk maken. Diezelfde overheid dient zeer terughoudend te zijn als het gaat om het ingrijpen in het leven van mensen. Een toenemend aantal mensen ervaart die overheid helaas als vervreemd van hun eigen wensen en behoeften en buiten hun controle, terwijl diezelfde overheid wel blijft groeien en steeds dwingender optreedt in de persoonlijke levenssfeer. En intussen beperkt de invloed van gekozen vertegenwoordigers, bijvoorbeeld hier ook, in de Staten, zich steeds meer doordat een groeiend statelijk apparaat met een ondoordringbaar woud aan vertakkingen in de publieke en semipublieke sector in toenemende mate een eigen leven lijkt te gaan leiden. JA21 wil terug naar een betrouwbare overheid die oog heeft voor de menselijke maat, een overheid die de waarde van het individu en zijn sociaalmaatschappelijke verbanden herkent, die hun wensen en behoeften erkent en de noodzaak van vrijheid onderkent.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Volgens mij gaf de voorzitter net eigenlijk zelf ook aan dat er geen fractie JA21 in de Staten zit, maar een fractie Groep Rutjens. Dus daar zou ik nadrukkelijk op willen wijzen, om het zuiver te houden. Maar de heer Rutjens van Groep Rutjens zat net te schetsen waar zijn partij voor staat, en dat is heel erg fijn, want dan weten we een beetje wat ze belangrijk vinden. Maar wat vindt de heer Rutjens ervan dat stemmers, kiezers in Brabant, eigenlijk nooit op deze partij hebben kunnen stemmen?

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Er waren twee vragen. Allereerst de eerste vraag, over de naam. Kijk, uiteindelijk gaat het niet over de naam. Als u mij 'JA21' wilt noemen, graag, als u mij 'Groep Rutjens' wilt noemen, ook prima. Het gaat natuurlijk uiteindelijk om de inhoud. Als u mij en mijn twee fractiegenoten 'JA21' wilt noemen, denk ik dat dat veel meer recht doet aan de bijdragen van de individuele Statenleden Frank Duijs en Loek van Wely. We zijn namelijk met z'n drieën, dus het gaat niet om mij, Rutjens, het gaat om een hele groep. Ik zou het prettig vinden als u ons 'JA21' noemt, maar het staat u natuurlijk vrij om, volledig in het kader van het huishoudelijk reglement, ons 'Groep Rutjens' te noemen. Prima, ga uw gang.

De andere vraag is hoe het zit met het kiezersmandaat. Kijk, wij zijn natuurlijk gekozen, in 2019, in de Staten en zoals u zelf ook al zei: er gaat geen enkel belang boven een lege zetel. Dat waren uw woorden. Als ik op dit moment niet alleen op landelijk een andere keus ga maken, maar ook in de provincie, dan zou ik mijn zetel opgeven, en dat lijkt me niet in het belang van de provinciale politiek, en zeker niet in het belang van de vertegenwoordiging van de kiezers. Waar in 2019 de mensen mij op hebben gekozen, is een duidelijk conservatief-liberaal standpunt. De partij FvD is misschien veranderd op landelijk gebied, maar op provinciaal gebied wil ik dat kiezersmandaat blijven gestand doen en daarom is het natuurlijk ook belangrijk dat wij in de Staten blijven en dat wij die groep kiezers blijven vertegenwoordigen.

De **voorzitter**: Ik kijk nog even naar de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou ja goed, het gaat natuurlijk niet alleen om wat in het reglement van orde staat over hoe een fractie zou moeten heten, maar ook simpelweg om het feit dat niemand heeft gestemd op JA21 en dat daarmee een partij in de Staten zou zitten waar niemand op heeft gestemd. Daarnaast geeft de heer Rutjens eigenlijk ook aan geen andere standpunten daarmee dus in te nemen dan een Forum voor Democratie. Klopt dat?

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Nee, voorzitter. Het betekent niet dat wij exact dezelfde standpunten als Forum voor Democratie innemen. Het betekent dat wij destijds, in 2019, gekozen zijn op inhoud. Daar hing toen een stickertje aan, 'Forum voor Democratie', en die inhoud is voor ons hetzelfde gebleven.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, ik kan heel gemakkelijk de grap maken dat ze destijds niet eens een verkiezingsprogramma hadden, maar goed, ik laat het nu maar even voor wat het is.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voor mij, mijnheer Rutjens, is het gewoon JA21, daar heb ik helemaal geen moeite mee, maar ik kom toch met een vraag. We hadden eerst alleen Forum, nu hebben we Forum en JA21. Wat zijn nou de twee of drie verschillen tussen die partijen?

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik kan het nu beantwoorden, maar als u mij toestaat kom ik er later in mijn verhaal op terug, dan is er wat meer verband. Vindt u dat oké?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Uitstekend.

De **voorzitter**: Oké, gaat u verder.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): In Nederland, en dus ook in Brabant, ontleent de staat haar macht aan het volk. De daadwerkelijke invloed en betrokkenheid van ons volk op en bij de Staten/overheid, dat is de toetssteen voor de legitimiteit en geloofwaardigheid van onze democratie. Die invloed, van de burger dus, is ook tanend en de betrokkenheid staat onder druk. Daarom is het dringend geboden onze volkssoevereiniteit aan de basis te verstevigen, in het besef dat de drang naar vrijheid een rode draad is in de geschiedenis van ons land.

In 2019 werden Frank Duijs, Loek van Wely en ik gekozen als volksvertegenwoordigers in Provinciale Staten van Brabant en sindsdien zetten wij ons in om dat kiezersmandaat voor een conservatief-liberaal geluid, meer gezond verstand, realistisch rechts, geef het een naam zo u wilt, ook in Brabant te vertegenwoordigen. En sinds kort doen we dat niet meer vanuit onze vorige fractie. De afspraak die we maakten met onze oude fractie, om los van landelijk te functioneren, dat was een afspraak die ik tot voor kort zelfs nog volop binnen en buiten de fractie verdedigde. Het bleek echter een afspraak die niet bleek te werken. 'Amsterdam' kwam toch naar Brabant en Brabant wilde toch naar 'Den Haag'. En als er dan spanningen ontstaan, of dreigen te ontstaan, dan heeft dat eigenlijk niets met Brabant te maken, of met onze taak in Brabant, onze rol, onze verantwoordelijkheid. Dan is er wel een gevaar dat het uitwerkingen zou kunnen hebben voor of op onze provincie, en dat willen we niet. Dat gaat in tegen wat wij met z'n drieën nu, als JA21, willen bereiken voor Brabant. Dat zou onze taak, onze volksvertegenwoordigende taak, in Brabant in de weg kunnen gaan staan,

en dat wilden we niet. Dan is het beter om die kunstmatige situatie op te heffen en ieder ons weegs te gaan. Omdat wij, drie Statenleden, in een goede samenwerking, in wat toen nog 'coalitie heette, met andere partijen in Brabant zitten – want ook als individueel Statenlid zit je in die samenwerking, niet alleen als partij en fractie –, zijn wij uiteraard het gesprek aangegaan met hen, eerst. Wij hebben uitgelegd waar wij als JA21 voor staan – ik heb het zo-even samengevat voor u –, wat wij als partij vinden, wat wij als nieuwe fractie vinden. Wij hebben verduidelijkt dat wij het bestuursakkoord graag zouden willen blijven steunen, inclusief de belangrijke principes van samenwerking, inclusief ook dat financieel beleid.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd, mijnheer Rutjens. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, de heer Rutjens is aan het uitleggen wat er sinds kort voor hem veranderd is, want hij zegt "de afspraak bleek niet te werken, het is een kunstmatige situatie geworden en sinds kort doen we dat dus niet meer". Zijn de principes van samenwerking verbroken, ja of nee? Daar vroeg het CDA net ook naar. En waarom bent u eigenlijk dan gestopt als lid van Forum?

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Voor de duidelijkheid: nee, de principes van samenwerking gelden nog steeds. Dat is natuurlijk wat ik zojuist kenschetste: vier partijen die samenwerkten en nu, in een andere naam, een andere instelling, met vijf partijen. Dus die principes van samenwerking blijven bestaan. Als ik het heb over de samenwerking die ik zojuist noemde, dan was dat binnen onze oude fractie. Dié afspraak bleek niet te werken. Dat is wat ik bedoelde. Dat wil ik even scherp gescheiden hebben. Dank u wel voor uw vraag, daarmee kan ik het duidelijk maken voor u.

De andere vraag is: waarom ben ik dan weggegaan? Kijk, ik heb een keus gemaakt op landelijk niveau voor JA21, omdat ik de lijn van die partij op landelijk niveau voorsta en niet de lijn van FvD. Ik dacht tot voor kort dat wij dat konden scheiden in Brabant, dat we in Brabant konden zeggen "luister, we hebben niks met landelijk te maken, we hebben met Brabant te maken". Ik was een fel woordvoerder en proponent van die afspraken, dat weet u, en ik heb er tot het laatste moment ook in geloofd. Ik denk dat ik daarin misschien wat naïef was. Ik denk dat ik daar mijn rol, mijn verantwoordelijkheid, mij ook moet aantrekken, dat dat misschien een wat naïeve instelling was, mijn politieke onervarenheid daarin. Het bleek niet te werken. En nogmaals: als je dan merkt dat dat een impact zou kunnen hebben op onze Brabantse politiek, op de manier waarop wij onze burgers hier in de Staten vertegenwoordigen, dan moet je kiezen niet voor partijbelangen en namen en welk stickertje je eraan geeft, dan moet je echt kiezen voor wat we hier doen in de Staten, en dat leek ons een veel betere keus – ik spreek nu even namens ons drieën in onze fractie.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, zelfkennis is een deugd, dus complimenten aan mijnheer Rutjens, maar zou het dan ook niet naïef kunnen zijn om te zeggen dat die principes van samenwerking toch nog steeds gelden, terwijl je tegelijkertijd zegt "nee, in Brabant geldt het wel, landelijk niet"? En u heeft zelf net gezegd "het werkt niet meer, het Brabant is Brabant, Den Haag is Den Haag". Dus is dat dan ook niet naïef?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik denk dat-, sorry-

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik denk, voorzitter, dat we echt niet dat verschil moeten maken. Binnen onze fractie, zoals die tot een tijd geleden was, werkte het niet en daar zijn uiteindelijk, voordat dat tot

spanningen gaat leiden die hun impact hebben op Brabant, kun je beter een andere keuze maken. In de samenwerking, voorheen coalitie, nu open parlementaire samenwerking, zie ik dat echter niet, en daarom dat ik in die samenwerking – en daar kom ik later in mijn betoog op terug – zeker zie dat dat kan blijven werken, de principes van samenwerking: van ónze kant, van de fractie van JA21, namens die fractie kan ik alleen spreken, gelden die principes van samenwerking en staan wij daar ten volste achter.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, fijn dat de heer Rutjens aangeeft dat “Brabant is Brabant en Den Haag is Den Haag” niet werkt. Mevrouw Meeuwis refereerde daar net ook al aan. Hij noemde het naïef, ja, goed, dat vonden wij van meet af aan al. Maar hoe ziet u voor zich dat u nog samenwerkt met een partij waar u eigenlijk nu zo nadrukkelijk afstand van neemt, waarbij u zo nadrukkelijk op deze manier ook afstand neemt van bepaalde uitspraken, van bepaalde standpunten van die landelijke partij? Vindt u het niet naïef om dan nog steeds nauw samen te werken met een dergelijke partij?

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat er dan twee aspecten zijn: een persoonlijk aspect en een inhoudelijk aspect. Als ik kijk naar het persoonlijke aspect, dan kan ik prima met de voormalige fractiegenoten, die dus nu FvD zijn, kón ik prima samenwerken, kán ik prima samenwerken. En ik denk dat dat in het grotere verband van de samenwerking van uw vijf partijen ook geldt. Als ik kijk naar de inhoud, dan moeten we het echt alleen over Brabant hebben. Waar wij meningsverschillen hebben over hoe het op de Nederlandse, de nationale, politiek zal zijn, is dat evident. Als je kijkt naar “waar vinden we elkaar, waar vinden niet alleen FvD en JA21 elkaar, maar waar vinden VVD, CDA, Lokaal Brabant, FvD en JA21 elkaar?”, dan is dat in het bestuursakkoord, dan is dat in de manier waarop we nu in de open parlementaire samenwerking willen werken. Op die manier zie ik zeker dat die samenwerking goed kan zijn.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, als ik mag- Als de heer Rutjens het zo belangrijk vindt om zich van een partij af te scheiden en in een eigen partij in de Staten te gaan zitten, en het gaat dan juist inderdaad om die aspecten die de heer Baudet en andere mensen van de landelijke partij allemaal hardop roepen, vindt u het dan juist niet naïef dat u juist om zo’n belangrijke reden, zo’n fundamentele reden, zo belangrijk om af te splitsen van een partij, om dan zelf zitting te nemen in de Staten namens een andere partij met andere standpunten die nadrukkelijk níet op dat gedachtegoed gestoeld zijn? Vindt u het dan niet raar dat u een partij met die standpunten nog steeds legitimeert door daarmee samen te werken?

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voorzitter. Allereerst: ik vind het niet belangrijk om met een eigen partij, of een eigen fractie, in de Staten plaats te nemen. Dit is een keuze die door de omstandigheden gedwongen tot stand is gekomen. Ik heb geprobeerd dat uit te leggen, maar misschien ben ik daarin tekortgeschoten. Zoals ik al zei: tot voor kort heb ik te vuur en te zwaard een andere constructie verdedigd, maar die werkt niet. Dus dan is het logisch vervolg dat je wel een eigen fractie begint. Het andere gevolg is: u zegt dat wij iets legitimeren, dat denk ik niet. Ik denk dat wij in de Brabantse Staten en in de Brabantse open parlementaire samenwerking, in die context, wel een duidelijke kunnen vinden waarin we elkaar vinden en waarin we verschillend zijn. Dat is ook aangegeven in de brief van de vijf fractievoorzitters. Wij hebben elkaar gevonden in het bestuursakkoord en wij geven duidelijk lucht aan een hele hoop andere punten waarin wij duidelijk verschillen van elkaar en waarin wij duidelijk ook elkaar die zuurstof geven en waarin we ook niet

verantwoordelijk zijn om elkaars uitspraken en gedragingen te verantwoorden. Dat zijn allemaal onderdelen van de gezamenlijke brief van alle vijf fractievoorzitters, van alle vijf partijen, en daar sta ik volledig achter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan kijk ik naar de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Laat ik beginnen met waardering uit te spreken ook over de wijze waarop de heer Rutjens de afgelopen periode ook zijn fractie daarin volledig bij elkaar gehouden heeft, maar ook geprobeerd heeft een onafhankelijke positie ook daarin te waarborgen, en ook de eerlijke reflectie die hij erop deed van dat dat wellicht een beetje naïef was, gezien de ontwikkeling. Mijnheer Rutjens gaf ook aan dat hij het gevaar zag – zo noemde hij het letterlijk: het gevaar – van dat ‘Amsterdam’ naar Brabant komt en Brabant naar ‘Den Haag’ zou, en dat dat hem gebracht heeft tot de taxatie “hier moet ik mee breken, want dat gaat de stabiliteit niet ten goede komen”. Tegelijkertijd houdt u nu wel een samenwerking met een partij die daar nu wel in meegaat, waarvan u als geen ander van dichtbij heeft gezien welke ontwikkelingen er misschien allemaal op ons afkomen die in de toekomst weer die instabiliteit zouden kunnen veroorzaken binnen die partij. Heeft u er dan ook vertrouwen in dat die stabiliteit daarin gewaarborgd wordt bij een van uw nu coalitiepartners daarin? Want als ik u zo tussen de regels hoor, dan is dit een verregaand proces dat misschien alleen nog maar uitgediept gaat worden in de komende periode en dus nog voor heel veel ontwikkelingen gaat zorgen die onze Brabantse stabiliteit niet ten goede komen.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja, dank u wel, voorzitter, en dank u wel, mijnheer Vreugdenhil, voor uw vragen. Kijk, ik kan natuurlijk niet spreken namens de fractie Forum voor Democratie of namens die partij, of niet méér – laat ik het zo stellen. Maar ik ken die fractie natuurlijk wel heel goed. Ik heb natuurlijk wat dieper met hun samengewerkt dan misschien met de andere drie partijen in het samenwerkingsverband. Als ik kijk naar de personen, en als ik kijk naar de inhoud waar ze voor staan in Brabant, dan verwacht ik niet dat op persoonlijk vlak, dat daar problemen en spanningen verder ontstaan die de samenwerking in Brabant teniet gaan doen. En ik verwacht ook niet dat, als we het hebben over de standpunten en de inbreng en de gedachtestroom als het gaat over Brabant, we daar spanningen zouden hebben, en dat zeg ik even als vroeger behorende tot die fractie. Het is een beetje lastige positie waarin ik mezelf nu breng, of waarin u me nu brengt, maar ik denk dat dat de meest eerlijke reflectie is. Ik verwacht het niet. Ik kan niet namens die fractie spreken, maar ik ken ze wel heel goed en in die zin heb ik daar vertrouwen in.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil nog?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, dit antwoord sluit ook wel een beetje aan bij de heer Van der Meeren. Maar dan blijft het punt dus staan: als het op die punten niet zit, dan is dus het grote risico, wat u getaxeerd heeft zodanig dat u zich losmaakt van de fractie, dat invloeden van buitenaf gevolgen gaan krijgen ook in de komende periode voor Brabant. En dat is, denk ik, wel waar het hier om gaat ook in de discussie, want als op die manier dingen die in Den Haag spelen, of andere plekken, Brabant binnengebracht worden, en dat is eigenlijk precies dan de reden ook waarom u zegt van “ja, dat is mijn taxatie geweest waarom ik eruit moet stappen”, dan is dat iets wat verder gaat en ook in de komende periode zijn beslag zal krijgen. En daar stel ik grote vraagtekens bij, of dan de stabiliteit gewaarborgd wordt met een fractie die zich Forum noemt en nadrukkelijk ook deze risico's gaat nemen de komende periode, zeker gezien de posities die daarin ingenomen worden. Dat is wel iets waar ik me echt, over de stabiliteit van Brabant, zorgen over maak.

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja, ik denk dat dat meer een vraag is aan FvD eigenlijk. Ik vind het heel lastig om daar nu op te antwoorden. Ik heb alleen namens wat ik weet als JA21 en wat ik weet als voormalig fractielid, daarvan heb ik eigenlijk geantwoord. Uw vraag nu gaat meer naar hen, en ik voel me eigenlijk niet op de plek om namens hen te antwoorden. Dat kan ik niet.

De **voorzitter**: Dat kan mogelijk nog in een tweede termijn straks gebeuren.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja.

De **voorzitter**: Ik zie mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Deze wisseling laat weer zien in wat voor bijzondere spagaat we zijn terechtgekomen, want nog maar zo kort geleden was het natuurlijk de heer Rutjens van Forum voor Democratie Brabant, maar goed. Ik wil eigenlijk een vraag stellen over een ander onderdeel van wat de heer Rutjens heeft gezegd. Hij heeft gezegd "er gaat geen enkel belang boven een lege zetel". Is daarmee mijnheer Rutjens logischerwijs van mening dat de heer De Bie terug zou moeten keren naar onze Provinciale Staten?

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voorzitter. Toen ik zei "er gaat geen enkel belang boven een lege zetel", dat was een quote van mijnheer Everling. Die sprak die tekst uit en die heb ik heel snel opgeschreven, als reactie ook naar een vraag die hij stelde. Dus ik reflecteerde naar hem terug, dat hij stelde dat er geen enkel belang boven een lege zetel was. Als u vraagt aan mij, want u kunt een vervolgvraag stellen, maar ik vul het misschien maar even in: als u vraagt van "ja, hoe zit dat?", kijk, ik kan alleen maar namens de mensen, of voor de mensen die JA21 zijn, wat zeggen. In die zin hebben wij gekeken "zijn er mensen die JA21-partijlid zijn en willen die naar Brabant verhuizen, om daar een zetel in te nemen?" Het antwoord is: nee. Dat zijn mensen, die zijn senator of Statenlid ergens anders en in die rol voelen ze zich helemaal senang. Dus in die zin, zonder namen te noemen, maar in ieder geval: dat heb ik gedaan. Ja, en daar houdt het dan op wat mij betreft. Meer kan ik niet doen, laat ik het zo stellen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dan toch de vraag aan de Statenleden die samen de lijst Rutjens vormen: zijn die van mening dat de heer De Bie, gegeven de omstandigheden, de Statenzetel moet innemen?

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Da's een lastige, dat weet ik zo niet eigenlijk. Ik denk dat het belangrijkste is- Kijk, we zitten in een balans, we zitten in een dualistisch systeem waarbij- Aan de ene kant heb je natuurlijk het hoogste orgaan, de Provinciale Staten, en het is natuurlijk uiterst belangrijk dat daar gewoon 55 zetels zijn, aan de andere kant heb je natuurlijk ook Gedeputeerde Staten, het dagelijks bestuur zeg maar van Brabant, dat namens ons zaken doet, zaken uitvoert. Dus ik kan hier niet een-twee-drie op antwoorden eerlijk gezegd. Ik vind het een hele lastige. Het is echt een balans en daar zijn geen makkelijke oplossingen voor. Het spijt me, ik kan er niets op zeggen.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Gaat u verder, mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter.

Goed, we hebben dus uitgelegd aan die andere partijen waar wij voor staan, dat wij als partij, als nieuwe fractie, uiteindelijk het bestuursakkoord willen blijven steunen. En toen hebben we gevraagd of we verder samen konden werken, want dat is natuurlijk geen vanzelfsprekendheid, of wij samen konden werken voor die provincie waar wij zo heel veel van houden. En het bleek dat dat mocht, dankzij VVD, CDA, FvD en Lokaal Brabant; die vonden het ook een goed idee dat wij als nieuwe fractie, JA21, dat bestuur mochten gaan versterken als vijfde partij. Maar bovendien bood dat, en biedt dat, zeker ook een goede kans, om nu samen de gelegenheid te baat te grijpen om de ambitie uit het bestuursakkoord, dat wij dus steunen, om op een open manier met alle Statenleden samen te werken, verder in de praktijk te brengen. Waar het woord 'coalitie', dat we tot voor kort nog gebruikten, misschien toch herinneringen oproept aan dichtgetimmerde akkoorden, stembediscipline, wat gekunsteld papieren dualisme, dat was zeker niet de oorspronkelijke bedoeling van wat toen nog een coalitie was, en met een naamswijziging naar open parlementaire samenwerking, maar vooral ook die uitgestoken hand toch, is dat zeker een vorm van democratische vernieuwing waaraan JA21 graag meewerkt. Dat is een ontwikkeling die ook aansluit bij de punten die ik in het begin van mijn betoog al aanhaalde. En vooruitkijkend hoop ik nu ook dat we samen vaart kunnen maken, om die betrokkenheid en invloed van de Brabantse bevolking op het bestuur te vergroten, want daar gaat het uiteindelijk om, om het referendum in te voeren, om andere elementen van directe democratie mogelijk te maken, om te weten te komen wat Brabanders écht vinden van grote projecten die hun leven of omgeving blijvend veranderen. Is er bijvoorbeeld draagvlak voor windturbines en zonnevlaktes in de dure polder?

JA21 wil terug naar een betrouwbare overheid die oog heeft voor de menselijke maat, een overheid die de waarde van het individu en zijn sociaalmaatschappelijke verbanden herkent, die hun wensen en behoeften erkent en de noodzaak van vrijheid onderkent. En dat krijgen we niet voor elkaar door erover te roepen. Dat krijgen we wel voor elkaar door eraan te werken.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Van der Wel.

De heer **Everling** (SP): Voorzitter-

De **voorzitter**: De heer Everling zie ik nog.

De heer **Everling** (SP): Ja, ik had op de valreep nog een vraag aan de heer Rutjens. Want wij hadden de vraag gesteld aan de heer Rutjens, tenminste in onze eigen inbreng, hoe het eigenlijk staat met gedeputeerde Smit, want in de brief stond toch een redelijk unicum: een onafhankelijk gedeputeerde, maar wel de partij van de heer Rutjens vertegenwoordigend. Ik ben wel heel erg benieuwd wat daar de uitleg van is van de heer Rutjens.

De **voorzitter**: De heer Rutjens, tot slot.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter, en dank u wel mijnheer Everling dat u mij daaraan herinnert. Die vraag had u inderdaad gesteld. Kijk, ik denk dat gedeputeerde Smit het beste over zijn eigen rol kan antwoorden, dat kan ik niet doen. Zijn keuzes in dit geheel zal hij het beste zelf kunnen vertellen. Maar wat gebeurde, is dat er dus nu een onafhankelijk gedeputeerde is, dus iemand die niet meer FvD vertegenwoordigt, ook geen lid meer van FvD is, wat ik begrijp. Op het moment dat wij in bespreking waren, "mogen wij tot deze open parlementaire samenwerking toetreden, in een meewerkende rol?", was het eigenlijk logisch dat hij dus ook ons aanspreekpunt werd, om het zo maar te zeggen: dat wij dus, als wij er

behoefte aan hebben om ons geluid aan die bestuurstafel te laten vertegenwoordigen, eerder een aanspreekpunt bij gedeputeerde Smit hebben dan bij andere gedeputeerden, die veel duidelijker een partijrol vertegenwoordigen. In die zin zagen wij gedeputeerde Smit, behalve ook op de inhoud natuurlijk, als een gedegen bestuurder, die op een heel belangrijk thema, en een kerntaak van de provincie, water en bodem, ageert. Dus hem wilden we graag steunen, maar inderdaad: als onafhankelijk gedeputeerde.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dus als ik het goed begrijp, is de heer Smit geen lid van JA21, maar wordt wel gesteund door uw partij?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik eh- sorry-

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Of mijnheer Smit al wel of niet lid is van JA21, dat weet ik eerlijk gezegd niet. Ik weet wel dat hij geen lid van FvD is, want ja, anders kun je natuurlijk niet onafhankelijk zijn. Of hij lid is, of wordt, van JA21, weet ik eigenlijk niet. Ik weet wel dat zijn rol onafhankelijk is en dat hij zich ook onafhankelijk heeft verklaard, en in die rol zien wij hem als ons aanspreekpunt, om het zo maar eens te zeggen.

En misschien ook een andere vraag, misschien komt die nog, maar anders werp ik hem meteen maar op in dit kader: normaal gesproken, in een traditionele coalitie, om het zo maar eens te zeggen, heeft elke partij mensen als gedeputeerden in die coalitie, ook dat vinden wij wellicht iets wat niet per se altijd zo gehandhaafd hoeft te blijven. Wat is nu belangrijker: dat wij iemand op het pluche zetten die de naam 'JA21' heeft, of is het belangrijker dat het om de inhoud gaat en dat we een bestuur hebben dat door kan gaan? In die overweging, want die vraag is ter tafel gekomen, hebben wij gezegd: nee, wij willen deze zeven mensen die er nu zitten, dat bestuur, verder hun werk laten doen. Ik weet dat u de vraag niet stelde, maar het zou een logische vervolgvraag zijn geweest.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dan heb ik inderdaad een andere, want ja: 'onafhankelijk, maar wel namens, of gesteund door', is toch een beetje bijzondere constructie. Onderschrijft de heer Smit daarmee dan ook, voor zover u weet, want ik weet niet of u dat weet, maar ik vraag het wel even aan u, want wellicht heeft u daar wel met hem over gesproken: onderschrijft de heer Smit daarmee wel de standpunten van uw partij?

De **voorzitter**: De heer Smit gaat daar natuurlijk straks ook zelf antwoord op geven hè? Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja, ik denk dat de voorzitter het eigenlijk zei: of de heer Smit wel of niet standpunten van onze partij onderschrijft, daar gaat hij zelf over, denk ik. Nogmaals, even voor de duidelijkheid: hij is niét de JA21-gedeputeerde, hij is een onafhankelijk gedeputeerde.

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ga deze vraag aan de heer Rutjens stellen, maar ik wil eigenlijk ook dat mijnheer Smit daar dadelijk antwoord op geeft, want die kan ik zo meteen natuurlijk, mijn bijdrage is geweest, maar dit is wel nieuwe informatie voor mij, dat de heer Smit onafhankelijk gedeputeerde is en daar dus niet namens JA21 zit. Kijk, 'onafhankelijk gedeputeerde' suggereert mijns inziens dat hij er ook namens de hele Staten zit, dus ook namens mij en mijn fractie, en mijn vraag aan de

heer Rutjens is: zou het dan niet passend zijn dat de hele Staten daar een keer iets van vindt, dat nu een gedeputeerde ook namens de hele Staten, zeg maar, onafhankelijk iedereen vertegenwoordigt?

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ik geloof dat de heer Smeulders nu een hele andere draai geeft aan het woord 'onafhankelijk'. Ik begrijp de poging, maar laten we ook eerlijk zijn. We hebben natuurlijk al gestemd over alle gedeputeerden, alle zeven gedeputeerden, als u het zich nog herinnert. In mei vorig jaar hebben we gestemd over alle individuele gedeputeerden, en wij hebben niet als fractie gestemd, wij hebben als alle individuele Statenleden daarover gestemd. Er is toen over de heer Smit gestemd en hij is toen gekozen. Dus ja, ik geloof dat we dat al hebben gedaan.

De heer **Smeulders** (PvdA): Een korte reactie, mijnheer Rutjens. Ja, dat klopt, dat hebben we gedaan, anders was hij geen gedeputeerde geweest natuurlijk. Maar het punt is een beetje – niet een beetje, heel erg – dat hij toen namens de fractie van Forum voor Democratie werd benoemd en niet als onafhankelijke gedeputeerde, want dat geeft mij in ieder geval het gevoel dat hij ook mij daar vertegenwoordigt en daar wil ik nog wel effe over nadenken eerlijk gezegd, temeer omdat ik tegen zijn benoeming heb gestemd!

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja, of u liever heeft dat de heer Smit er als gedeputeerde van FvD zit, of dat u liever heeft dat hij daar als onafhankelijke zit, daar ga ik natuurlijk niet over. Ik kan me zo indenken dat een hele hoop mensen liever een gedeputeerde daar hebben zitten die onafhankelijk is dan een gedeputeerde van FvD, maar daar gaat u zelf over.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ik moet toch even opmerken in deze discussie dat we een systeem hebben van dualisme en dat een college van Gedeputeerde Staten daar namens heel PS zit, althans: er wordt een voordracht gedaan vanuit bepaalde fracties voor een gedeputeerde en uiteindelijk, zoals de heer Rutjens terecht zegt, door PS-leden verkozen, maar het college zit er uiteindelijk voor heel PS. Dus er is niet een Forum-gedeputeerde, of een CDA-gedeputeerde. Ze hebben misschien wel een partijkaart ergens in hun zak zitten, maar formeel gezien zitten ze in het dualisme namens heel PS. Dus het is eigenlijk een beetje een zinloze discussie die we nu aan het voeren zijn wat dat betreft.

De **voorzitter**: Dank u wel. Volgens mij was mijnheer Rutjens aan het einde gekomen van zijn bijdrage en was ik er al bijna toe overgegaan om de heer Van der Wel het woord te geven, en dat doe ik nu ook echt.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Dan moet ik maar snel beginnen, voorzitter!

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Als je een Statenperiode begint, dan heb je contact met je politieke collega's in andere provincies: hoe gaat het in Brabant, hoe gaat het in Limburg, hoe gaat het in Zeeland, hoe loopt de coalitievorming? Voorzitter, u kent het wel, u bent zelf ook politicus geweest. Maar nu kunnen mensen buiten Brabant de ontwikkelingen niet meer bijhouden. We hebben in twee jaar tijd twee coalities achter de rug, we moesten twee vergaderdagen van meer dan twaalf uur binnen blijven omdat we het provinciehuis niet meer uit konden, met de ME voor de deur, twee gedeputeerden gingen weg, een coalitiepartij stapte op, een nieuwe coalitie zag het licht, een partij splitste zich op, iemand

stapte op, iemand stapte over en nu hebben we een samenwerking. Voorzitter. Wij trekken opnieuw de landelijke aandacht en niet vanwege ons inhoudelijk beleid. Je zou bijna denken: komen we nog wel aan vergaderen toe? Maar wees maar niet bang, voorzitter, daar hebben we een agendacommissie voor.

Een en ander werd uitgelegd in een brief, een diplomatieke brief, een mooi geschreven brief door de fractievoorzitter van de VVD. De kern van de brief: geen coalitie, wel een uitgestoken hand. Een soort interparlementaire samenwerking?, is dan de vraag aan de VVD. Het is tot nu toe nog niet helemaal duidelijk. De brief van de VVD zit nog wel in onze mailbox, terwijl de situatie inmiddels alweer veranderd is. Hoe zit het nu met die brief en hoe zit het met die uitgestoken hand? We hebben de uitleg van de VVD zojuist gehoord: een open manier van samenwerking in de politiek, om een verbeterde cultuur van samenwerking te realiseren. Dat vinden wij goed klinken. We hebben er al aan geproefd bij de begroting en onze fractie vond de begrotingsbehandeling wel verfrissend. Er was inderdaad wat zuurstof. Maar worden die aangenomen moties van alle partijen ook voortvarend opgepakt? Wij willen daar wel graag meer inspanning zien van dit college en deze vertegenwoordigers. Want een eerste stap in het aannemen van die open hand is een serieuze uitwerking van die moties van alle partijen, en dat kan overigens wel wat sneller.

Er zijn thema's die bijsturing behoeven wat ons betreft, zoals cultuur. Daarover hebben we ook verder gesproken in fractieverband en ook met elkaar. Er zijn thema's die onze fractie belangrijk vindt, zoals natuur. We moeten, zoals het CDA aangaf, zorgen dat we een betrouwbare overheid zijn, en dat betekent dat we goed onderbouwde besluiten nemen en een betrouwbare partner zijn, ook naar de buitenwereld, ook voor de toekomst. Dat betekent dat we voorstellen op de inhoud moeten beoordelen. We kunnen niet helemaal nagaan hoe het voorstel voor het verkleinen van de evz's precies tot stand is gekomen, maar inhoudelijk klopt het voorstel in ieder geval niet. Voorzitter. Die behandeling, vanmiddag, is voor ons een lakmoesproef voor de toezegging in de brief dat partijen ons een open hand toesteken. Een voorstel kan nog gerepareerd worden met een amendement, men kan nog steun vragen. Maar goed, we zullen het zien. Wat is het waard? Hoe gaan we verder?

Voorzitter. Natuur heeft geen boodschap aan onze politieke strubbelingen, cultuur heeft ook geen boodschap aan onze politieke strubbelingen, wel aan een betrouwbaar bestuur.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Even een startopmerking, want ik ben benieuwd hoeveel mensen zitten te kijken naar ons, onze kiezers, onze Brabanders, en wat die er nu van denken. Ik denk dat ze zeggen: waarom praten we niet over, ik noem maar wat, corona, of over windmolens, of over boeren, varkenshouderijen, en ga zo maar door? Dat even als een startopmerking, want uiteindelijk gaat het toch om de inhoud.

Voorzitter. 50PLUS vindt dat de partijpolitiek ondergeschikt dient te zijn aan het belang van de Brabantse mensen, onze kiezers, en daarom is nóg een bestuurscrisis niet in het belang van de Brabanders. We zijn ervoor gekozen om alles in het werk te stellen om Brabant een stabiel bestuur te geven. Met de toezeggingen die de coalitiepartijen nu hebben gedaan zijn we niet tevreden, maar het is even niet anders. We hopen dat het gezond verstand zegeviert. We kunnen het niet maken om in deze vierjaarsperiode nog een keer in een impasse te komen.

Terecht zou u ons de vraag kunnen stellen of 50PLUS geen bedenkingen heeft. Natuurlijk hebben wij ook bedenkingen. De kans bestaat namelijk dat het provinciebestuur door een relatief kleine groepering in de Staten gegijzeld wordt, waarmee Brabant het risico loopt op een zwalkend beleid. Maar er is ook een kans, en ik hoop echt dat dat gaat gebeuren, dat er weer meer plaats komt voor dualisme. Daarom: als wij als Provinciale Staten en provinciebestuurders ons gezonde verstand gebruiken en het belang van onze inwoners centraal stellen, in plaats van partijbelang of eigenbelang, dan heeft 50PLUS er alle vertrouwen in dat wij de Brabanders kunnen dienen zoals dat hoort.

Dat was mijn termijn, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers. De heer Van den Broek heeft het woord.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter, en ik zal proberen, gezien de tijd ook – half 1 wilde u stoppen –, het kort te houden. Daarom zal ik meteen met de kern van mijn betoog beginnen. Laat ik helder zijn: Lokaal Brabant is niet gelukkig met de ontwikkelingen die zich de afgelopen weken hebben afgespeeld rondom Forum voor Democratie en de invloed daarvan op onze coalitie. Het is dan ook goed dat we vandaag met elkaar in debat zijn om hier elkaar over te kunnen bevragen. Het autonome Forum in Brabant kon niet langer worden vastgehouden. In de ontstane situatie is de oorzaak voor henzelf en de vragen en antwoorden zullen door hen ook gegeven moeten worden. Zoals eerder gezegd: ik voel me verantwoordelijk voor mijn eigen woorden en daden en ik ga geen verantwoording afleggen over en voor anderen. Dit moeten Forum voor Democratie en JA21, of Groep Rutjens, echt zelf doen. We begrijpen dat er geen zekerheden zijn in het leven. Daarmee wil ik alleen zeggen dat het risico zeker niet weg is. Oplossingen liggen niet voor de hand. En daarbij haal ik toch ook – en dat hebben al meerderen gedaan vandaag – de conclusie aan van de formateurs, Arbouw en Van der Velden. Zij waren heel helder, dat zij in de huidige samenstelling van de Staten deze samenwerking toch de beste mogelijkheid zagen. Daartegenover onderstreept Lokaal Brabant ook dat de partijen, CDA, VVD, Forum, Groep Rutjens en Lokaal Brabant zich vasthouden aan de gemaakte afspraken, het basisprincipes van samenwerking. We staan allemaal achter het bestuursakkoord op hoofdlijnen. Ik wil dat toch even wel benadrukken. We hebben vertrouwen in het college en we vinden het belangrijk dat Brabant bestuurbaar blijft, in het Brabants belang.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Mijnheer Van den Broek haalde net even het rapport aan 'Op zoek naar zuurstof', het advies van de formateurs. Die adviseerden vooral een stabiel bestuur voor Brabant. Vindt u dit op dit moment een stabiel bestuur voor Brabant?

De **voorzitter**: De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Belangrijk daarbij is inderdaad dat je het vertrouwen naar elkaar wilt uitspreken en de standpunten ook op basis van principeafspraken met elkaar wel na blijft komen. Zijn wij gelukkig met wat er nu gebeurt op de ontwikkelingen? Nee. Maar wij zien wel dat er vertrouwen wordt uitgesproken naar mekaar om hierin verder te kunnen, en dat is voor mij op dit moment voldoende.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, ik hoor hieruit, zonder dat hij het zegt, dat hij het niet echt stabiel vindt. Hij vindt het voldoende voor dit moment, maar hij durft het antwoord niet te geven of hij het stabiel vindt.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, ik heb geen glazen bol en u weet ook wel welke risico's er zouden kunnen komen. Ik denk, als wij een maand geleden hadden gezegd hoe wij ertegen aankeken, zagen wij een heel betrouwbaar en goed functionerend bestuur. Daar is niets aan veranderd voor mij. Dat de coalitie de afgelopen weken daarin beelden vanuit het landelijk beleid, landelijke gevolgen, impact heeft gehad, laat ik helder zijn: ja, die zie ik ook, en daar maken we ons in die zin zorgen over, en dat is iets waar we ook niet vrolijk van zijn. Dat heb ik u ook al medegedeeld. Stabiel is datgene wat er zit en waar we op dit moment constateren dat daar niets aan is veranderd. Dat is wat we proberen aan te geven, wat we nog als stabiliteit zien. Daar geloven we in en daar hebben we het vertrouwen met elkaar in uitgesproken. Daar heb ik geen twijfel over, mevrouw Meeuwis.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Die stabiliteit hangt in hoge mate af van die basisafpraak die is gemaakt en steeds is uitgedragen "Den Haag is Den Haag, Brabant is Brabant". Mijn vraag aan de fractie van Lokaal Brabant, als Lokaal Brabant: ik neem toch aan dat er als hoeder van de Brabantse belangen – neem ons eens mee in de keuken, een kijkje in de keuken –, op is gehamerd om die oerafspraak gestalte te doen, zeker in het kader van de weken die nu gaan komen op weg naar 17 maart. Welke rol heeft Lokaal Brabant opgepakt om te voorkomen dat we nu zijn terechtgekomen in deze situatie, waarin 'Den Haag' hartstikke Brabant is ingetrokken?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, sommige dingen kan ik ook herkennen. Dank u wel voor de vraag, mevrouw Roijackers. Lokaal Brabant ziet inderdaad de interference die vanuit het landelijk beleid is gekomen. Wij als Lokaal Brabant hebben natuurlijk geen landelijke partij en hebben daar een wat neutrale houding in en kunnen er ook anders op reageren als het erop aankomt. Maar dat neemt niet weg dat wij constateren inderdaad dat die invloed er is. Daarentegen hebben wij ook gezien dat we voldoende stabiliteit en rust bij elkaar kunnen halen, om daarin verder te kunnen. Geeft dat voldoende vertrouwen? Ja, voor mij wel. Ik hoop dat dat voor u voldoende is, als antwoord.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Ik vroeg eigenlijk niet zozeer naar wat je dan in Den Haag doet, maar wat u heeft gedaan in de Brabantse context, als Lokaal Brabant. Hoe heeft u gesproken tegen uw collega's, die toen nog de coalitie vormden met elkaar: blijf bij die oerafspraak die we hebben gemaakt, "Den Haag is Den Haag, Brabant is Brabant", en maak het daarmee niet instabiel? Wat heeft u gedaan?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Wij hebben zeker gedaan om de basisafspraken die we met elkaar, de principes die we met elkaar hebben afgesproken, ook elkaar zeker ook op aan te spreken, en daar zullen wij ook echt onze vrijheid en ruimte in nemen om daar diegenen op aan te spreken. In het afgelopen halfjaar hebben wij niet gezien dat dat naar voren kwam, maar mocht dat komen – terecht dat u die vraag stelt –, dan zullen wij ons daar zeer zeker tegen verweren en zeer zeker niet toelaten dat er zomaar uitingen die, zeker als het gaat om antisemitisme of discriminatie in welke vorm dan ook, zullen we ons direct uitspreken daarover, dat we daar niet mee om kunnen gaan. Onze normen en waarden in Brabant zijn erg belangrijk en daar staan we voor.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter, als laatste dan-

De **voorzitter**: Ja.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Goed om dit terug te horen, dit element van de oerafspraak, dat u daarvoor op de bres wilt springen. Maar is het niet zo dat u ook op de bres had moeten springen op het moment dat Brabantse Statenleden zich zo intensief zijn gaan bemoeien met twee landelijke partijen, die landelijk elkaars concurrenten nu ook aan het vormen zijn? Was dat niet het moment waarop Lokaal Brabant had moeten zeggen – misschien heeft u het gedaan –: deze flauwekul moeten we niet doen met elkaar, dit is vragen om problemen. Heeft u toen opgetreden, toen u dat zag gebeuren?

De **voorzitter**: De heer Van den Broek, tot slot.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, ik wil daar zeker op reageren, want nogmaals: wij zijn daar zeker niet gelukkig over en daar hebben we ons ook over uitgesproken, dat we dat niet gelukkig vonden. Maar daarnaast zijn het wel persoonlijke keuzes van die mensen zelf, en nogmaals: dat zijn keuzes

die zij maken. Ik zou ze niet zo gemaakt hebben, dat zeg ik u ook eerlijk, maar nogmaals: dat is een persoonlijke keuze en het recht dat ze ook hebben. Daarom is het ook lastig om zomaar te zeggen dat je dat niet mag, maar je kunt er wel je mening over geven. Ik zou hem zo niet gemaakt hebben, persoonlijk.

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Broek, u was klaar met uw betoog?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik heb nog een hele kleine aanvulling.

De **voorzitter**: Oké, ga uw gang.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Lokaal Brabant hecht grote waarde aan de stabiliteit van het bestuur. We zien en horen dat het huidige college goed bezig is en dat Brabant belang heeft bij een krachtig en continu bestuur. We hebben er vertrouwen in dat we met elkaar door willen en kunnen, maar we realiseren ons ook dat er nog meer ruimte is ontstaan in de agenda en beleidsstukken die niet in het bestuursakkoord zijn opgenomen. Lokaal Brabant zal daarvoor het debat en het gesprek met elkaar niet alleen aangaan, om goede besluiten te kunnen nemen, maar ook op zoek gaan naar een breed draagvlak. Een open parlementaire samenwerking vraagt niet alleen om zuurstof, maar geeft ons, Lokaal Brabant, ook de ruimte om een eigen en afwijkende mening of stemming te hebben. De afweging hierin zal voor Lokaal Brabant altijd gaan over de inhoud en de argumenten, waarbij wij altijd rekening houden met, zoals daarnet gezegd, normen en waarden die wij belangrijk achten in ons Brabant.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik als laatste in deze eerste termijn het woord aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel voor het woord, voorzitter. U wilde om half één deze vergadering afronden-

De **voorzitter**: Ja, nee, haha-

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): We zijn aan het eind van de eerste termijn, maar het gaat ook wel ergens over. Vanmorgen ben ik eerst maar eens begonnen met mijn mailbox te openen, want: wat zou nu weer de situatie zijn hier in Brabant? Het kan zomaar weer anders zijn. Ik was er niet trots op om Statenlid te zijn in de afgelopen week. In het interruptiedebat met mevrouw Otters gaf ik al aan: het provinciaal bestuur in de volle breedte heeft hier echt een stevige deuk opgelopen. Ik vind dat jammer, omdat we juist, denk ik, in het afgelopen jaar een aantal goede stappen in de goede richting hebben gezet. Er was een ruimte om breed in de Staten te kijken naar voorstellen die konden rekenen op bredere steun dan alleen de coalitiemeerderheden. We zagen bij de begrotingsbehandeling - de heer Van der Wel refereerde er ook al aan - dat er meer dan voorheen ruimte was en dat we met elkaar het goede konden zoeken voor Brabant. Daarom vind ik het zo ontzettend pijnlijk dat de Forum voor Democratie-fractie toch toegelaten heeft - en het werd net scherp in het debatje met de heer Rutjens - om, zoals hij het zei, 'Amsterdam' naar Brabant te halen en Brabant naar 'Den Haag' te brengen, en daarmee ook de stabiliteit hier in Brabant op het spel te zetten. Er was ook nadrukkelijk de mogelijkheid om bijvoorbeeld onafhankelijk verder te gaan als fractie, en dat hebben ze niet gedaan. Maar wij willen als fractie altijd politiek bedrijven op inhoud, voorzitter. Daarbij hoort ook een parlement dat echt de hoogste macht heeft, maar ook de macht en tegenmacht geborgd is. Laten we ook die verantwoordelijkheid met elkaar nemen-

De heer **Brouwers** (50PLUS): Nee, ik zit in een PS-vergadering, dus ik kan even niet-

De **voorzitter**: Kan de heer Brouwer misschien zijn geluid even uitzetten! De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Voorzitter, en wat ons betreft kan dat in een open parlementaire samenwerking, maar alleen in een open parlementaire samenwerking waarin ook echt ruimte is voor inbreng van andere partijen, waarin ook de motie die bij de afgelopen begrotingsbehandeling, en andere belangrijke voorstellen die aangenomen zijn in de afgelopen periode, ook daadwerkelijk een plek krijgen in het beleid van het college, en eigenlijk ook de aanvulling is op het bestuursakkoord dat we met elkaar gesloten hebben. Ik ben ook wel heel blij met de handreiking van de VVD-fractie om al vroegtijdig te gaan praten over de perspectiefnota. Wat ons betreft is the proof of the pudding in the eating, of we dat ook daadwerkelijk met elkaar zo vorm kunnen geven. Laten we die stappen zetten, maar dat betekent wel dat er ook echt stappen gezet moeten worden. En, voorzitter, dat vraagt wat ons betreft ook wel iets van het college van GS, want het is niet zo dat het oude college zomaar door kan gaan op de lijn die we de afgelopen periode neergezet hebben. Dat blijkt wel uit het feit dat nadrukkelijk gesproken wordt door de voormalige coalitiepartijen dat we geen coalitie meer hebben, maar een open samenwerking. Wij zijn er niet op uit om daarmee het vertrouwen op voorhand te ontnemen bij gedeputeerden, maar we zeggen wel nadrukkelijk: dat vertrouwen zal wel verdiend moeten worden. Want GS is veel meer dan een bestuur dat maar voorstellen door de Staten haalt. Nee, ze zijn ook vertegenwoordiger namens onze provincie naar buiten toe, in het IPO. We hebben ze gemandateerd op allerlei terreinen en er moet ook het vertrouwen zijn vanuit de Staten dat daar een college zit dat dan ook die brede steun in de hele Staten daarin heeft. Ik zeg er nadrukkelijk ook bij dat er dan ook voorstellen op tafel moeten kunnen komen die in de volle breedte van de Staten tot discussie hebben geleid in de afgelopen periode. Denk aan cultuur, denk aan welzijn, denk aan natuur. Ook daarin zal dit college moeten laten zien dat ze echt die brede samenwerking willen vormgeven. Wij willen ons als ChristenUnie-SGP-fractie altijd vanuit politiek bedrijvende inhoud daarvoor inzetten, om te kijken of we daar die ruimte met elkaar ten volle kunnen benutten, om daarmee de bestuurbaarheid in de komende twee jaar te waarborgen. Maar het vraagt wel om een reflectie, zowel van de huidige – ik zeg toch maar: – coalitiepartijen als het huidige college van GS. En ik hoop ook dat in de beantwoording die straks plaats gaat vinden namens GS, maar ook in de wijze van samenwerking van de vijf partijen, dat tot uiting komt, want het vertrouwen zal echt verdiend moeten worden in Provinciale Staten, en daarmee kan het vertrouwen ook weer verdiend worden in onze Brabantse samenleving, want daar staan we met z'n allen voor en daarvoor zullen we echt een aantal stevige stappen moeten zetten in de toekomst, en daar roep ik alle partijen toe op, en daar willen wij ons als fractie in ieder geval de komende periode voor inzetten.

Dank u wel.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd, maar ik heb u even laten uitspreken, door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ja, ik wil toch even vragen aan de heer Vreugdenhil, want hij zou toch beter moeten weten: wij hebben hier in Nederland, ook in Provinciale Staten, het vertrouwensbeginsel, en nou komt u eigenlijk met een omgekeerde redenering, dat het college vertrouwen zou moeten verdienen. Het principe is gewoon: het college heeft vertrouwen van een meerderheid van PS totdat het wordt opgezegd. Als u er geen vertrouwen in hebt, dan moet u een motie van wantrouwen indienen en zeggen “ik zeg het vertrouwen in het college op”, maar u kunt niet een voorwaardelijk vertrouwen gaan neerleggen. Dus: heeft u nu vertrouwen in dit college, of niet?

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, mijnheer Van Hattem, er heeft zich wel iets bijzonders voorgedaan, want coalitiepartijen dragen iemand voor, om dan in een stemming te vragen of je daar vertrouwen in hebt. Er zijn ook gedeputeerden binnen ons college van GS die voorgedragen zijn door een

partij die uiteengevallen is en daarmee ook gedeputeerden zelf hebben gezegd: wij gaan op een onafhankelijke manier verder. Ik weet niet hoe ik dat moet taxeren op dit moment. Ik heb wel een aantal voorwaarden gegeven, wat wij zien en waaraan het college van GS in de komende periode moet voldoen. Ik kan nu op voorhand niet zeggen dat het een op een door kan gaan, ik vind ook niet dat we een op een kunnen zeggen van "ach, er is weer een meerderheid ergens, we gaan gewoon verder alsof er niks aan de hand is". Nee, dan doen we echt onrecht, denk ik, aan wat de afgelopen periode hierin gebeurd is. Maar we zijn ook geen partij die op voorhand het wantrouwen daarin uitspreekt, maar nadrukkelijk wel het signaal: dat vertrouwen zal verdiend moeten worden. Daar gaan we graag in de komende periode mee aan de slag. En ja, het is een novum, mijnheer Van Hattem, wat hier gebeurt, ook binnen het college van GS. We hebben ermee te dealen, maar we hebben ook een verantwoordelijkheid in de bestuurbaarheid van onze provincie, en voor die verantwoordelijkheid lopen we ook niet weg.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, ik vind het toch een beetje een halfbakken verhaal. Als je echt moeite hebt met een college, of met een gedeputeerde, dan moet je het vertrouwen opzeggen en geen voorwaardelijk vertrouwen geven. Vertrouwen ligt er, of het ligt er niet. Ik heb in het verleden, bijvoorbeeld met Johan van den Hout destijds, regelmatig een motie van wantrouwen ingediend omdat ik er gewoon geen vertrouwen in had, dat was gewoon duidelijk, een duidelijk verhaal, eerlijk verhaal, en daar viel niks op af te dingen, en dat was wederzijds. Nu een soort van disclaimer neerleggen bij het college is niet fair. Je moet wel gewoon uitspreken: je hebt er vertrouwen in, of niet, en kom dan gewoon met een motie van wantrouwen en zeg gewoon "ik kan hier niet mee werken", maar niet zo'n disclaimer neerleggen bij het college van "ik kan maar een beetje vertrouwen geven aan jullie, maar-" Zo werkt het niet, zo is ons systeem niet ingericht.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Nee, mijnheer Van Hattem, zo heeft u mijn woorden ook niet gehoord. Wij vinden het belangrijk dat Brabant Brabants bestuur blijft, maar in deze nieuwe situatie die ontstaan is, waar we geen coalitie meer hebben, maar een open parlementaire samenwerking, zal dat ook zichtbaar moeten zijn vanuit het college van GS. Dat vraagt echt ook om een andere houding en benadering vanuit het college van GS. Ik heb in ieder geval in de afgelopen periode gezien dat we goede stappen in de goede richting gezet hebben. Er is echt een andere situatie ontstaan, daar moet het college zich ook rekenschap van geven, en daar zullen we ze ook de komende periode op aanspreken. Dat is het signaal dat we hier afgeven en volgens mij is dat ook heel helder richting het college en kan het college daar ook wat mij betreft straks in eerste termijn op reageren.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter, misschien nog heel kort-

De **voorzitter**: Ja, zeker.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb de heer Vreugdenhil de afgelopen tijd eigenlijk vrijwel ieder voorstel van het college wel zien steunen, dus gewoon puur inhoudelijk gezien: waar zit dan het vertrouwen in? Behalve dat partijpolitieke geneuzel waar we het de hele ochtend al over hebben, zijn er punten waarvan de heer Vreugdenhil nu al zegt, gewoon puur over de inhoud van het huidige bestuursakkoord: "daar kan ik niet mee werken"? Want daar moeten we het uiteindelijk over hebben, en nu zijn we echt bezig met partijpolitiek geneuzel waar we eigenlijk onszelf een beetje boven zouden moeten plaatsen.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil, tot slot.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, voorzitter, voordat we helemaal op de inhoud-, laat ik een paar voorstellen noemen. Samen met de PvdA-fractie hebben we bijvoorbeeld op het gebied van welzijn een motie ingediend, die aangenomen is, waarvan we verwachten dat daar ook invulling aan gegeven wordt. Bij het debat over landbouw zijn we met aanvullende voorstellen gekomen, waardoor we in konden stemmen, waarvan wij verwachten dat het college daar concreet invulling aan gaat geven. En zo kan ik nog wel een aantal dingen noemen. En op andere punten, we gaan vanmiddag het debat doen over CSM, zult u zien dat we daar ook heel scherp en duidelijk in zijn. Die rol gaan we daarin oppakken, maar zeker ook bij de begrotingsbehandeling en een aantal andere grote vraagstukken waarin wij voorstellen hebben ingediend die ook in een brede meerderheid aangenomen zijn, verwachten wij dat dat ook echt een aanvulling is op het bestuursakkoord, op de uitvoering/uitwerking van GS. En laat ik er nog eentje noemen die ook heel spannend gaat worden: de zonneparken. We gaan nog inhoudelijke debatten genoeg krijgen, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: Dank u wel. Met deze bijdrage zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw Staten. We zijn drie uur en een kwartier verder. Ik stel voor dat wij een uur gaan schorsen, want er is in dat uur ook nog een vergadering waarvoor ik de fractievoorzitters wil uitnodigen. Ik kan me voorstellen dat we dat om kwart over doen, zodat iedereen de tijd heeft om én daarbij te zijn én ook nog eventjes een hapje te eten. Dus ik zie u graag om kwart voor twee terug, en dan beginnen we met de eerste termijn van het college. Tot over een uur.

Schorsing (12.46-13.55)

De **voorzitter**: Wij gaan verder met het ochtendgedeelte. Dat was even de verwarring: omdat deze eerste vergadering in de ochtend niet is afgerond blijven we wel in diezelfde sessie zitten en straks gaan we uitloggen en gaan we met elkaar naar de middagsessie.

Ik heropen bij dezen de vergadering en ik geef het woord aan gedeputeerde Van der Maat, die namens het college zal spreken. Ik heb opgetekend dat u in eerste termijn ook vragen hebt gesteld aan de heer De Bie en de heer Smit. Dat zijn de gedeputeerden die ik in deze volgorde het woord zal geven. De heer Van der Maat heeft het woord, namens het college.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, mevrouw de voorzitter, en dank aan alle Statenleden voor hun inbreng. Ik zal, ook op verzoek van de heer Vreugdenhil, kort vertaald een reflectie geven over hoe GS de brief hebben gelezen van de vijf fractievoorzitters van de samenwerkende partijen. De heer De Bie en de heer Smit zullen vragen beantwoorden die aan hen persoonlijk zijn gericht. Ik denk dat we daarmee alle onderwerpen die in de eerste termijn van uw zijde aan bod zijn geweest goed een plek kunnen geven.

Het moment waarop de fractie Forum voor Democratie Brabant in tweeën is gesplitst, is het moment geweest voor de vijf fractievoorzitters om hun brief te schrijven over de open parlementaire samenwerking mét bestuursakkoord. Die twee dingen moeten ook samen met elkaar gezien worden wat het college betreft: open parlementair én er is een bestuursakkoord. Dat bestuursakkoord wordt onderschreven, hebben we ook zojuist gehoord, door de vijf samenwerkende fracties en de Statenleden die in die fracties vertegenwoordigd zijn. Via dat bestuursakkoord, en de steun ervoor, is ook de continuïteit van bestuur gerealiseerd. Het bestuursakkoord is het fundament en de basis van waaruit gewerkt wordt. Ik ben daarom ook blij dat in de brief van de vijf fractievoorzitters nogmaals helder uiteengezet staat wat er dan zoal in dat bestuursakkoord staat, en vooral ook dat expliciet wordt benoemd dat er nog heel veel níét in staat. Wat er wel in staat, cruciaal, zijn die samenwerkingsprincipes. Die leven breed in de Staten en zijn heel erg belangrijk voor de manier waarop we met elkaar omgaan, waarop we naar Brabant kijken, naar álle Brabanders kijken, hoe fijn we het vinden dat iedereen een plek in onze samenleving kan hebben en dat we graag op alle goede ideeën uit de samenleving bouwen, maar ook samen met elkaar een heel fijn en sterk, duurzaam economisch

sterk Brabant willen blijven behouden. Op die samenwerkingsprincipes kunt u ons iedere dag, vierentwintig uur, twenty four seven, aanspreken, dat dat de leidraad is van waaruit wij ook als GS functioneren, zowel collectief als uiteraard ook individueel. De hoofdlijn van beleid is ook aangegeven in dat bestuursakkoord, onder andere via de omgevingsvisie, die volgens mij met enorm brede steun in de Staten al in een eerder stadium is vastgesteld. Daar hebben we ook vorige keer, bij de begroting volgens mij, uitvoerig over gesproken. Die omgevingsvisie staat niet ter discussie, die omgevingsvisie is een van de belangrijkste hoofdkaderstellende documenten die wij ook als GS hebben, ook via dat bestuursakkoord. Tegelijkertijd zijn er ook een aantal hele concrete afspraken gemaakt op de verschillende portefeuilles, gewoon onderdelen die geleverd moeten worden, zoals bijvoorbeeld een nieuw beleidskader, heel veel nieuwe beleidskaders: het beleidskader voor mobiliteit bijvoorbeeld dat onlangs is vastgesteld, waarbij ik met plezier constateer hoe dat is gegaan, dat ook daarvoor een enorm brede meerderheid is ontstaan, om daar steun aan te geven. Datzelfde geldt voor het beleidskader economie. We kijken ook uit naar de beleidskaders die op ons afkomen. Denk aan gezondheid, landbouw, natuur, vrijetijd. Voor al die kaders, helemaal volgens de regels van 'Sturen met kaders', kijken wij heel erg uit hoe wij via zo'n startnotitie breed input bij u ophalen, zodat we zo goed als mogelijk voorstellen kunnen maken, zoals ook in de brief staat, niet voor 28 zetels, niet voor 31 zetels die het bestuursakkoord hebben gesteund, maar voor 55 Statenleden waar we iedere dag voor werken en voor al die Brabanders waar we mee werken.

Misschien één punt specifiek ook nog. Dat gaat over de financiën. Onder anderen mevrouw Roijackers heeft daar vragen over gesteld. Ten aanzien van de financiën is het zo dat ook in het bestuursakkoord daar helder richting op is gegeven en dat die richting inderdaad meerjarig is verwerkt in de begroting, een begroting die volgens mij door 36 Statenleden is aangenomen, een begroting waarin onder andere is aangegeven wat ons allemaal te doen staat, waar het geld aan uitgegeven wordt, om al die belangrijke doelstellingen, ook uit de omgevingsvisie, te realiseren, maar inderdaad – en daar heeft mevrouw Roijackers over gesproken – ook over hoe we de besparingen moeten gaan realiseren. Reeds het vorige college heeft immers aangegeven dat we er niet aan ontkomen om zo'n 30 miljoen euro structureel per jaar te gaan besparen. Onverstandig zou zijn dat we dat bij wijze van spreken één jaar van tevoren gaan doen voordat ook daadwerkelijk die financiële gevolgen in onze begroting gerealiseerd gaan worden. Dat is de reden dat de vier coalitiepartijen uit het verleden, en nu de vijf samenwerkende partijen van nu, hebben aangegeven dat daarmee ook moet worden doorgegaan via dit bestuursakkoord, omdat daar ook een brede meerderheid voor is en dat de basis is van waaruit we moeten gaan werken. Anders zijn we ook gewoon te laat om dat op te vangen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Maat, mevrouw Meeuwis heeft het woord gevraagd.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, een vraag aan mijnheer Van der Maat. Mijnheer Van der Maat, u noemt de continuïteit van bestuur. Bedoelt u dan ofwel het in grote lijnen doorzetten van het bestuursakkoord, inclusief de uitwerking op de omgeving, mobiliteit, enzovoort, of bedoelt u de continuïteit in de bemensing van het college?

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter. Met continuïteit van bestuur refereer ik aan de brief van de vijf fractievoorzitters van de samenwerkende partijen, waarin staat aangegeven dat vijf partijen het fundament van die continuïteit vormen via de inhoudelijke afspraken die zijn gemaakt via het bestuursakkoord, en die voeren wij als college uit. Ik heb natuurlijk heel goed geluisterd naar wat vanochtend allemaal door uw Statenleden is ingebracht en zal aan het eind van dit debat-, eigenlijk zoals de heer Van Hattem ook heel duidelijk zei, "er is vertrouwen in het bestuur", maar iedereen begrijpt natuurlijk wat voor type gesprek we hier hebben, dus ik hoop heel erg dat er vanmiddag aan het eind van deze ochtendsessie

nog steeds volop vertrouwen is en volop meerderheid om het bestuursakkoord voor Brabant te blijven uitvoeren. Dat oordeel is iedere dag opnieuw aan uw 55 Statenleden.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers wil ook interrumpen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter. Gedeputeerde Van der Maat verwees naar de brief over de open samenwerking, waarin stond dat het bestuursakkoord door 31 Statenleden is gesteund. Hij gaf nu aan dat de begroting en de meerjarige financiële doorwerking ervan, inclusief de ombuigingen, is gesteund door 36 Statenleden. Betekent dit dus eigenlijk twee dingen: dat we het niet meer mogen hebben over budgetten zoals die zijn vastgesteld, die dus echt een meerjarige doorwerking gaan hebben, ook in hun grootte, en betekent dat ook dat met 19 Statenleden, die dus anders dachten over de budgettaire invulling van ons provinciale beleid, daar eigenlijk de open samenwerking niet zozeer mee gaat plaatsvinden, behalve misschien op wat punten en komma's?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Voorzitter. Het is natuurlijk niet aan mij om te bepalen waar mevrouw Roijackers, of welk Statenlid ook, het wel of niet over wil of mag hebben, maar ik ga er even van uit dat haar vraag bedoeld is als: gaan we nu opnieuw vanuit GS de discussie starten over de begroting die onlangs is vastgesteld? Nee, dat gaan we niet doen. En mevrouw Roijackers weet ook: er zijn 55 Statenleden en de opdracht van GS is – en nogmaals, dat is expliciet ook in de brief verwoord – om bij ieder voorstel niet te gaan voor de minimale meerderheid, maar om bij ieder voorstel te gaan voor de maximale meerderheid. Dat dat soms niet lukt, ja, dat snapt mevrouw Roijackers ook. Tegelijkertijd is het zo dat ik denk: als er toch een begroting- en ik heb heel goed gehoord wat een aantal partijen daarbij hebben aangegeven in hun overwegingen, waarom ze toch hebben voorgestemd en dat dat niet betekent dat ze het meteen met alles eens zijn-, maar dat ieder Statenlid bij dat soort belangrijke momenten als een begroting de afweging moet maken van: is het glas nou halfvol of halfleeg, er zal een begroting moeten worden aangenomen en ik snap dat niet mijn eigen verkiezingsprogramma, niet van GroenLinks, niet van de VVD, van geen enkele partij, honderd procent kan worden overgenomen, is dit, alles overwegende, gelet op de geluiden die er zijn in het Brabantse parlement, dan de best haalbare stap voorwaarts? Dan constateer ik dat er toch op een begroting en op andere documenten, gelukkig maar, door de goeie gesprekken die we daarover hebben gehad, brede steun is gegeven. Of dat betekent dat de volgende begroting weer 36, of misschien nog wel meer Statenleden zeggen “goh, wat een goed idee”, ja, dat zullen we moeten verdienen, en daar gaan we ons voor inzetten, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Erkent de heer Van der Maat het grote verschil tussen een begroting zoals we die eind vorig jaar hebben samengesteld en die welke we dit jaar gaan samenstellen? Namelijk: die van vorig jaar heeft een meerjarige doorwerking en die van dit jaar gaat gewoon over één begrotingsjaar.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): We stellen altijd – via u, mevrouw de voorzitter – een begroting meerjarig vast, maar het klopt inderdaad wat mevrouw Roijackers zegt: in de begroting van afgelopen november heeft inderdaad ook de inboeking, zal ik maar zeggen, van een structurele taakstelling plaatsgevonden. Dat klopt zeker. We stellen ieder jaar de begroting voor het komend jaar, inclusief de meerjarenramingen, vast. Tegelijkertijd hebben we met elkaar gezegd dat de plannen daarvoor nog inhoudelijk met u besproken gaan worden. Dus dat gaat gebeuren bij BrUG in 2022, dat gaat gebeuren bij het opstellen van het vrijtijds kader. Daar gaat de inhoudelijke bespreking plaatsvinden.

Ik begrijp ook dat mevrouw Roijackers en haar fractie van GroenLinks niet op de banken staan te juichen bij de keuzes die zijn gemaakt. Tegelijkertijd vraag ik mevrouw Roijackers zich er wel rekenschap van te geven dat uiteindelijk de zoektocht natuurlijk wel is, gelet op alle smaken die er in het Brabantse parlement leven, om meerderheden te zoeken. En ik hoop ook dat mevrouw Roijackers begrijpt dat dat te allen tijde ook een afweging is van meerdere behoeften. En daar kan geen enkele partij uiteindelijk voor honderd procent z'n eigen verkiezingsprogramma realiseren. Het is aan mij, als gedeputeerde financiën, en aan ons als college, en de oproep nogmaals ook van de vijf samenwerkende partijen, om nog meer ons best te gaan doen, juist omdat er dus een partij bij is gekomen, om expliciet te maken wat dus vrij is. We hebben daar ook al een begin in gemaakt door bij veel meer moties dan in het verleden bijvoorbeeld aan te geven 'oordeel Staten', niet omdat wij daar als GS geen oordeel over zouden kunnen hebben, maar om juist te proberen stappen voorwaarts te zetten in wat de heren Alfred Arbouw en Peter van der Velden ook hebben aangegeven: zuurstof. Met zo'n gefragmenteerd landschap helpt het niet om het met z'n allen altijd overal over eens te zijn. Dat betekent dus ook dat we wisselende meerderheden moeten gaan toestaan. Ik lees in de brief van de vijf fractievoorzitters dat zij ook ons als werkinstructie meegeven daar meer rekening mee te houden. Voorzitter, dan-

Mevrouw **Roijackers** (GL): Sorry, zou ik-

De **voorzitter**: Ja, tot slot.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Tot slot inderdaad. Natuurlijk, niemand van ons krijgt ooit het hele verkiezingsprogramma gerealiseerd, we zijn allemaal realistisch en snappen dat we meerderheden nodig hebben. Maar betekent het dat er nog steeds een taboe ligt op het uitlichten van één van die voorgestelde structurele ombuigingen, waar destijds instemming voor was, om die nog een keer op tafel te leggen, om te zeggen: vinden we dit bij meerderheid nog steeds een goed idee? Is dat ook open samenwerking, dat we daar nog eens een keer goed naar kunnen kijken met elkaar, de omvang van de koek op een bepaald, specifiek beleidsterrein?

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Mevrouw Roijackers, het zou heel bijzonder zijn als ik die vraag met ja of nee zou beantwoorden, want het antwoord van mij is: ik heb samen met mijn collega's in GS een opdracht gekregen die ik moet uitvoeren, die staat in het bestuursakkoord. Ik snap de vraag die u stelt, maar die vraag zult u toch, zeker in de open parlementaire samenwerking zoals in ieder geval de fractievoorzitters van de vijf partijen die graag voor zich zien, aan uw collega's moeten stellen, want het college van GS komt niet met een aangepaste opdracht, want wij hebben een opdracht en die is helder. Over dit onderdeel zijn afspraken gemaakt, niet over de precieze invulling ervan, over heel veel andere onderdelen zijn ook geen afspraken gemaakt, daar hebben wij de opdracht gekregen van de vijf fractievoorzitters om zelf met goede ideeën te komen. Maar ik heb niet de opdracht gekregen: ga opnieuw nadenken over de invulling van die 30 miljoen euro, althans niet de hoofdlijnverdeling.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Mevrouw de voorzitter. Volgens mij heb ik de meeste vragen beantwoord. Ik zie nog één ding waar ik liever expliciet op wil terugkomen, en dan is het misschien handiger dat ik gewoon even kijk "welke behoefte bestaat er nog om in generieke zin met mij, of via mij met het college, over van gedachten te wisselen?". Dat is de opmerking van onder anderen de heer Van der Wel en ook de heer Vreugdenhil over de moties. Ik heb expliciet opgetekend, en daar ook al even contact over gehad met onze ondersteuning- U heeft aangegeven: wij gaan ervan uit dat ook moties ingediend en aangenomen door een van de niet-samenwerkende partijen - als ik het zo mag zeggen, want wij werken natuurlijk allemaal samen in meerdere of mindere mate, dat begrijp ik goed, maar even het jargon oefenend

–, dat wij die met net zoveel passie en plezier en overtuiging en energie oppakken als andere moties. Het antwoord daarop is uiteraard gewoon 'ja'. En als dat niet zo is, dan hoor ik graag van u waar u denkt dat dat niet zo zou zijn. De opmerking van de heer Vreugdenhil en de heer Van der Wel heb ik goed gehoord, dus op weg naar de perspectiefnota. En ook dank voor uw oproep de laatste agendavergadering om aan de voorkant daar al samen met elkaar over in gesprek te gaan. Dat doe ik heel erg graag. Ik zal ook op weg naar de perspectiefnota deze opmerking goed in mijn oren knopen en kijken of we ergens achterlopen in termen van ambitie.

Tot zover mijn gedeelte van de eerste termijn, mevrouw de voorzitter, tenzij er nu nog wat handjes de lucht in gaan.

De **voorzitter**: Ja, er is er in ieder geval één. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank voor de uitnodiging voor de handjes, gedeputeerde Van der Maat, want ik had inderdaad nog wel een vraag. U, als gedeputeerde, als lid van het college van Gedeputeerde Staten, heeft natuurlijk ook deze hele situatie zien ontstaan en ik ben eigenlijk wel heel erg benieuwd hoe u daarop terugkijkt, zeker ook in het licht van het feit dat u eigenlijk aan de wieg heeft gestaan van deze bestaande coalitie/samenwerkende partijen, maar ook van de voorgaande. Dus daar ben ik wel benieuwd naar.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Zeker, mijnheer Everling, en ik was al benieuwd of die vraag gesteld zou worden. Ik maak even onderscheid tussen, laat me zeggen, de ontwikkelingen in de afgelopen dagen, en misschien de afgelopen zes weken zal ik maar zeggen, en wat u ook vraagt gewoon vanaf 2019 tot nu. De ontwikkelingen in de afgelopen weken, zal ik maar zeggen, zijn weinig fraai, als ik het toch enigszins een kwalificatie mag geven vanuit de bescheiden positie die ik als lid van GS heb en in mijn achterhoofd wetende dat u mijn opdrachtgever bent. En uw vervolgvraag zou dan misschien zijn: maar waarom vindt u het dan weinig fraai? Nou ja, omdat een aantal Statenleden ook al heeft aangegeven dat de Brabanders niet anders willen dan dat wij gewoon maximaal inzet leveren om in ieder geval dat bestuursakkoord te realiseren, dat we vooruit gaan met de mobiliteit, met het aanleggen van nieuwe natuur, enzovoort, enzovoort. Krantenartikelen over "hoe leuk vinden wij elkaar?" en "wat vinden we van elkaar?", en dat soort krantenartikelen, ja, daar zit de Brabander niet op te wachten, dat weten we allemaal. En dat leidt ook af, want ik besteed hier ook heel veel tijd aan in de afgelopen dagen, die kan ik niet besteden aan de inhoud waar u mij voor heeft ingehuurd. Dus weinig fraai. En de terugblik naar 2019 tot nu, ja, weet u: daar zijn we met z'n allen in meer of mindere mate bij geweest. Ik denk dat het weinig productief is om die hele tijdslijn nog een keer terug te pakken, of te herpakken. Een aantal van u heeft dat al gedaan, met als belangrijk moment natuurlijk de breuk vorig jaar, het rapport 'zuurstof', de positie waarin mijn partij, de VVD, is gekomen, dat er eigenlijk gekozen mocht worden tussen een samenwerking met onder andere uw partij, of een nieuwe samenwerking met de drie grootste partijen, om daarmee eigenlijk ook een open parlementaire samenwerking te gaan realiseren, daar zijn we allemaal bij geweest. U weet ook dat mijn partij, de VVD, toen heeft aangegeven "nou, het zou best ook als minderheidscollege kunnen in dat tijdsfragment". Dus iedereen heeft z'n eigen rol daarin gespeeld en de puzzel kon alleen gelegd worden, en kan alleen gelegd worden, met de puzzelstukjes die er zijn. U heeft allemaal een puzzelstukje aangeleverd en met z'n allen zijn we er ook heel erg lang in geslaagd om geen mooie plaat te leggen, en nu is er een plaat gelegd die werkt, een plaat gelegd waar af en toe een stukje van het papiertje af gaat, dat zie ik ook wel, maar tegelijkertijd ligt er een bestuursakkoord waar volop steun voor is, waar we vanuit het veld echt ook nu doorkrijgen van "college, ga asjeblieft door met het boeken van resultaten, wat fijn dat u van uw rug bent gekomen en weer vol in beweging bent", en dat doet ons deugd. Wij hopen vooral ook vol tempo door te kunnen gaan en daarin ook al uw ideeën een plek te kunnen geven.

De **voorzitter**: Ja, voldoende? Dank u wel, mijnheer Van der Maat, en dan geef ik het woord aan de heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Voor mij persoonlijk, als gedeputeerde en als politiek leider van Forum voor Democratie Brabant, is de bestuurbaarheid van de provincie het grootste belang. De kiezers verwachten, terecht, van ons dat we Noord-Brabant besturen op een goede en op een bestendige wijze. Binnen de fractie van Forum bestonden al langere tijd verschillende inzichten over nationale kwesties, terwijl we over het Brabantse, het provinciaal beleid het eens waren. Het opsplitsen van een fractie in tweeën is geen alledaags verschijnsel, maar verandert in dit geval de ingezette koers van 'Samen, Slagvaardig en Slim' voor Brabant niet. Als gedeputeerde zal ik me met mijn collega-gedeputeerden blijven inzetten om die doelen uit ons bestuursakkoord te bereiken en ik werk daarvoor graag samen met alle fracties in Provinciale Staten. Het gevolg is nu dat er vijf fracties samenwerken in die open parlementaire samenwerking. De fracties ondersteunen het bestuursakkoord, maar willen inderdaad samen verder gaan en op deze open parlementaire manier wordt dus continuïteit van bestuur geboden. De fractievoorzitters Camiel van der Meeren en Willem Rutjens hebben reeds de achtergrond van de splitsing toegelicht. Het is gebleken dat ieder PS-lid zijn eigen afweging maakt. Dat hebben wij te respecteren. Iedereen kan daaraan verder zijn eigen kwalificatie geven. Dat is een verantwoordelijkheid van het Statenlid zelf.

De heer Vreugdenhil sprak over een deuk in het vertrouwen en, nou ja, dat is, net als bij de vorige crisis het geval. Ik trek mij dat aan. Ikzelf, noch leden van de fractie Forum hebben dit gewild, maar wij hebben nu aangeboden die open parlementaire samenwerking en er zijn goede afspraken gemaakt om dat te borgen. Ik heb zelf ervoor gekozen om binnen Forum voor Democratie te blijven zitten en mij in te zetten voor het openbaar bestuur. Onze partij is van conservatief-liberale signatuur en voor mij is dat een partij die de belangen van alle burgers vooropstelt en alle burgers een stem wil geven. Daar is nadrukkelijk geen plaats voor discriminatie, antisemitisme of welk extremisme dan ook. Dat is mijn stellige overtuiging en vanuit die principes werk ik ook, elke dag. Dat heb ik altijd gedaan. Zo heeft u mij de laatste acht maanden leren kennen, als het goed is.

Ik wil niet ingaan op uitspraken van welke landelijke politicus dan ook. Ik doe mijn werk onafhankelijk, zonder last of enige ruggespraak. Ik zal nooit inmenging van buitenaf accepteren. Ook dat hoop ik de afgelopen acht maanden te hebben laten zien en ik wil graag afgerekend worden op de prestaties die ik in alle onafhankelijkheid heb gedaan en nog ga doen hier, in het college van Gedeputeerde Staten, voor alle Brabanders.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Begrijp ik hiermee goed dat de heer De Bie afstand doet, en dan ook volledig afstand doet, van uitspraken die gedaan worden door leden van zijn partij, al dan niet landelijk?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Die vraag heb ik eigenlijk niet beantwoord. Ik ga niet in op uitspraken van welke landelijke politicus dan ook. Ik handel vanuit de principes die ik u net heb gezegd, liberale principes, daar ben ik voor ingehuurd en daar kunt u mij ook op afrekenen.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dit kan natuurlijk niet hè? De heer De Bie is wel degelijk lid van een bepaalde politieke partij die bepaalde standpunten uit en die wat mij betreft lijnrecht ingaan tegen de principes van de coalitie, of samenwerkende partijen, hoe je het beestje ook noemt. Dus ik wil, nogmaals, van de heer De Bie heel graag horen dat hij afstand neemt van dat soort gedachtegoed.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik begrijp heel goed dat u dat wilt horen, maar ik blijf ook in dit geval weer zeggen: er is geen ruimte voor welk extremisme dan ook. Als u dat in gedachten heeft, kunt u zien hoe ik mij verhoud tot de hele wereld, en dat betekent dus ook tot welke politicus nationaal, internationaal, dan ook.

De heer **Everling** (SP): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, tot slot.

De heer **Everling** (SP): Dat is een heel erg algemeen antwoord en geen antwoord op mijn vraag. Dus nogmaals: neemt u afstand, ja of nee? Het is heel simpel. Maar goed, blijkbaar wilt u daar geen duidelijk antwoord op geven.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, kijk, ik zit hier in het Brabantse, ik maak hier mijn Brabantse afwegingen, ik doe dat onafhankelijk, dat heeft u ook gezien. Voor geen enkele partij is het nuttig om continu te worden geconfronteerd met allerlei uitspraken die anderen gedaan hebben. Ik vraag u nu: beschouw mij als FvD Brabant en reken mij af op de werkzaamheden die ik hier als zodanig doe.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, ik krijg tot nu toe ook de indruk niet dat ik nog antwoord krijg op de vraag die ik heel concreet aan de heer De Bie heb gesteld in de eerste termijn, dezelfde vraag die ik ook aan de heer Van der Meeren heb gesteld, namelijk: hij had een keus, want er zijn een aantal Forum voor Democratie Brabant-mensen die bewust hebben gekozen om afstand te nemen van dat antisemitisme en die racistische uitspraken, en die zijn daarom opgestapt, weggegaan, bij Forum voor Democratie. U had die keus ook. Een keus niet maken is ook een keus. Maar daarom, als ik daar niet een echt helder antwoord op krijg omdat u blijft volhouden aan wat u net zei tegen de heer Everling, zal ik de vraag anders stellen. Waarom heeft u dan niet tegen de heer Baudet gezegd, waar u toch al een goede relatie mee hebt kennelijk: wij hebben gewoon afgesproken om autonoom in Brabant te blijven en wij doen niet mee aan het hele landelijke systeem en we doen niet mee aan landelijke lijsten, niet aan campagnes, niet aan uitlatingen? U hebt eigenlijk wel gekozen, en dat staat er haaks op. Dus waarom geeft u dan geen antwoord op mijn vraag?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, ik was nog niet klaar met mijn verhaal, maar ik zal nu antwoord geven. Wij zijn indertijd gekozen onder de vlag van Forum voor Democratie. Dat vinden wij een belangrijk element, want dat is het mandaat van de kiezers. Ik zeg er meteen bij: het conservatief-liberale karakter dat wij hebben blijf ik benadrukken en daar is dus geen enkele plaats voor antisemitisme, racisme, of welk extremisme dan ook. Dus ik kan dat blijven herhalen en u blijft mij in verband brengen met allemaal dat soort extremismes, maar dat is pertinent onjuist. Ik blijf daar ver weg van.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, dat is niet- Don't shoot the messenger, zou ik willen zeggen. De heer De Bie treedt actief naar voren als prominent bij Baudet, over Baudet, en juist ook het landelijke verhaal en de landelijke lijsten, dus dan is het toch helemaal niet gek dat ik hem daarmee confronteer? Dus geef antwoord: waarom hebt u niet die keus gemaakt om dan ook, als u daar wel afstand van neemt, als u zegt "ik neem er afstand van", maar ondertussen blijft u wel gewoon prominent bij Forum voor Democratie landelijk.

De **voorzitter**: Mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, nou ja, ik heb, denk ik, antwoord gegeven op mijn vraag. Ik ben gekozen voor Forum voor Democratie, ik handel vanuit de principes zoals ik die net gezegd heb, ik doe dat ook hier in Brabant, niet op landelijk niveau, en ik wil graag hier in Brabant als onafhankelijk bestuurder, met de uitgangspunten die ik u net heb gezegd, wil ik beoordeeld worden.

De **voorzitter**: Tot slot, mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dan een andere, als hij zegt van "ik neem afstand van het landelijke": hebben we in Brabant een klimaatontkenner à la Baudet die energiegedeputeerde is, ja of nee?

De heer **De Bie** (GS, FvD): U vraagt eigenlijk of ik in dat opzicht op Baudet lijk. Nou ja, ik zou zeggen: ik zie dat het klimaat verandert, dus misschien beantwoordt dat uw vraag.

De **voorzitter**: De heer Smeulders geef ik het woord.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb eigenlijk een andere vraag aan de heer De Bie. Kijk, de vraag is een beetje, dat hebben wij straks ook als PvdA wel ingebracht: we zijn juist op zoek naar stabiliteit van het provinciebestuur, dat geldt voor een heel groot deel van PS denk ik, en zelfs voor het college waar u toe behoort, en ik denk ook voor uzelf, want u vindt dit gezeik waarschijnlijk ook niet leuk. De vraag is natuurlijk een beetje: ja, denkt u zelf, omdat u toch lid blijft van Forum voor Democratie, daar bij blijft horen, dat dat gezeik gaat stoppen? Want ja, was het niet gewoon slimmer geweest om te zeggen: ik noem mezelf JA21, of onafhankelijk, zoals Peter Smit, en dan ben ik gewoon van het gedoe af? Denkt u dat het gaat stoppen en was het niet slim geweest om toch gewoon, in het belang van de stabiliteit van het provinciebestuur, die stap te zetten?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, kijk, wij hebben deze stap op deze manier gezet, omdat wij denken dat dit voor de bestuurbaarheid van Brabant het beste is. Met deze open parlementaire samenwerking denken wij dat we in de tijd die we nog hebben, ja, het bestuursakkoord kunnen uitvoeren, en dat ook op een goede en duurzaam bestendige manier kunnen gaan doen. Dat is de reden waarom we hiervoor gekozen hebben, in de omstandigheden zoals die er zijn.

De heer **Smeulders** (PvdA): Oké, ja, nog geen antwoord op mijn vraag, hè? Want is het nou niet zo dat we over drie weken weer zo'n fijn debat kunnen hebben en dat u dan weer gevraagd wordt: hé die Baudet doet allemaal hele rare dingen waar de meerderheid van PS van denkt 'doe normaal', en dan wordt u weer gevraagd van "hé, mijnheer De Bie, wat vindt u daar nou van"? En zo krijgen we nog een paar van dit soort momenten waarop we met elkaar in gesprek gaan. Het levert elke keer een hoop gedoe op, een hoop slechte krantenkoppen, een slecht beeld voor het Brabants bestuur en geen stabiel provinciebestuur. Dus: bent u niet bang dat het nog niet stopt, dat dit doorgaat?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nee, anders was ik hier niet aan begonnen. Ik ben er echt van overtuigd dat dit voor de Brabantse bestuurbaarheid de beste oplossing is in deze omstandigheden.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, voorzitter, ik zou alleen maar kunnen zeggen: we gaan het zien. Ik mag het hopen, maar we gaan het zien. Ik ben sceptisch.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, drie zaken rond Thierry Baudet zijn buitengewoon spannend, ook in de Brabantse politieke context. Over het eerste is het hier ook al gegaan: dat gaat over de beeldvorming ten aanzien van bevolkingsgroepen. Het tweede gaat over de noodzaak om de door de mens veroorzaakte klimaatverandering snel aan te pakken. En de derde is dat je deze coronacrisis met elkaar, ook als gezamenlijke overheden, het hoofd moet bieden. Thierry Baudet heeft over alle drie de zaken opvattingen die op gespannen voet staan met die van het provinciebestuur, zoals we het nu meekrijgen. Van een van die twee krijgen we nu te horen "ik ontken niet dat het klimaat verandert". Maar is het door de mens veroorzaakt en kan de mens het oplossen? Ik meen te begrijpen dat dat dus niet het geval is. Dus er is één discutabel debatpunt dat nu Brabant in wordt getrokken. Over het mensbeeld hebben we het gehad: dat zou niet ter zake doen. Dan nog heel eventjes over het laatste: de coronacrisis. Hoe vindt gedeputeerde De Bie de aanpak van dit Kabinet, waar wij in feite vanuit de provincie economische pakketten en steun bovenop zetten, dus die wij verlengen? Staat hij daar achter, of staat hij daar niet achter?

De **voorzitter**: De heer De Bie gaat even kort antwoord geven, maar we moeten hier wel met elkaar proberen te voorkomen dat we een heel Haags debat gaan voeren over Haagse onderwerpen. De heer De Bie heeft het woord.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Voorzitter. U haalt de woorden uit mijn mond, want dit zijn typisch Haagse zaken en hier gaan wij niet over. Ik heb net al meermaals gezegd "ik ben hier voor het Brabantse, ik heb Brabantse afwegingen en daar wil ik op afgerekend worden". Dus deze vraag laat ik voor wat het is.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dat is te gemakkelijk, want hier tussendoor glipt eventjes gauw een klimaatontkenning, dus daarmee is het zo dat onze energiedeputeerde wel degelijk op de lijn-Baudet zit. We moeten hem maar op z'n blauwe ogen geloven dat hij op een integere manier denkt en zijn politiek bedrijft over bevolkingsgroepen en minderheden, en we moeten maar hopen dat hij de corona-aanpak van dit Kabinet, die wij als provincie Brabant doortrekken en versterken op het economische terrein, dat hij daar ook achter staat. Eerlijk gezegd, voorzitter, ben ik er totaal niet van overtuigd dat gedeputeerde De Bie die constructieve Brabantse gedeputeerde voor ons allen is, maar denk ik dat hij veel meer Forum is dan hij ons nu laat blijken.

De **voorzitter**: Mijnheer De Bie: op het Brabantse gedeelte, kunt u daarop reflecteren?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, ik vind het jammer dat dit beeld bij mevrouw Roijackers is ontstaan, maar zoals net al werd gezegd door mijnheer Vreugdenhil ook: vertrouwen moet je ook verdienen, en ik ga aan de slag om dat vertrouwen nog meer te verdienen. Ik heb me altijd gecommitteerd aan het bestuursakkoord, ook aan de principes van samenwerking. Meer kan ik daar op dit moment niet van zeggen.

De **voorzitter**: De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Voorzitter, om heel eerlijk te zijn: ik kan dit 'gedeu' en gezeur en gezever niet meer aanhoren-

De heer **Everling** (SP): Voorzitter!

De heer **Van den Berg** (PVV): Als iemand mij wil bellen als er stemmingen zijn, hoor ik dat graag. Ik ben er helemaal klaar mee!

De **voorzitter**: U bent ook geen woordvoerder, mijnheer Van den Berg. Ik dacht dat er misschien iets anders aan de hand was. Dan geef ik het woord aan degene die hier wel woordvoerder is, en dat is de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik kan het gevoel van de heer Van den Berg wel onderschrijven, want er wordt nu van alles in stelling gebracht richting het college en er wordt van alles bij gehaald wat nu eigenlijk niet eens ter zake doet. Ik zou ook weleens een wedervraag bijvoorbeeld aan mevrouw Roijackers willen stellen. We kunnen deze discussie bijvoorbeeld ook wel gaan voeren: neemt u bijvoorbeeld afstand van een kandidaat van de Moslimbroederschap die bij GroenLinks op de lijst staat waar u zelf als kandidaat ook op staat? Dan hebben we ook een discussie te voeren. Dat lijkt me ook een bijzonder interessante discussie, als u het toch zo breed wilt trekken.

De **voorzitter**: Maar laten we dat met elkaar vooral niet doen, want dan zitten we niet in het goede gesprek volgens mij. De heer Everling heeft nog een punt van orde.

De heer **Everling** (SP): Ja, die had ik erin gegooid op het moment dat de heer Van den Berg begon te spreken, precies om de reden die u net aangaf: hij is geen woordvoerder, dus volgens mij heeft hij niks te zeggen nu op dit moment. En anders heb ik ook wel een aantal fractiegenoten die volgens mij staan te springen om deel te nemen aan dit debat.

De **voorzitter**: Dan gaan we terug naar de heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Recente ontwikkeling die gevolgen heeft voor de Brabantse politiek is het afscheid van onze collega, Statenlid Stijn Roeles. Zijn zetel kan niet vervuld worden omdat er geen mensen meer beschikbaar zijn op de lijst van Forum voor Democratie. We dachten in eerste instantie hiervoor een goede opvolger beschikbaar te hebben, maar deze heeft ternauwernood laten weten af te zien van zijn Statenlidmaatschap. Eerder had ik aangegeven dat hij wel zou komen. Dat is onterecht geweest. Ik heb daarbij te veel vertrouwd op de toezeggingen die zijn gedaan, maar ik had moeten wachten, als ik heel eerlijk ben, totdat een en ander formeel was afgerond. Ja, dat is geen prettige gang van zaken. Ik had liever gehad dat dat anders was gegaan. Ik moet helaas de mening van Stijn en van Cees respecteren. Maar daardoor is wel een situatie ontstaan waarin Provinciale Staten nu 54 leden hebben. Dat is niet zoals wij het hadden gewild, wat ik al zei, want met het oog op een slagvaardig bestuur is het wel de afweging, met de open parlementaire samenwerking zoals wij die hier aanbieden denken wij dat de provincie nog steeds goed bestuurbaar is. Daar zal ik me voor blijven inzetten en ik wil dat graag samen met u doen.

De **voorzitter**: Ik kijk naar de heer Everling, is dit een interruptie?

De heer **Everling** (SP): Ja.

De **voorzitter**: Oké.

De heer **Everling** (SP): Want de heer De Bie heeft het over de 54 Statenzetels. Eén zetel van Forum voor Democratie is nu leeg, dat is een blamage. Ik hoop dat de heer De Bie dat ook vindt. Maar de heer De Bie kan ook de oplossing bieden. Is hij van plan om die lege Statenzetel op te vullen?

De heer **De Bie** (GS, FvD): De lege Statenzetel is, wat de heer Van der Meeren ook al toelichtte, eigenlijk het gevolg van een reeks van, ja totaal niet voorziene gebeurtenissen. Dat is uiteraard nooit de bedoeling, maar wel nu het geval. Alles afwegende, want het kent diverse aspecten- Allereerst heb je het democratische aspect, dat je wilt dat de Staten volledig bezet worden, want daar vindt eigenlijk de verkiezingsuitslag zijn

weerslag, kijk je anderzijds naar de bestuurbaarheid van Brabant, de slagkracht, de beperkte tijd die dit college ook nog heeft, hebben wij de afweging gemaakt om te kiezen voor de slagkracht, de bestuurbaarheid van Brabant, om daarmee ook de wens van de kiezer mede tot uitdrukking te brengen, zonder daar de democratie geweld aan te doen.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, de democratie wordt geweld aangedaan. Er is namelijk een lege Statenzetel, en die kan gevuld worden. Dat doet niets af aan het feit dat andere mensen 'nee' hebben gezegd, of niet kunnen, omdat ze op een andere plek al Statenlid zijn, of andere onverenigbare functies hebben. Maar ú kunt hem vullen, mijnheer De Bie. U kunt daar gaan zitten, u kunt weer terug gaan zitten in het allerhoogste orgaan van de Brabantse politiek. En u maakt die keus niet.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dat is juist, maar in het kader van de bestuurbaarheid, zeg ik al, denk ik dat we aan de verkiezingsuitslag meer recht doen op deze manier dan op de manier die u voorstaat.

De heer **Everling** (SP): Voorzitter, lariekoek. Er kan altijd een nieuwe gedeputeerde gezocht en gevonden worden, maar een nieuw Statenlid: dat is onmogelijk. Dus in die zin is het gewoon echt onzin wat de heer De Bie verkondigt. Bovendien kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat de heer De Bie het pluuche blijkbaar belangrijker vindt dan het mandaat van de kiezer, en dat is 55 gevulde Statenzetels.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, laat ik dan besluiten met nogmaals te zeggen dat de bestuurskracht van Brabant voor ons altijd leidend is.

De **voorzitter**: Dan ga ik naar mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, ook hierop aanhakend, want dit was onze tweede vraag aan de heer De Bie in mijn eerste termijn. Hij geeft hiermee een antwoord, maar niet op de vraag. Er is namelijk maar één situatie waar we het hier over hebben, mijnheer Everling zegt dat ook al, en dat is de lege zetel. Daar gaat het om en daar is gewoon een oplossing voor, een hele simpele oplossing, een hele eenvoudige, en ook, lijkt mij, voor de democratie en voor waar we het hier over hebben, zeker ook voor de stabiliteit in het bestuur, een hele logische oplossing, dat u die zetel inneemt. Dat is gewoon democratisch gewoon, zo is het gegaan. En precies wat de heer Everling zegt: in het bestuur, daar zijn andere oplossingen voor. En er is gewoon één hele simpele oplossing voor de uitslag van de verkiezingen.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Voorzitter, ik ga maar door, hè? Uw opvatting is duidelijk, mevrouw Meeuwis, die strookt met die van de heer Everling. Wij hebben zelf, alles afwegende, en dat is echt een moeilijke afweging geweest, we zijn niet over één nacht ijs gegaan, maar we hebben toch gemeend in het kader van de slagkracht, de continuïteit van bestuur, hier goed aan te doen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Voor slagkracht heb je geen slagschip nodig, hebben de voorgaande oorlogen wel bewezen, die zijn vaak juist uiterst ineffectief en zinken makkelijk. En we hebben hier nu wel een college zitten met het formaat van een slagschip, met een stuk of zeven grote kanonnen aan boord, die allemaal heel duur zijn en heel duur in onderhoud. Mijn vraag was dan ook in de eerste ronde: moeten we niet naar een kleiner college toe en was het niet makkelijker geweest om te zeggen

van "goh, we zetten PS als hoogste orgaan-, laten we prevaleren boven GS, wat makkelijk met een gedeputeerde minder zou kunnen, en dat de taken dan herverdeeld worden. Nogmaals: het is een eigen afweging van de heer De Bie, maar is het vanwege de zogenaamde slagkracht van het bestuur echt nodig om met zo'n groot college te zitten? Hoe is die afweging tot stand gekomen? Daar ben ik wel benieuwd naar. En het tweede is, dat heb ik ook gevraagd in de eerste ronde: wat wordt er nou eigenlijk bereikt ten opzichte van de voorgaande colleges? Want de voorgaande colleges-, ja, dit is eigenlijk gewoon een voortzetting van wat er lag, op een paar accentverschillen na. Wat is het nu echt waard om op deze manier inhoudelijk door te gaan? Daar ben ik wel vooral benieuwd naar.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, de afweging heb ik eigenlijk al geschetst. Enerzijds hebben we het belang om de zetel in te vullen, anderzijds heb je in de beperkte tijd die we hebben toch de slagkracht, de daadkracht, de continuïteit in bestuur nodig. Ja, dat is een afweging die we maken, en een hele moeilijke ook, wat ik al zei, en ja, we hebben gekozen voor die slagkracht. En als het gaat om de omvang van het college, daar is al eerder een afweging over gemaakt en we zitten nu in die rijdende trein. Er zijn allerlei processen gaande en het zou heel inefficiënt zijn om nu in het college wijzigingen door te voeren. Dus dat is de afweging geweest. Gaat het om het inhoudelijke, ja, die discussie hebben we ook al gehad, dat is bij de presentatie van het bestuursakkoord en bij de begroting. Ik weet niet of we nu hier het bestuursakkoord heel inhoudelijk moeten gaan doornemen, of dat aan de orde van de vergadering is, want we zijn al een tijdje verder. Maar ik verwijs eigenlijk naar de debatten die daarover hebben plaatsgevonden, als u mij toestaat, voorzitter.

De **voorzitter**: Zeker, dank u wel. De heer Van Hattem nog.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het ging er eigenlijk om-, kijk, met hangen en wurgen wordt dit natuurlijk voortgezet, maar ik heb nog nooit echt een duidelijk verschil gezien in wat er in het vorige college lag en wat er in het huidige college ligt. Die discussie kunnen we wel blijven voeren, maar als jullie hiermee doorgaan, zou ik zeggen: gooi er vooral nog een tandje bij en laat zien dat het echt hier is voor de Brabantse boeren, automobilisten, et cetera, want wat er nu ligt is gewoon te mager en te veel een continuïteit van de voorgaande colleges. Laten we nu vooral doorgaan met de inhoud in plaats van eindeloos doorakkeren over deze situatie.

De **voorzitter**: Mijnheer De Bie, was u al in de afronding van uw betoog?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik was eigenlijk klaar, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. Ik wijs u allen erop dat het ondertussen bijna kwart voor drie is en dat we nog een paar onderwerpen hebben te gaan. Dank u wel, mijnheer De Bie. Dan ga ik naar mijnheer Smit.

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Dank u wel, voorzitter. Toen ik werd geconfronteerd met de splitsing binnen Forum, heb ik besloten om de afweging te maken om als gedeputeerde onafhankelijk door te gaan, juist om me te kunnen focussen op de inhoud en de samenwerkingsprocessen met strategische partners binnen de politiek, maar ook daarbuiten juist. Ik ben aan de slag gegaan een aantal maanden geleden met een open deur voor iedereen. Ik roep in herinnering dat ik gelukkig in de eerste dagen als gedeputeerde juist met de oppositiepartijen heb gesproken, om aan te bieden om samen met mij het gesprek aan te gaan op inhoud, om samen op te werken naar de beste voorstellen.

Ik heb altijd geprobeerd mijn portefeuille zo breed mogelijk uit te voeren. De opgaven zijn groot, als ik kijk binnen water en bodem wat onze opgaven zijn, en dan doet het me deugd om een heel belangrijk stuk, de

visie Klimaatadaptatie en de bestuursopdracht Verdroging, zo breed in de Staten te zien worden aangenomen. Dat geeft dan ook weer heel veel energie om het vervolg, dat we eigenlijk vandaag zouden bespreken, het RWP, weer op te pakken, samen met de Staten. Ik heb daar ook niet de kortste weg in gekozen. We hebben al een soort preview gegeven, juist om die discussie met elkaar goed te voeren. Ik zie eigenlijk ook in de woorden van de heer Vreugdenhil vandaag ook de grootste aanmoediging om te zeggen "hoe gaan wij die open benadering verdienen?" U zult mij daar altijd een voorstander van zien, want het past heel erg goed bij mijn stijl, die ik graag wil neerzetten richting u als Staten. Ik begrijp dat er het nodige gebeurd is, maar ik sta hier om met volle energie zichtbaar te maken hoe wij zo breed mogelijk u bij alle voorstellen kunnen betrekken.

Ten aanzien van de Groep Rutjens. Ik ben voor hen een eerste aanspreekpunt als het gaat om dingen die zij willen brengen richting het college. Dat heb ik afgesproken. Vanuit de heer Rutjens alle vrijheid. Ik word nergens toe gedwongen. Ik voel mij dus op dit moment onafhankelijk. Als ik zie wat er allemaal veranderd is in een paar dagen tijd, vind ik het lid worden van een landelijke partij op dit moment voor mij iets wat ik nog heel ver in overweging heb en nu totaal niet kan overzien. Ik zie dat eigenlijk ook niet als een belangrijke randvoorwaarde om de opgave die ik heb, mijn commitment aan het bestuursakkoord, invulling te geven hier in Brabant. Daar hoeft helemaal geen landelijk lidmaatschap van enige politieke partij bij te horen.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, goed luisterend naar de woorden van de onafhankelijk gedeputeerde. Klopt het nou dat hij zegt "ik heb een landelijk lidmaatschap ver in overweging"? Dus dat zou betekenen dat u bijna bent bij een lidmaatschap van een politieke partij. Welke is dat dan?

De **voorzitter**: Ik heb het precies andersom gehoord, maar dat gaat mijnheer Smit vast beantwoorden.

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Ja, sorry, dan is het wellicht niet duidelijk geweest. Nee, dat heb ik heel ver weg van mij op dit moment, omdat ik ook niet zie, om een invulling te geven aan mijn opgave die ik heb, mijn opdracht hier in Brabant, om dan lid te moeten zijn van een landelijke politieke partij. Ik heb een historie in de lokale politiek, dus ja, dat staat ver van mij.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Oké. De heer Smit zegt dus dat hij niet lid is en lid wordt van JA21, als ik hem goed begrijp, en tegelijkertijd wordt hij door de Groep Rutjens wel genoemd als "ons aanspreekpunt in GS". Help ons om de constructie die nu aan het ontstaan is met deze onafhankelijke gedeputeerde goed te begrijpen. Is het buitenparlementair, of niet?

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): De situatie zoals ik die nu beleef, na een paar dagen eraan gewend te zijn, is dat ik dit op dit moment niet in overweging heb, maar ja, ik weet niet wat er de komende maanden voor mij aan scherp beeld gaat komen en of dat nog een overweging wordt. Op dit moment is dat geen overweging en die is mij ook niet voorgehouden door de heer Rutjens.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Volgens mij is het een hele simpele twee bij twee-matrix. Als je hoort bij een politieke partij in de Staten, dan ben je daarbij het aanspreekpunt, of eigenlijk de gedeputeerde namens die partij, en dan is het logisch dat je met elkaar heel veel afstemming hebt. Ben je onafhankelijk, en ben je niet gelieerd aan een partij, dan ben je dus niet dat aanspreekpunt, anders dan gewoon als alle andere Statenfracties en zul je dus niet dat nauwe overleg hebben met elkaar. Welk van de smaken is het nu?

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Binnen het samenwerkingsverband van vijf partijen ben ik het aanspreekpunt voor de Groep Rutjens.

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja dank u wel, voorzitter. Ik denk: het is misschien handig om hier ook even in te springen. Ik heb geen vraag aan mijnheer Smit, maar ik wil hem graag aanvullen. Kijk, het is eigenlijk een hele praktische overweging wat ons betreft. Alle gedeputeerden zijn gelieerd aan een partij die niet alleen in de provincie, maar ook landelijk actief is. Mijnheer Smit niet. Dus als wij een aanspreekpunt zoeken, en hebben gezocht, dan was dat mijnheer Smit. Dat is gewoon een heel praktisch verhaal. Uiteindelijk werken alle zeven gedeputeerden natuurlijk voor ons als Provinciale Staten, dat is gewoon het principe, maar als je kijkt naar ons als fractie, en wij zoeken onze weg bij gedeputeerden, dan is het logischer dat we terechtkomen bij een onafhankelijk gedeputeerde dan bij een gedeputeerde die duidelijk wel een partijpet op heeft. Dat is een beetje de praktische overweging.

De **voorzitter**: Dank voor uw toelichting. Ik ga naar mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank voorzitter, en dank ook aan de heer Smit hoe hij aankijkt tegen hoe het in de toekomst zou moeten kunnen gaan werken. Ik heb in de eerste termijn een vraag gesteld waar ik nog niet echt een antwoord op heb gekregen, namelijk: waaróm hebt u het lidmaatschap bij Forum opgezegd?

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Ja, in de overweging dat er een nieuwe situatie kwam-, ja, in die afweging om onafhankelijk te zijn en ook die uitstraling te hebben. Ik ben indertijd betrokken geraakt bij het bestuursakkoord en dat vond ik een geweldige uitdaging, en ook eer, om daar een bijdrage aan te leveren. Vlak voordat ik gedeputeerde zou worden werd mij vriendelijk gevraagd "ben je dan bereid?", en toen heb ik gezegd: ja, dat doe ik wel, maar, zoals ik al eerder zei, om mijn opdracht die ik hier heb goed te kunnen uitvoeren, daar is een lidmaatschap van een landelijke partij helemaal geen randvoorwaarde, en als zodanig heb ik hem ingevuld en heb ik mijn lidmaatschap opgezegd, en daarmee ook uiting gevend aan: ik wil zo onafhankelijk mogelijk mijn werk doen om het bestuursakkoord, en ik onderschrijf dus ook alle principes die erachter zitten, zo goed mogelijk uit te voeren. Naar alle Statenleden heb ik altijd geprobeerd open huis te houden, open deur bij mij, zodat u zich vrij voelt in de voorbereiding op een stuk richting uw Staten, een inbreng te hebben. Die weeg ik en ik zou het fantastisch vinden als ik dat zichtbaar kan maken dat, als een oppositiepartij met een goed inhoudelijk argument een verrijking krijgt van een stuk in de Staten, ik ben dan zelfs bereid - en dat heeft u al ervaren - om dan ook daar credits voor te geven, want dan spreek ik dat uit, want goed is goed. Ik ga voor de inhoud.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik snap dat toch niet helemaal, want mijnheer Smit geeft nu aan dat hij juist omdat hij bestuurder kon worden in Brabant lid is geworden van Forum, maar om dat nu juist te continueren zegt hij zijn lidmaatschap op. Ik kan dat niet rijmen met elkaar. Voor mijn gevoel is dat niet logisch. Kan hij dat uitleggen, want dat is anders volgens mij dan de reden waarom hij juist lid is geworden van Forum. Maar dat zegt niks over waarom hij nu geen keuze maakt.

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Voor mijn gevoel heb ik dat al gedaan, die uitleg gegeven.

De **voorzitter**: Daar moet u het, denk ik, even mee doen, mevrouw Meeuwis. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, hij heeft inderdaad geprobeerd uitleg te geven. Ik snap die werkwijze ook nog niet helemaal, maar misschien kan het helpen als ik eens een vraag stel aan het college. Want is er dan

ook een gedeputeerde die het aanspreekpunt is voor de PvdA-fractie? Is er iemand die zijn hand opsteekt, die dat wil zijn, of hoe moet ik dat zien?

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Wilt u met uw partij toetreden tot de samenwerkende partijen? Dat is dan een wedervraag die ik u stel, want dan kan dat verder verdiept worden natuurlijk.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, maar wacht eventjes, want nou snap ik het helemaal niet meer! Want u zei net dat u, zeg maar, aanspreekpunt wilt zijn voor iedereen in PS, dus ik hoef niet per se in die coalitie toch?

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Dat is ook zo.

De **voorzitter**: U heeft het woord niet gekregen, mijnheer Smit. Mijnheer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Mijn beeld was dat mijnheer Smit juist probeerde duidelijk te maken dat hij aanspreekpunt was voor alle Statenleden, maar in die specifieke werkwijze is er dus wel een bijzonder aanspreekpunt in GS voor een bepaalde fractie die inderdaad in die samenwerking zit. Maar dit geeft maar net aan hoe onduidelijk het allemaal is. Kijk, als ik het al niet begrijp, hoe moet de gemiddelde Brabander het dan begrijpen?

De **voorzitter**: Mijnheer Smit.

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Dank u wel, voorzitter. Gewoon formeel zoals we gestart zijn: iedere gedeputeerde is binnen de Staten in stemming gebracht en is geïnstalleerd als gedeputeerde na een besluit van uw Staten. Dus gewoon: zo is het. En daarmee voel ik mij ook, zoals ik dat probeer te verwoorden-, ja, in opdracht van u allen, dat ik wil functioneren. En ik heb een opdracht die is gespecificeerd in het bestuursakkoord waar ik mij op richt. Maar u bent het hoogste orgaan, samen, en daarom voel ik mij ook verplicht om dienend voor u allen zo goed mogelijk mijn werk te doen.

De **voorzitter**: En u stelde een vraag aan het college. Wellicht gaat de heer Van der Maat straks in tweede termijn daar nog op antwoorden. Dat zou zomaar kunnen. U bent aan het einde gekomen van uw beantwoording dacht ik, hè mijnheer Smit?

De heer **Smit** (GS, onafhankelijk): Dank u wel.

De **voorzitter**: Het is intussen tien voor drie, ik zeg het maar eventjes, en we hebben nog een heel inhoudelijk pakket te gaan. We gaan snel over naar de tweede termijn van uw Staten. Ik geef als eerste het woord aan de heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Om te beginnen: het is al een paar keer genoemd, het rapport 'Op zoek naar zuurstof', het is verschillende keren aangehaald. Volgens mij heeft de SP destijds juist ook haar hand uitgestoken. Wij zijn niet een partij van naast de zijlijn staan, maar juist van oppakken en zaken veranderen, handen uit de mouwen. Maar goed, het is anders gelopen, en dat was niet onze keuze. Het waren andere partijen die deze constructie bedacht hebben.

Mevrouw Otters van de VVD gaf in haar termijn aan het gedachtegoed van Forum voor Democratie verre van haar te werpen, evenals haar fractie, en volgens mij viel ook het woord 'verschrikkelijk'. En, voorzitter, ik geloof mevrouw Otters. Ik heb geen enkele reden om te twifelen aan haar oprechtheid in dezen. Maar zolang je samenwerkt met partijen die dit soort gedachtegoed propageren, dan legitimeer je ze wel. Ook het CDA doet dat. En ik schrik er eerlijk gezegd ook wel een beetje van dat mevrouw De Hoon van het CDA het nalaat om extreem gedachtegoed in even krachtige bewoordingen te verwerpen. En dan nog even het

volgende. Vinden het CDA en de VVD dat hun partner in crime, Forum voor Democratie in Brabant, krachtig afstand zou moeten nemen van de verwerpelijke uitspraken?

Als voor één iemand de verkiezingsuitslag eigenlijk heilig zou moeten zijn, is dat het CDA wel. Hoe kunnen zij uitleggen dat zij een zetelrover in hun midden hebben op dit moment, waardoor dus niet recht gedaan wordt aan de verkiezingsuitslag? Ik ben wel benieuwd naar het antwoord.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Ik moet toch zeggen: we hebben de afgelopen tijd elke keer van die sessies gehad over de cultuur in de Staten en het goede gesprek, en al dat soort dingen, en als ik dan de heer Everling hoor, die het heeft over 'partners in crime' en dat soort termen, dan denk ik "ja, mij wordt iedere keer de maat genomen als we een bepaalde woordkeuze hebben, of een interruptie of zo", maar wat ik hier nu allemaal los hoor komen, dan denk ik van "ja, wat heeft het voor zin om elke keer zulk soort sessies te houden, als er nu gewoon, ja, een complete frontale aanval van alles wat in één keer geroepen kan en mag worden los gaat?" Dus nou ja, ik laat me in ieder geval niet meer de maat nemen als het erop aankomt, en al die sessies rond de cultuur in de Staten en dat soort dingen. Als ik dit zo hoor, is het allemaal om niets-

De **voorzitter**: En uw vraag aan de heer Everling?

De heer **Van Hattem** (PVV): Mijn vraag aan de heer Everling is: waar doen we het voor, al dat soort dingen? En gaan we daar in ieder geval niks meer over horen, want dit is toch allemaal zinloos als ik woorden hoor van 'partner in crime' en dat soort dingen. We zitten hier niet met een misdrijf, we zitten hier gewoon om Brabant te besturen, dus dat lijkt me wel een belangrijke nuancering.

De **voorzitter**: De heer Everling heeft het woord.

De heer **Everling** (SP): Ja, voorzitter, ik weet niet of hij de term 'partner in crime' een beetje kent, maar goed, dan laat ik even zijn woorden voor wat het is. Ik gebruik geen krachttermen en dat ga ik ook niet doen.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Hier vroeg de heer Everling om hè? Nou ja, de antwoorden zijn vrij simpel natuurlijk. Volgens mij waren wij onomwonden in onze eerste termijn, hebben we niet voor niets bij de aanvang van deze samenwerking de principes van samenwerking afgesproken. U kent ze ook, dus in die zin snap ik uw vraag niet helemaal. En daarnaast: als een individueel Statenlid een eigen keus maakt om weer terug te komen naar de partij waar hij vandaan komt, dan hebben wij als partij blijkbaar het goed voor mekaar op dit moment en dan hebben wij niets anders te doen dan die met open armen te ontvangen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dan accepteert het CDA dus dat op deze wijze gewoon geen recht meer gedaan wordt aan de uitslag van de verkiezingen. Nou, dat is helder. En ik heb eigenlijk nog steeds geen antwoord op de vraag gehoord die ik gesteld heb, en dat is: verwerpt het CDA dergelijk gedachtegoed? Dat antwoord heb ik gewoon nog steeds niet gehoord. Ik hoor geen simpel 'ja' of 'nee', maar vooral een hoop eromheen gepraat.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u voorzitter. Uiteraard verwerpt het CDA alle uitspraken daaromtrent, maar wij zijn niet verantwoordelijk voor de uitspraken van een ander.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, oké, nou ja goed, helder dan.

En dan nogmaals de open parlementaire samenwerking. Ik hoor eigenlijk nog steeds niet anders dan "er is een bestuursakkoord, er zijn vastgestelde financiële kaders en daarbinnen mogen we schuiven". Dat zou de afgelopen tijd al praktijk zijn. Nou, fijn dat we van de VVD en de andere partijen gewoon volksvertegenwoordiger mogen zijn, want natuurlijk beoordelen wij als SP elk voorstel op z'n merites en natuurlijk proberen wij ook voorstellen te amenderen, zodat het voor ons acceptabel wordt. Dat hoort bij je werk als volksvertegenwoordiger, dat hebben wij altijd al gedaan en dat zullen we ook altijd blijven doen. Ik neem ook aan dat alle, op dit moment 53 andere Statenleden dat ook zo op die manier doen. Ik bedoel: dat is je werk als Statenlid. Maar de zogenaamde uitgestoken hand, die hebben wij tot nu toe niet gezien. Ook in de huidige verhoudingen zijn wij daarin zeer sceptisch. U noemt het zuurstof, ik noem het een overschot aan stikstof.

Als ik het debat zo tot nu toe hoor, en aanschouw, kan ik eigenlijk maar weinig anders concluderen dan dat dit spreekt van weinig – en sorry voor het 'jeukwoord', want ik vind het echt een 'jeukwoord' – reflectie. Wij vinden dit afbreuk doen aan de geloofwaardigheid van de politiek, van ons Brabants bestuur, en we zien dit eigenlijk ook een beetje als een onvermogen om Brabant op een stabiele en geloofwaardige wijze te besturen. Daarom dienen wij zo meteen ook een motie in, genaamd 'Brevet van onvermogen'.

Voorzitter. Dat was mijn bijdrage.

De **voorzitter**: U zegt dat u 'zo meteen' een motie indient, maar u moet wel een motie indienen in uw termijn toch, of doet iemand anders dat?

De heer **Everling** (SP): Nou, ik ben nog aan het woord. De motie gaat er nu uit!

Motie M1-2021: Brevet van onvermogen

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 22 januari 2021;

constaterende dat:

- de fractie van Forum voor Democratie uiteen is gevallen in twee verschillende fracties, ondanks eerdere beloftes en uitspraken;
- er onvoldoende afstand genomen wordt van kwalijke uitspraken;
- de invloed van de landelijke Forum van Democratie wel degelijk merkbaar doorwerkt tot in de Brabantse Staten;
- door alle perikelen een zetel in de Brabantse Staten leeg blijft;
- dit de tweede keer in een jaar is dat het crisis is in het Brabantse bestuur;
- de meerderheid van de 'samenwerkende partijen' afhangt van zetelroof, en daarmee een schoffering is van de kiezer;
- ondanks alles vastgehouden wordt aan dezelfde, zij het in andere samenstelling en naam, partijen en afspraken;

overwegende dat:

- deze gebeurtenissen hebben geleid tot een bestuurlijke chaos;

- dit slecht afstraalt op het Brabantse bestuur, de Staten en de politiek in het algemeen en daarmee afbreuk doet aan onze geloofwaardigheid;

spreekt uit dat:

- uit deze bestuurlijke chaos het onvermogen blijkt van de 'samenwerkende partijen' om Brabant op een stabiele en geloofwaardige wijze te besturen;

en gaat over tot de orde van de dag,"

Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Oké, dan heeft u hem bij dezen ingediend. Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel. Het is al een paar keer gezegd: het bestuursakkoord is de leidraad. En inderdaad: het eerste hoofdstuk van het bestuursakkoord, dat zijn die principes van samenwerking. Ik wil bij dezen nogmaals benadrukken dat dit voor ons, voor de VVD Brabant, sowieso evident is voor wat de vijf samenwerkende partijen bindt. VVD Brabant – en ja, mijnheer Everling, daar komt 'ie nog een keer – doet expliciet afstand van de uitspraken van de landelijke voorman van Forum voor Democratie. U heeft mij ook gevraagd of ik vind dat de leden van dit samenwerkingsverband dat ook kunnen doen. Volgens mij heeft de heer De Bie het indirect gezegd, maar ik val dan toch wel weer terug dat ik geen rekenschap hoef af te leggen voor acties van andere partijen. Dat zullen ze toch echt zelf moeten doen. Maar u weet in ieder geval hoe de VVD daarin staat.

Wij werken samen voor Brabant en ik zal er hard aan werken dat het vertrouwen in de politiek terugkomt en ook dat de stabiliteit gewaarborgd wordt, want wij wonen allen, en dan bedoel ik alle nu nog 55 Statenleden, in Brabant en wij willen allemaal dat Brabant de gaafste provincie voor iedereen blijft. Dat is niet altijd even makkelijk, maar het is wel onze opdracht.

Die motie, daar ben ik wel heel benieuwd naar. U heeft hem alleen maar ingediend, mijnheer Everling, maar ik heb niet begrepen wat de inhoud van de motie is. Maar omwille van de tijd zal ik hem straks op iBabs lezen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dank om te mogen vernemen hoe alle partijen de afgelopen weken hebben ervaren en hoe de reflecties hier vertaald worden. Het is heel goed om elkaar scherp te houden. Nogmaals: het is niet alleen maar rozengeur en maneschijn. Wat wij wel heel erg mooi vinden, is dat wij dit vandaag hier met elkaar open en onomwonden met elkaar delen. Dat is mooie politiek en mooie zuurstof.

We hebben het gehad over sturen met kaders, open parlementaire samenwerking, vijf samenwerkende partijen die het bestuursakkoord en de principes van samenwerking hadden ondertekend. Heel kritisch, maar we hebben goed geluisterd naar de antwoorden van de partijen en van de gedeputeerden. Daar horen wij toch wel voldoende uit terug dat ze dat echt serieus hebben genomen. Daar houden we ze ook aan, we vinden dat echt het allerbelangrijkste van de afspraken die we hebben gedaan en daarna zouden wij heel graag, heel graag, weer verder willen met de inhoud en de beleidslijnen uitzetten.

Aan de andere fracties nogmaals: heel fijn om te horen dat een aantal van u die zuurstof en dat vertrouwen al wel heeft ervaren. En dan moeten we daar nog meer ons best voor gaan doen dat iedereen dat ervaart. Dus dank u wel-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter. Voordat mevrouw De Hoon doorsteekt naar het nu besturen in die samenwerking met de Staten: is dit debat nu niet bij uitstek het moment om toch de CDA-kijkers uitleg te

geven over waarom dit moment niet wordt aangegrepen door het CDA Brabant, waartoe onder meer ook Guus Mulders uit Oisterwijk, onze oude Staten-collega, heeft opgeroepen, en veel meer CDA'ers, waarom wordt er nou niet gekozen om bij uitstek dit moment te gebruiken om te zeggen: we stoppen hiermee, dit is niet wat wij willen, wij willen niet die Haagse dynamiek, we willen niet geassocieerd worden met deze richting? Waarom legt het CDA in dit debat hier geen verantwoording over af?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Wij leggen constant verantwoording af aan onze leden. U probeert nu woorden in de mond te leggen, een mening neer te leggen bij ons. Wij zijn heel benieuwd naar de motie zoals die zo dadelijk voorligt. Zo zullen wij die ook als zodanig lezen en beoordelen. Op dit moment geef ik een reflectie zoals wij als fractie hebben geluisterd naar alle partijen en de gedeputeerden die hebben gesproken. Wij benoemen hier dat we dat heel erg serieus nemen. Dat is wat wij hier nu terug leggen. We gaan dadelijk kijken naar de motie en wellicht komen er nog andere. Aan de hand van wat wij als fractie vinden zullen wij als zodanig stemmen. En ledenverantwoording leggen wij altijd af in onze ALV's.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Het gaat mij niet om een motie, het gaat mij om-, en dan sluit ik aan bij wat mevrouw Meeuwis eerder heeft gezegd: niet kiezen is ook kiezen, niet handelen is ook handelen. Op het moment dat het CDA het allemaal prima vindt wat er in deze afgelopen weken en maanden is gebeurd, en dan gaat het met name over de opstelling van Forum voor Democratie landelijk-, het wordt er niet minder extreem op, om zo maar eens te zeggen, en niet minder instabiel. Waarom kiest het CDA er niet voor om nu te verdedigen waarom ze blijven zitten? Want dat is inmiddels echt het verdedigen waard, lijkt mij. Graag wat meer uitleg daarover.

De **voorzitter**: Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Als CDA hebben wij in onze eerste termijn, en ook in alle andere debatten, heel duidelijk verwoord waar onze afwegingen liggen. De versplintering in het politieke landschap helpt daar niet echt aan mee. Daar hebben we allemaal last van en dat vinden we allemaal zoeken en is allemaal afwegingen maken. Maar onze eerste termijn was heel helder en heel duidelijk en heel kritisch. Het is jammer dat u dat niet als zodanig hebt opgevat en enkel en alleen maar op één antwoord zit te wachten. Wij vinden de bestuurbaarheid van Brabant ontzettend belangrijk en daarbij hebben wij als taak ons verkiezingsprogramma hier te verdedigen en te verwezenlijken. Op deze manier kunnen wij dat het allerbeste doen. Zo zien wij dat en zo beoordelen wij dat. We gaan dadelijk de moties meenemen en beoordelen als fractie, en daarna zult u aan ons stemgedrag merken hoe wij dat hebben ervaren.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter, tot slot. Mevrouw De Hoon blijft om de kern heen lopen. Daarstraks, met de heer De Bie, hebben we gezegd dat we het hier hebben over een aantal aspecten: het gaat over de opvattingen van Forum voor Democratie over groepen en minderheden in Nederland, het gaat over klimaatontkenning en het gaat zeker ook over de opstelling in de coronacrisis. Daar moet u toch als CDA heel veel bij voelen, ook gezien uw minister landelijk. Hoe kan het toch zijn dat mevrouw De Hoon denkt dat door stemming over moties zij daarmee een duidelijke uitleg geeft over waarom ze nou niet uit deze instabiele en zeer sterk met Thierry Baudet geassocieerde coalitie stapt?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Mevrouw Roijackers, als wij als CDA enkel en alleen zouden mogen samenwerken met partijen die hetzelfde denken en in de wereld staan als wij, lopen we steeds minder de kans dat wij op een goede manier ons programma kunnen verwezenlijken. Vandaag de dag zullen wij in

staat moeten zijn met allerlei verschillende partijen samen te werken, hen te beoordelen op de acties die ze doen. Daar hebben wij de principes van samenwerking voor, daarin staat onomwonden vermeld en beschreven wat wij verwachten van onze collega's. We zien dat ze dat nakomen en zolang dat zo is, hebben wij geen problemen. Als wij dat niet doen, zal geen enkele politieke partij zijn programma nog kunnen verwezenlijken. We werken samen, we zijn niet getrouwd, mevrouw Roijackers.

De **voorzitter**: U bent klaar met uw tweede termijn?

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Volgens mij heb ik redelijk fair verwoord zoals het CDA erin staat, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk nu naar de heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Zeker ook gezien de tijd, denk ik dat ik het vrij kort kan houden.

De **voorzitter**: Het is in ieder geval fijn dat we u nu ook kunnen zien!

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, scherm even gedraaid; het zonnetje is weg helaas, dat is dan weer minder.

Mevrouw De Hoon refereerde er al aan: ik hoop ook dat eenieder mij en mijn fractie beoordeelt op wat wij in Brabant doen en ik hoop dat u dat ook de komende maanden zult gaan doen.

Ik hoop dat u de duiding gehad heeft in het debat. De crisisbeleving en zorgen als zodanig, ja, die herkennen wij niet. Ik had, kijkend naar mijn persoon, liever deze ochtend tijd besteed aan de referendumverordening, want toevallig was dat voor mij persoonlijk een van de redenen om überhaupt deel te nemen in dit gremium, daar een rol in te spelen en mij überhaupt verkiesbaar te stellen. Dus ik vind het jammer dat dat nu uitgesteld is, maar goed: u heeft recht op uw debat en dat heeft u gekregen, dus wat dat aangaat geen hard feelings. Ik zag dat de themabijeenkomst alweer ingepland is, dus-

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van der Meeren, toch nog even een vraag. U zegt eigenlijk: ik herken eigenlijk niet zo waarom u dit nou crisiswaardig vindt. Dat vind ik best alarmerend, ook richting uw samenwerkingspartners, om het zo maar even te zeggen – ik ga maar even op hun stoel zitten, sorry, mevrouw Otters. Want ja, als u zelf niet het omgevingsbewustzijn heeft om te bedenken dat dit wel een probleem is, waarom wij hier met z'n allen, met 54 Statenleden, hier een hele ochtend aan mogen besteden, dan ben ik er al alleen maar banger voor dat dit binnenkort weer opnieuw gelazer gaat opleveren, omdat u zelf niet eens door heeft wat uw eigen handelen en dat van uw partij veroorzaakt. Dat vind ik echt heel alarmerend. U hoeft hier niet op te reageren, maar ik wil het wel even zeggen.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ik hoef er niet op te reageren, maar ik zal het wel even doen. Kijk, een debat aanvragen en vragen stellen, nou, ik probeer die altijd zo goed mogelijk te beantwoorden, dus dat krijgt u sowieso, dus u hoeft zich daar geen zorgen over te maken. Ik snap ook dat u vragen heeft, en die worden ook als zodanig beantwoord, dus wat dat aangaat zitten we op één lijn. Aan de andere kant: er zijn heel veel dingen die we ook gewoon op inhoud en in het samenwerkingsverband gewoon door gaan zetten, dus er blijft ook heel veel hetzelfde gelukkig. En daar wil ik ons op richten, zeker voor de toekomst en die inhoud, en dat kunt u van ons verwachten. Ik wil niet verder in herhaling vallen, dus tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik moet constateren dat Forum en Groep Rutjens erkennen dat 'Den Haag' niet buiten Brabant gehouden kan worden. Dus het autonome kunnen we vergeten. Ze erkennen daarmee wel dat de werkafspraken uit de coalitievorming overtreden zijn. Het CDA concludeerde dat ook; die wilde van de beide partijen weten hoe ze dit gaan herstellen, maar daar is eigenlijk geen antwoord op gekomen. En de PvdA zei het ook al: controversiële uitspraken van de landelijke leider van Forum zullen Brabant binnen blijven schieten. De Bie, Smolders, Van den Oetelaar zullen als adjudanten van Baudet permanente onrust en onduidelijkheid blijven geven vrees ik. Het CDA staat dus met lege handen met hun vraag om meer zekerheden met betrekking tot de principes van samenwerking tussen de vijf partijen. Het CDA zal kennelijk moeten accepteren dat Haagse uitlatingen over discriminatie, antisemitisme, complottheorie, enzovoort, enzovoort, blijven komen.

Blijven er, constateer ik, twee thema's over. Daar moeten we het toch even over hebben: 1. het bestuursakkoord en 2. de samenstelling van het college en een stabiel en krachtig bestuur.

Ten aanzien van het bestuursakkoord. In het kader van een open parlementaire samenwerking wordt een eigen afweging van fracties toegelaten, zelfs dat sommige coalitiepartijen afhaken en oppositiepartijen aanhaken. De deur staat open voor bijstellingen in het bestuursakkoord en dat zal ook moeten om andere partijen ook inderdaad mee te krijgen.

Dan het tweede: de samenstelling, de mensen. De samenstelling van het college: wie geeft er nou leiding aan de uitvoering? De oude coalitie bestaat niet meer, de meerderheid is weg en zowel Rutjens als Forum geven aan dat in sommige gevallen De Bie en Smit terug zouden treden, want ze zijn niet aan het pluche verbonden; als het nodig is voor stabiliteit, dan kunnen ze weg. Smit is onafhankelijk, dus is sowieso onbekend of de vijf partijen altijd steun geven. Een wisseling van gedeputeerden lijkt ons dus een reële mogelijkheid. Andere gedeputeerden kunnen wel zorgen voor een stabiel en krachtig bestuur, gevormd door een nieuwe coalitie met brede steun in de Staten, op zoek naar open parlementaire samenwerking met de andere partijen in PS; die mogen inderdaad ideeën inbrengen.

D66 herhaalt graag de bereidheid die ik in eerste termijn heb uitgesproken om naar een oplossing te zoeken die qua bestuurskracht, inhoudelijke keuzes en samenwerking een solide en zorgvuldige afronding van de huidige bestuursperiode geeft en die nog ruim twee jaar duurt. Mevrouw De Hoon hoeft geen moord te plegen – daar had u het over in eerste termijn, mevrouw De Hoon –, wij kunnen best nog eens praten of de deur aan de binnenkant of aan de buitenkant op slot zat een jaar geleden, maar nu is het slot open.

Tot slot, voorzitter. Ik heb in eerste termijn al aangekondigd dat wij een motie overwegen, afhankelijk van de reactie en de antwoorden op de vragen aan de heer De Bie en de heer Smit. Uit uitlatingen van de VVD, het CDA en Lokaal Brabant kunnen de Staten concluderen dat de coalitiepartijen de partij Forum verantwoordelijk houden voor de breuk in de coalitie en het loslaten van een autonome Brabantse opstelling. Vele andere partijen in de Staten delen volgens mij deze conclusie als ik goed heb geluisterd. Daarom dienen wij als Staten aan te geven dat deze opstelling en het verbreken van beloftes door de partij Forum en de vertegenwoordigende gedeputeerde De Bie afgekeurd dient te worden. Daarom hebben wij een motie van afkeuring, want de heer De Bie heeft volgens ons in zijn beantwoording onvoldoende kunnen beloven dat het gaat veranderen. Hij heeft geen afstand genomen van de Haagse/Amsterdamse sturing en hij belast daarmee zijn werk als gedeputeerde voor de komende twee jaar. Hij gaf ook geen antwoord op de ja- of nee-vragen. Er kwam wel een antwoord, maar het was geen duidelijk ja of nee. Dus ik vraag de griffie de motie van D66, SP, PvdA en GroenLinks op iBabs te zetten. Ik dien bij dezen de motie namens die vier partijen in.

Motie M2-2021: Motie van afkeuring
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in (extra) vergadering bijeen op 22 januari 2021, voor een duidingsdebat n.a.v. de nieuwe situatie en de verklaring d.d. 16/1/21 van VVD, CDA, Lokaal Brabant, Forum voor Democratie en JA21; constaterende dat

- de Brabantse Statenleden van Forum voor Democratie en JA21 besloten hebben hun politieke werk ieder vanuit een eigen fractie voort te zetten;
- het college van GS nu uit zeven leden bestaat, waarvan twee oorspronkelijk namens één fractie: FvDBrabant. De Bie zit er nu als gedeputeerde namens FvD en Smit als onafhankelijke namens JA21; overwegende dat

- de belofte van de oorspronkelijke FvD-fractie en van hun twee gedeputeerden, dat 'Brabant Brabant is en Den Haag Den Haag' en dat daarmee controversiële standpunten van Baudet niet van invloed op Brabant zouden zijn, gebroken is, nu diverse Statenleden uit Brabant zich verkiesbaar stellen voor Den Haag en zich actief profileren op landelijke thema's van Forum voor Democratie, dan wel JA21;
- de belofte om als fractie in eenheid door te gaan gebroken is, nu de fractie in twee kampen is gesplitst;
- er daarmee geen sprake meer is van een 'autonoom functionerende' fractie;
- er een gedeputeerde is die zich expliciet als Baudet-getrouwe bestuurder van Brabant profileert;
- de geloofwaardigheid van De Bie als gedeputeerde vorige week flink kleiner werd, toen hij als prominent optrad voor Thierry Baudet bij de landelijke ledenvergadering van Forum voor Democratie. Hoezo 'Brabant is Brabant, Den Haag is Den Haag'?
- de geloofwaardigheid van De Bie begin deze week nog meer verkleinde, toen zijn stellige belofte dat Cees van der Sande de zekere opvolger van Stijn Roeles zou worden niet waar bleek te zijn;

spreken uit dat

zij het afkeuren dat De Bie cruciale beloftes niet waarmaakt en kleur bekent t.a.v. controversiële Forum-standpunten. Dat schaadt het vertrouwen in deze gedeputeerde. Brabant heeft recht op een stabiel en betrouwbaar bestuur dat respect en fatsoen uitstraalt;

en gaan over tot de orde van de dag."

Ine Meeuwis, D66

Hagar Roijackers, GroenLinks

Maarten Everling, SP

Stijn Smeulders, PvdA.

De **voorzitter**: Dank u wel. Bij dezen is de motie ingediend. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Dank u wel, voorzitter. Een lang debat, maar een belangrijk debat, omdat waar we nu zijn terechtgekomen met elkaar, terwijl we eigenlijk al midterm zijn in deze Statenperiode, niet een basis biedt waarop wij kunnen doorbouwen ten aanzien van de meervoudige crisis die we hier hebben in Brabant, en dat is wel heel erg hard nodig. De heer Rutjens zei "ik ben misschien een beetje naïef geweest", en dat is terecht geconcludeerd. Hij maakte zichzelf daarmee kwetsbaar. Tegelijkertijd vraag ik me af of het klopte dat het zo is. Destijds is heel bewust aangestuurd op meebesturen. Van meet af aan plopten de champagnekurken als het in die oude coalitie, waar af en toe spanning op zat, wat minder goed liep. Forum voor Democratie is er heel bewust op uit geweest om het stuur van Brabant te grijpen en heeft niet geluisterd naar alle bezwaren die destijds werden geuit van "joh, je bent nog een hele jonge partij, je bent nog niet winterhard, je opvattingen zijn nog niet uitgekristalliseerd, je bent nog niet beproefd, wacht eventjes af met elkaar". Nee, er is niet afgewacht, en kijk eens waar we staan nu. Er is in Brabant, in de Brabantse samenwerking, in het mozaïek, enorme angst, zorg en boosheid over deze coalitie en de keuzes die gemaakt zijn. Over het natuurbeleid, over het milieubeleid, over het gezondheidsbeleid zijn heel veel en doorlopende protesten en er is ook al iets vertoond wat ons vandaag zou moeten worden getoond, waarin een aantal Brabanders ons echt willen laten zien dat het met die natuur echt twee over twaalf is inmiddels. Hetzelfde geldt voor de cultuursector. We hebben daar ook protesten gezien voor het provinciehuis, maar er is ook vanuit BrabantStad enorme zorg over de keuzes die dit college, met deze samenwerkende partners,

maakt en blijft maken. En daarbij bevreemdt het ons dat die 30 miljoen euro aan ombuigingen nog steeds niet heruitonderhandeld mogen worden binnen die open samenwerking. Er is gezegd door het college van Den Bosch, een van de B5-partners, onze hoofdstad: inhoudelijk vinden wij de afweging die is gemaakt niet passen binnen de samenwerking die is opgebouwd – het gaat over de ombuigingen, over de impuls gelden. De manier waarop nu bezuinigd wordt past niet bij hoe wij in Brabant met elkaar omgaan. Andere subsidieprogramma's zijn nu niet in het geding. Zo continueert de provincie professionele kunsten, maar je kunt niet compenseren vanuit de gemeente voor wat de provincie nu aan het doen is. Het is eenzijdig gebeurd, het is rücksichtslos gebeurd en er moeten nog heel wat periodes volgen om dit, wat er nu is gedaan, deze jaren, nog te kunnen verzachten. GroenLinks dient samen met de SP een motie in om te kijken of wij met elkaar binnen die open samenwerking niet alleen voor uitwerkingen van beleid meerderheden kunnen smeden, maar ook nog eens kunnen heroverwegen wat wij in november bij de begroting hebben gedaan met de meerjarige doorwerking, inclusief de 30 miljoen euro aan ombuigingen, inclusief de totale koek per thema.

Ik heb net gesproken met mevrouw De Hoon over “waar staan we nu, en is dit niet het moment om te heroverwegen?”. Er zijn alternatieven. Het CDA doet alsof het niet zo is, maar er zijn alternatieven. We zitten op dit moment midterm in een meervoudige crisis, waar dus die coronacrisis nog bovenop is gekomen. Het CDA en ook de VVD kunnen om zich heen kijken om te komen tot een nieuwe stabiliteit. Daar is deze ochtend al het nodige over gewisseld, maar gun jezelf de ruimte en de zuurstof om ook verder te kijken dan wat er nu is ontstaan en wat op weg naar 17 maart waarschijnlijk alleen nog maar intenser en erger zal gaan worden.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank voorzitter. Ja, eigenlijk een paar dingen, want ik vroeg me sowieso af wat er net allemaal gewisseld werd. Kijk, wij hebben in vorige vergaderingen van alles te horen gekregen over of iets wel binnen of buiten de orde was. Nou, net werd er een compleet begrotingsdebat gehouden, ik vraag me af of dat dan wel binnen de orde is. Maar ik gun het u van harte om het te doen. Dan wil ik ook niks meer horen of iets buiten de orde is.

Ten tweede. Ik hoor mevrouw Roijackers van GroenLinks toch eigenlijk wel heel nadrukkelijk pleiten van “neem ons asjeblieft terug op het pluche, want jullie kunnen veel stabielere met ons besturen”. Tegelijkertijd hoor ik mevrouw Roijackers allerlei vragen stellen aan partijen over minderheden en groepen in de samenleving en aangezien zij toch- en ik wil die vraag hier toch stellen, want als zij het op deze manier neerlegt, wil ik het op een gelijkwaardige manier neerleggen: zij staat zelf op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer van GroenLinks, samen met een kandidaat die banden heeft met de Moslimbroederschap, neemt u dan ook zelf afstand van die banden met de Moslimbroederschap? Want dan moeten we op een gelijke manier die discussie voeren, ook gelet op groepen en minderheden in de samenleving waar u het allemaal over heeft. Graag een reactie.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Ja, voorzitter, het zijn veel vragen en opmerkingen in één. Dat de heer Van Hattem nog de mogelijkheid had om adem te halen is bijzonder.

Even kijken- We hebben hier geen compleet begrotingsdebat. We hebben met elkaar een zeer uitgebreid begrotingsdebat gehad. Ik heb hier uitgelicht het grote pijnpunt, en dat had de heer Van der Maat goed door: de 30 miljoen euro aan ombuigingen, en daarbinnen hebben we het helemaal niet gehad over de deelbudgetten. Het is wel zo dat, als je serieus naar een open samenwerking wilt streven met een deel van onze Staten, je dan ook water bij de wijn moet doen, boter bij de vis moet doen, en de bereidheid moet hebben om dit soort zaken nog een keer met elkaar af te wegen. Want het begrotingsdebat ging voortdurend over dat totaal. Daarbinnen maken fracties afwegingen, maar je kunt er ook voor kiezen om er een stuk uit

te lichten en te zeggen: vinden we dit, ook gehoord de achterbannen die zich blijven roeren op een aantal zeer belangrijke terreinen, en ook de BrabantStad-partners, nog steeds een goed idee? Dat is eigenlijk wat ik heb geprobeerd te zeggen.

Voorts denk ik dat de kandidatencommissie gaat over een kandidatenlijst, dat er nog over gestemd moet worden, en dat gaat morgen plaatsvinden. Dus u bent een beetje voorbarig en ik weet ook niet waarom ik me als kandidaat voor iemand die ook kandidaat is zou moeten verantwoorden. Dus, voorzitter, dat ga ik niet doen.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Mevrouw Roijackers vraagt het zelf wel aan anderen, op een gelijkwaardige manier, en u kiest er zelf voor om gezamenlijk met een kandidaat die banden heeft met de Moslimbroederschap op een lijst te gaan staan. Ja, dan zou ik zeggen: neem daar ook afstand van en trek je daarvan terug en ga niet gezamenlijk daarmee optrekken. Ik bedoel: dan moet je ook anderen niet zo de maat gaan nemen.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter, wat een ongepaste vergelijking! Er is een partijleider van Forum voor Democratie die in de Tweede Kamer en in de media uitlatingen doet die gaan over groepen minderheden, over de pers, over de wetenschap, over vrouwen, over het coronabeleid, over klimaat, over de EU, en bedenk het allemaal maar. Die landelijk politiek leider, waar een aantal van onze Statenleden nauwe banden mee hebben – dat weten wij –, natuurlijk mag daarop bevestigd worden. Dat zijn zaken die worden gedaan in die zaal, in die pers, en als het gaat over een kandidaat van GroenLinks, die ik niet ken overigens, met uitlatingen die alleen maar als een soort van ‘guilty by association’ worden gedaan, niet door haarzelf, ik vind het een hele rare vergelijking om wat Baudet zegt te moeten plakken aan iets wat wordt gezegd op bepaalde websites over uitspraken die volgens mij door een kandidaat niet zijn gedaan. Dus ik ga er toch maar even niet verder op in.

De **voorzitter**: Tot slot de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, het is een medekandidaat, een topkandidaat zelfs, op een verkiesbare plaats van uw partij, is bestuurslid geweest van FEMYSO, een organisatie gelieerd aan de Moslimbroederschap, et cetera. Nou, de Moslimbroederschap is een verschrikkelijke organisatie en als u andere partijen zo de maat neemt, los van wat er allemaal speelt, dan moet u ook zelf in die spiegel durven kijken. Wees dan ook een beetje eerlijk daarin. Dat is het enige wat ik vraag.

De **voorzitter**: Mevrouw Roijackers, tot slot, want u had ook in uw eigen termijn nog maar tien seconden.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Zeker. Als er uitlatingen zouden worden gedaan waar de heer Van Hattem bang voor is door een persoon van GroenLinks waar de heer Van Hattem zorgen over heeft, uitspraken door die persoon gedaan, dus niet ‘guilty by association’, dan ben ik best bereid daar iets over te zeggen. Tot die tijd denk ik dat er niks te zeggen valt.

Motie M3/2021: Gevulde uitgestoken hand

“Provinciale Staten van Noord Brabant,

in vergadering bijeen op 22 januari 2021, behandelend extra Statenvergadering ter duiding van de actuele politieke en bestuurlijke situatie;

constaterende dat:

- door het uiteenvallen van de fractie van Forum voor Democratie een nieuwe bestuurlijke situatie is ontstaan;
- aan de PS-leden de hand is uitgestoken om een open samenwerking aan te gaan;
- nog geen informatie is gegeven over de mogelijkheid om de budgettaire kaders onder het bestuursakkoord omwille van deze open samenwerking te heroverwegen;

overwegende dat:

- beleid niet zonder budget kan;
- een uitgestoken hand leeg is en een open samenwerking een wassen neus als vastgestelde budgetten buiten beschouwing blijven;

dragen het college op om:

- met de Staten de meerjarige budgettaire afspraken vanaf het begrotingsjaar 2022 te heroverwegen en inzichtelijk te maken waar per beleidsveld bijstellingen mogelijk zijn, waarbij ook over herverdeling van de totale budgetten per beleidsterrein gesproken en besloten mag worden (de 'totale koek');
- hiertoe een voorstel te doen bij de Perspectiefnota 2022 (voorjaar 2021);

en gaat over tot de orde van de dag."

Hagar Roijackers, GroenLinks

Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel, voorzitter, maar zou u niet eerst vragen of de heer Van Hattem het woord wil voeren?

De **voorzitter**: Ach ja. Ik heb de heer Van Hattem net al zo uitgebreid gehoord dat ik hem bijna oversloeg! Mijnheer Van Hattem, ga uw gang.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Misschien heb ik er ook wel niet zo heel veel meer aan toe te voegen. Ik heb al een paar keer opgemerkt dat dit eigenlijk een onnodig lang debat is. Eigenlijk zitten we nu een hele hoop dingen uit te discussiëren waar we geen steek verder mee komen en ik vraag me vooral af wat onze Brabantse burgers ermee opschieten om op deze manier dit debat te voeren. Het heeft in ieder geval weinig duidelijkheid opgeleverd. Kijk, ik snap goed dat even wordt gespeeld hoe het college ervoor staat, et cetera, maar ik denk dat dit een heel erg overbodige exercitie is geweest in veel opzichten. Ik denk dat we gewoon stevig naar de inhoud moeten kijken. Onze PVV-fractie blijft ten opzichte van dit college scherp aan de wind zeilen, want er zijn een hoop dingen – denk alleen maar aan die windparken, het nog steeds niet voor elkaar krijgen van het referendum –, daar moeten we op inzetten, en niet allemaal op deze miezerige discussietjes, want daar schiet niemand wat mee op. En ik merk gewoon dat een heleboel, met name linkse partijen er alleen maar op uit zijn om weer terug te keren op het pluche. Dat is gewoon ordinaire machtspolitiek en dat vind ik totaal onzinnig.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik nu wel naar de heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Even terug naar mijn bijdrage. Dit debat heeft niet zoveel vertrouwen opgeleverd dat er na de splitsing tussen Forum voor Democratie en JA21 en de nieuw voorgestelde werkwijze wel stabiliteit in het provinciebestuur komt. Dat was al problematisch het laatste jaar, het was continu al een beetje gedoe. Nu hebben we dus twee fracties die vroeger samen in één fractie zaten, maar misschien elkaar op een gegeven moment wel niet meer zo leuk vinden, je weet het niet, we hebben een aantal Statenleden die kandidaat-Kamerlid zijn namens Forum voor Democratie, we hebben een Forum voor Democratie-fractie, dat hebben we daarnet gezien op mijn vragen aan de heer Van der Meeren,

die zelf ook niet echt inziet dat het lid zijn van Forum voor Democratie kan betekenen dat je daarop wordt aangesproken in PS en dat dit gedoe oplevert – nou, als je het er al niet mee eens bent dat het een probleem is, zou ik in ieder geval denk ik wel inzien dat het wel gedoe kan opleveren – en we hebben ook nog die constructie met een onafhankelijk gedeputeerde. Dus volgens mij wordt het er niet echt veel beter op. Gedeputeerde De Bie hebben we wel kunnen vragen of hij denkt dat dit gedoe wel gaat stoppen. Nou, hij denkt dat dat zo is. We gaan het zien. Als ik het nu mag voorspellen, is de kans wel aanwezig dat het circus provinciebestuur weer een nieuwe voorstelling krijgt binnenkort. En wat de PvdA betreft, dan ga ik weer terug naar mijn bijdrage in eerste termijn: het allerbelangrijkste is gewoon een stabiel provinciebestuur en wat ons betreft doen we dat via een brede meerderheidscoalitie. Maar goed, we gaan het zien hoe dit zich verder gaat ontwikkelen.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Bij het begin van dit debat was ik er even bang voor dat we het eigenlijk alleen maar over zeven gedeputeerden gingen hebben en over 54 Statenleden en dat soort verhalen, maar ik was eigenlijk wel verheugd – laat ik het dan zo stellen in deze omstandigheden – dat eigenlijk alle partijen niet vergaten dat we het over 2,5 miljoen Brabanders hadden, dat we een heel belangrijke taak hebben om hen te vertegenwoordigen en dat we dat eigenlijk op twee manieren kunnen doen in ons systeem, in onze democratie: door de vertegenwoordigende democratie en door directe democratie. In de vertegenwoordigende democratie is Provinciale Staten het hoogste orgaan en onze taak is om die burgers te vertegenwoordigen. Gedeputeerde Staten is niet meer en niet minder dan een uitvoeringsorgaan om dat voor mekaar te krijgen. Ik ben ook heel blij dat we een aantal moties in het verleden, en hopelijk ook in de toekomst, hebben die niet alleen maar langs coalitie- en oppositielijnen lopen, dus dat we op die manier dan ook echt die parlementaire samenwerking gestalte kunnen geven en dat we op die manier ook echt dat dualistische systeem veel meer waarde kunnen geven. Ik hoop dan ook dat een aantal moties die in het verleden al zijn aangenomen die niet vanuit Gedeputeerde Staten kwamen, maar juist vanuit Provinciale Staten – ik noem bijvoorbeeld zon op daken, faunabescherming bij windturbines, de basissubsidies bij een aantal lobbyclubjes –, dat daar met even veel enthousiasme door Gedeputeerde Staten aan wordt gewerkt als aan de voorstellen die vanuit hun eigen gelederen komen. En dan heb ik het over de vertegenwoordigende democratie, maar laten we ook niet de directe democratie vergeten, want daar ligt nog een hele belangrijke taak voor dit college van Gedeputeerde Staten, om daar nu invulling aan te geven.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u. De heer Van der Wel heeft het woord.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Bij dezen: de heer Van der Wel heeft niet meer zoveel toe te voegen aan de hele discussie. De vragen zijn gesteld en veel antwoorden zijn al of niet gegeven. We zullen nooit helemaal tevreden zijn over het resultaat. Voor ons is het belangrijkste om mee te krijgen dat de brief, zo heb ik het begrepen, door de partijen gestuurd afgelopen zaterdag, nog overeind staat en dat we op die basis verder gaan in de gesprekken die we met elkaar hebben in PS. Wij kijken inderdaad naar de inhoud, wij kijken inderdaad naar wat goed is voor Brabant. Wat ons betreft zijn de kernthema's inderdaad natuur, maar ook cultuur, en we hopen u er in de volgende sessie van te kunnen overtuigen dat we daarin verder moeten.

Voorzitter, dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. 50PLUS was het ermee eens dat we hier vanochtend over zouden praten, maar ik moet eerlijk zijn: dat het zo lang zou duren, wist ik niet. Laten we daarom vrij snel teruggaan naar de vragen die gewoon leven in onze provincie. Ik noem er maar een paar. Senioren vragen "wanneer krijgen we nou een coronaspuit, met dat bekende vaccin?", mensen vragen "wanneer krijgen we nou eens een woning krijgen?" mensen zeggen "die bus valt weg", kortom, er zijn allerlei problemen die leven in onze samenleving. Laten we teruggaan naar de inhoud, en wel zo snel mogelijk. Zoals 50PLUS kijkt naar de coalitie: ja, het verdient geen schoonheidsprijs, maar om nou te zeggen "we blazen de boel op", daar zijn we op tegen. Noem het maar gewoon het voordeel van de twijfel. Er zitten een aantal bestuurders die om allerlei redenen blijven zitten, of die blijven zitten met een zetel minder, maar laten we in godsnaam de komende twee jaar doorgaan, dan kunnen we in ieder geval nog iets bereiken, en dat met een stukje gezond verstand.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Er is iets gebeurd, dus het is goed dat wij vandaag hier met elkaar reflecteren en een debat daarover hebben. Laten we daar niet aan voorbijgaan. De komende tijd gaan we zien hoe we met elkaar uitvoering geven en het vertrouwen terecht hebben gegeven aan de open parlementaire samenwerking, daar waar wij als vijf samenwerkende partijen in een brief duidelijk hebben laten zien hoe we daar invulling aan willen geven. In dat kader zal ik ook de moties afwegen en beoordelen die zojuist zijn aangekomen.

Daar wil ik het nu even bij houden.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik tot slot het woord aan de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Ongeveer vijf uur nadat we aan het debat begonnen zijn, zijn we aan het einde van de tweede termijn, en toch was het wel belangrijk om hier met elkaar over te spreken. Ik denk dat alle partijen ook wel uitgesproken hebben dat er ook wel iets is gebeurd en ik ben ook blij met de reflectie die door de heer Van der Maat namens het college gedaan is van dat ook wel het besef er echt is dat we echt in een nieuwe situatie zijn beland en dat het zeker niet zo is van "we drinken een glas, we doen een plas en alles blijft zoals het was". Absoluut niet. We zitten echt in een andere situatie waarin we ook echt iets terug te verdienen hebben als Provinciale Staten, als college van GS en ik denk met z'n allen in de provinciale politiek. Ik denk dat vandaag de eerste aanzet daartoe gegeven is en dat we dat de komende periode vorm moeten gaan geven. Ik wil me daarvoor inzetten, waarbij ik me niet gebonden voel aan een coalitieakkoord, wat af en toe wel gesuggereerd werd. We hebben wel met de motie ingestemd om dit als leidraad voor de begroting te gebruiken, maar we willen echt onze onafhankelijke positie daarin behouden, maar zeker ook een brug slaan richting de hele Provinciale Staten, want ook daarin zullen we echt moeten werken aan de toekomst. Er zijn twee moties ingediend of drie – dan mis ik er één –, en wij zullen ze niet steunen. Ik zie één motie over afkeuring van de heer De Bie. Ik vind het toch jammer-, als ik hem lees, dan zie ik dat er eigenlijk woorden in de mond gelegd worden. Want ik heb de heer De Bie wel nadrukkelijk horen zeggen dat hij afstand neemt van antisemitisme en van racisme, waarin er ook echt niet voor weggekeken kan worden dat er dingen gespeeld hebben in de afgelopen weken, en volgens mij is dat ook beseft. En dan vind ik ook dat je daar recht aan moet doen en niet moet proberen dat via een motie alsnog die richting uit te duwen. Daarmee zullen wij die motie ook niet steunen, maar dat betekent, net zoals ik bij de vaststelling van het bestuursakkoord gezegd heb, ook dat, als er dingen spelen, wij daar altijd iets van zullen zeggen en gedeputeerden of collega-Statenleden daarop aan zullen spreken. Dat houden wij voor de komende periode daarin ook vast, dus het is zeker niet wegkijken van de situatie. Nee, we spreken ons uit als dat nodig is.

Voorzitter. Ik hoop dat we de komende weken, maanden, ook in een heel lastige periode van corona waarin we elkaar niet zien – want eigenlijk had je hierna met elkaar een biertje willen drinken en elkaar even in de ogen willen kijken, juist na zo'n debat –, een vorm weten te vinden dat we die samenwerking in kunnen vullen. Wij zullen daar, met de scherpste die u van ons kent, en ook onze controlerende rol nadrukkelijk oppakkend, invulling aan geven en ik hoop dat we hier ook echt de komende twee jaar die we nog hebben met elkaar een stuk omslag in kunnen realiseren.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ja, voorzitter, even een vraag aan de heer Vreugdenhil naar aanleiding van wat hij zei over de woorden die in de motie worden gebruikt. Ik constateer dat hij het dan hoofdzakelijk heeft over tekst die in de overwegingen staat. Daar zouden we wellicht iets uit kunnen halen. Staat hij wel achter het dictum dat de Statenleden uitspreken?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Dan moet u even zeggen welke motie het is.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Motie M2, de motie van afkeuring.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, kijk, als je eerst die overwegingen wel doet en nu overwegingen gaat afzwakken, terwijl je het eigenlijk hebt over feitelijke dingen die er besproken zijn, dan vind ik gewoon niet dat je daar woorden in de mond moet leggen. Als er dingen zijn, dan pak ik de telefoon en zeg ik dat de heer De Bie ook rechtstreeks, en het liefst als ik hem in de ogen kan kijken. Dat vind ik wel een manier waarop we politiek moeten bedrijven, waarbij ik elke richting van antisemitisme – ik heb ook met de heer Rutjens daar even een whatsapp-discussietje over gehad, en Willem knikt al –, wij zullen dat niet onbesproken laten daarin. Maar ik spreek wel graag de mensen daar rechtstreeks op aan, en als het dan zo is dat er iets bij mij blijft hangen, zeker op het punt van antisemitisme, dat ik zeg van "ja, dit kan absoluut niet", zult u mij daar altijd over horen. Maar ik waak er ook voor om mensen dingen in de mond te leggen wat ik daar niet in wil. En ik moet toch eerlijk zeggen dat ik hier een beetje dat in proef, en ook dat wil ik dan gezegd hebben, dat ik dat ook niet correct vind. Daarmee zullen wij dus ook niet instemmen met deze motie, maar altijd optreden wanneer antisemitisme aan de orde is.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, nog kort.

De **voorzitter**: Ja.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Respect voor de mening van de heer Vreugdenhil, maar de heer Vreugdenhil draait ook lang genoeg mee, weet ik, om te weten dat het gaat om het dictum. Overwegingen geven aan hoe je tot iets komt, maar uiteindelijk gaat het om het dictum en daar zouden we niks van afzwakken. Dus het ging mij even om de vraag: hoe zwaar is het voor u? Maar ik heb respect voor uw reactie.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, maar dan toch even, mevrouw Meeuwis: ik vind overwegingen in een motie wel heel belangrijk, want juist die overwegingen geven mee, ook richting college van GS, in welke richting iets uitgevoerd moet gaan worden. Dus het gaat mij niet alleen om het dictum, het gaat mij zeker om de overwegingen. Juist bij zo'n motie, die ook zo specifiek is en zo op de persoon, vind ik het wel heel nauw komen dat de overwegingen ook echt zuiver en correct daarin zijn. Daarom wou ik er ook iets van gezegd hebben en daarmee ook geduid hebben waarom wij deze motie niet in gaan dienen. Ik weet ook dat de vorige keer er een mooi filmpje gemaakt werd waarin dan een stemmingsuitslag van

ChristenUnie-SGP ergens geframed werd van “ja, kijk, ze zijn het ermee eens, ze willen geen afstand nemen”. Als dat weer gebeurt, dan hoop ik dat u dit stuk van het debat daar ook bij zet, want dat vind ik belangrijk en ik vind het belangrijk dat de Brabanders allemaal weten dat wij daar niet van wegkijken, er iedereen persoonlijk op aanspreken en als het nodig is daar politieke consequenties aan verbinden.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter, nog heel kort.

De **voorzitter**: Tot slot.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ik adviseer de heer Vreugdenhil toch nog eventjes echt naar de motie te kijken, ook naar de overwegingen, want voor mijn gevoel leg ik de heer De Bie niks in de mond. Wat u nu zegt staat niet in de motie, in ieder geval niet in motie M2.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Oké, ik zal hem straks nog een keer lezen. Dit was mijn bijdrage, voorzitter.

De **voorzitter**: Daarmee zijn we aan het einde gekomen van deze bespreking. Ik heb begrepen dat het college eventjes wil overleggen over de reactie vanuit het college op de drie moties. Daarom schors ik de vergadering voor tien minuten.

Schorsing (15.35-15.47)

De **voorzitter**: Dames en heren. We gaan weer beginnen. Ik heropen de vergadering na de schorsing. Er is een tweetal gedeputeerden die ik het woord geef, de heer Van der Maat en de heer De Bie. Zij zullen ook ingaan op de drie moties die zijn ingediend. De heer Van der Maat als eerste. Maar voordat u begint te praten nog één ding. Er is wat gedoe met de stemapplicatie. Ik zou u daarom willen verzoeken nu allemaal even uit te loggen en pas als ik het zeg weer in te loggen, want dan kan de stemapplicatie gereset worden. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Maat.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik zou nog graag op één opmerking uit de eerste termijn van de Staten terug willen komen, van de heer Smulders. Hij had er behoefte aan volgens mij om in het verlengde van de open parlementaire samenwerking te bespreken of er nog andere samenwerkingsrelaties/aanspreekpunten, dat soort zaken, met elkaar een keer uitgedacht moeten worden. Ik houd me zeer aanbevolen voor als de open parlementaire samenwerking ook voor de niet vijf samenwerkende partijen, zal ik maar zeggen – natuurlijk werken we allemaal met elkaar samen, maar als er nog behoeftes zijn, of constructies zijn waarbij u zegt van “nou, we zouden het eigenlijk best wel prettig vinden om wat meer contact hebben” –, en mijnheer Smeulders, als u een aanspreekpunt zoekt, nou ja, totdat daar nadere afspraken over gemaakt zijn: u heeft mijn telefoonnummer, dus ik bied graag aan dat u mij in ieder geval te allen tijde kunt bellen. En als er andere gedachten zijn, dan houden wij ons als GS graag aanbevolen en, nou ja, werken we graag op de manier zoals u dat past.

De **voorzitter**: De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, nou, dank u wel, gedeputeerde Van der Maatregelen voor die uitgestoken hand. Ik heb uw nummer, ik weet u te vinden en dat weet u ook. We gaan er eens over nadenken en we zullen ook nadenken over opties buiten die open samenwerking, dat kan ik u ook vast beloven.

De heer **Van der Maat** (GS, VVD): Kijk, daar kijken we naar uit.

Dan, mevrouw de voorzitter, over de moties. Motie 1 en motie 2 zijn een oproep aan de Staten, dus daar volgt geen advies van ons op. Wel heb ik net even in de korte schorsing begrepen dat collega De Bie graag wel naar aanleiding van die motie in tweede termijn nog even wat wil zeggen.

Ten aanzien van motie 3 zal ik u onze reflex ook delen. De reflex was namelijk: we lezen de motie en zeggen "ja, maar er is een begroting aangenomen, dus ontraden". En toen hebben we even gezegd: ho, pauze, wat voor type gesprek hebben we vandaag met elkaar gehad, welke stappen willen wij voorwaarts maken in de samenwerking? En dat brengt ons eigenlijk op het punt dat we zeggen: ja, maar volgens mij hoort dit dan ook oordeel Staten te zijn. Graag geef ik natuurlijk wel een paar dingen mee. We hebben volgens mij een hele goede begrotingsbespreking gehad. De opdracht aan het bestuur is helder. We zijn vol op stoom ook om aan die opdracht uitvoering te geven, we zijn ook vol op stoom om de perspectiefnota gereed te maken en ik ga ervan uit dat we daar ook weer met elkaar over dit soort thema's spreken. Dus daar waar mijn eerste reflex is 'ontraden', want volgens mij ligt er een goede opdracht waar we als GS prima mee uit de voeten kunnen, maak ik daar toch – en misschien is het symboliek, misschien ook niet, ik wil graag daarmee ook een blijk geven van de werkwijze die we graag met elkaar voorzien – 'oordeel Staten' van. En ja, dan zou het zomaar kunnen zijn dat de partijen die tijdens de begroting een afweging hebben gemaakt nu weer precies dezelfde afweging maken. U begrijpt dat ik dat ook vanuit mijn rol verstandig vind, want dan weet ik in ieder geval welke kant we op moeten. Als blijkt dat daar toch anders over wordt gedacht, dan horen wij dat ongetwijfeld bij de stemming. Dus 'oordeel Staten', maar wel met deze context erbij. Ik hoop dat GS daarmee recht doen aan de bespreking. Tot zover mijn gedeelte van deze tweede termijn, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan gaan we naar mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Ter afsluiting zou ik graag inderdaad nog een woordje willen richten tot PS. De situatie is niet gewenst, dat is duidelijk, door niemand, ook niet door mij. Het is vanmiddag ook wel gebleken. We worden het niet altijd met elkaar eens, maar dat hoeft ook niet altijd. Het enkele debat is ook heel waardevol. Ik heb goed gehoord wat uw Staten hebben gezegd. Ik hecht eraan nogmaals te benadrukken dat ik echt altijd integer, onafhankelijk handel, heb gehandeld en ga handelen, met de principes die ik meermaals heb uitgesproken. Ik ben nu acht maanden bezig en ik wil heel graag met deze ervaring in een open parlementaire samenwerking, zoals die ook is geschetst, verder bouwen met u aan deze mooie provincie. Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Met deze woorden zijn we aan het einde gekomen van de bespreking. Er ligt een drietal moties. Ik ga eventjes vragen of we alweer zover zijn om in de stemapplicatie te komen. Moment- Ah, ik zie dat mevrouw Otters een ordevoorstel heeft. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja, voorzitter, wij zouden graag een kleine schorsing willen. Naar aanleiding van de beantwoording van Gedeputeerde Staten willen wij graag een overleg; in ieder geval wil ik overleg met mijn fractie.

De **voorzitter**: Helder. Hoeveel tijd heeft u nodig?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Zullen we er tien minuten van maken? Want we moeten ook nog weer in een Zoom-sessie.

De **voorzitter**: Ja, dat is tegenwoordig ingewikkeld, dat snap ik. Wij gaan over tien minuten verder.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u vriendelijk.

Schorsing (15.53-16.09)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. De meeste mensen zijn intussen ingelogd, ook in de stemapplicatie. Voor degenen voor wie dat zo meteen nog niet is gelukt, en dat is een beperkt aantal mensen: u kunt dan gewoon, zoals we wel vaker doen, mondeling uw stemming uitbrengen, zodat u even tevoorschijn komt en dan lossen we dat op die manier op.

Er ligt een drietal moties. Per motie wordt de stemming opengesteld en kan gestemd worden door middel van de buttons 'Voor', 'Tegen' of 'Onthouden'. Druk zeker nog op 'Versturen' en druk ook na elke stemming op 'Refresh'. En de button 'Onthouden', dat weet u: dat is alleen maar voor onthouden op grond van artikel 28 van de Provinciewet.

Als u een stemverklaring wilt afgeven, en ik zie dat een aantal van u dat al heeft aangegeven, dan kunt u dat via de chat bij mij aangeven. Ik geef u dan meteen na de stemming het woord voor het afleggen van een korte stemverklaring. Ik kan me overigens voorstellen dat we dat na alle drie stemmingen doen. We zullen ook elke keer checken of iedereen z'n stem heeft uitgebracht. Als u zich niet herkent in de stemuitslag, of wanneer u verkeerd heeft gestemd, dan kan ik me zomaar voorstellen dat u uw hand nog eventjes opsteekt en dat meldt, of dat in ieder geval via de chat aangeeft. Dan kunt u vertellen hoe u anders had willen stemmen, maar dat heeft geen invloed, zoals u ook weet, op de uitslag van de stemming.

Stemming

De **voorzitter**: Dan stel ik nu de stemming aan de orde. We gaan eerst een drietal keren stemmen en vervolgens geef ik na afloop de ruimte aan u allen – want een heel aantal van u heeft bij alle moties ook een stemverklaring –, loop ik alle verzoeken langs, zodat u uw stemverklaring kunt doen.

De eerste motie waarover we gaan stemmen is motie M1, met als titel 'Brevet van onvermogen'. De stemming is geopend.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Voorzitter. Bij mij zijn geen stemmingen actief en ik ben ingelogd.

De **voorzitter**: 'Refresh' wil ook helpen, hoor ik hier.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dat heb ik al twee keer gedaan.

De **voorzitter**: En 'Deelnemen', heeft u dat ook al gedaan?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ah, kijk! Als het goed is ben ik-, ik sta ingelogd. Ik ga het nog een keer-, ah, ik zie het al! En anders doe ik deze mondeling zo meteen.

De **voorzitter**: Zeker, is goed.

Klopt het, mevrouw Otters, dat het nog niet gelukt is om te stemmen?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Inmiddels is het gelukt.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Scholder is de enige volgens mij bij wie het nog niet gelukt is. Dus we vragen mevrouw Scholder in beeld of u voor of tegen bent.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Ik ben tegen, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan kunnen we volgens mij nu de stemming in beeld brengen, want de stemming is gesloten.

De **griffier**: Dan heb ik 54 stemmen, 15 voor, 39 tegen.

De **voorzitter**: En daarmee verworpen. Dan krijgen we hem nog eventjes in beeld. Kunnen we even de uitslag in beeld krijgen? Ja, daar is 'ie.

Dan gaan we stemmen over motie M2, dat is de motie van afkeuring. De stemming is geopend.

De **griffier**: Als de heer Swinkels nog zijn stem wil uitbrengen-

De **voorzitter**: Mijnheer Swinkels?

De heer **Swinkels** (SP): Ja, het zit even niet mee met de applicatie blijkbaar. Dus ik doe het even mondeling.

De **voorzitter**: Voor of tegen?

De heer **Swinkels** (SP): Voor.

De **voorzitter**: Oké. Dan hebben we volgens mij alle stemmen.

De **griffier**: Mevrouw Scholder nog.

De **voorzitter**: Mevrouw Scholder, natuurlijk. Mevrouw Scholder?

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Dank u voorzitter. Tegen en mevrouw Otters zal straks een stemverklaring geven.

De **voorzitter**: Ja, dat doen we straks na afloop. Dank u wel.

De **griffier**: Dan heb ik 54 stemmen, 18 voor, 36 tegen.

De **voorzitter**: En daarmee verworpen. Dan krijgen we hem nu nog in beeld. Ik neem aan dat, als u zich niet herkent, u zich bij mij meldt, maar niemand heeft zich gemeld.

Dus dan gaan we door naar M3, motie 3. 'Gevulde uitgestoken hand' heet deze motie van GroenLinks en de SP. De stemming is geopend.

Mijnheer Swinkels, voor of tegen? Mijnheer Swinkels?

De heer **Swinkels** (SP): Ja, nu doet het geluid het ook. Voor.

De **voorzitter**: Dank u wel, en dan mevrouw Scholder?

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Tegen, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is daarmee de stemming gesloten. De griffier.

De **griffier**: 54 stemmen, 19 voor, 35 tegen.

De **voorzitter**: En daarmee verworpen.

Dan ga ik ruimte geven voor stemverklaringen, in de volgorde waarin ze zijn binnengekomen.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Voorzitter!

De **voorzitter**: O, sorry, de uitslag moet nog in beeld! We krijgen eerst de uitslag eventjes, of had u nog een ander punt?

Mevrouw **Roijackers** (GL): Nee, dat was precies mijn vraag.

De **voorzitter**: Oké.

Dan ga ik naar de stemverklaringen in de volgorde waarin ze zijn binnengekomen. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Het ging over motie 2. Kijk, wij zijn natuurlijk niet voor niks uit de FvD-fractie, onze eigen fractie, begonnen en we zijn ook teleurgesteld in de gang van zaken. Maar natuurlijk hebben we ook een eigen rol in dat geheel gespeeld, althans in een aantal van die zaken. Dus daarom is er voor ons nu geen reden om het vertrouwen in welke gedeputeerde dan ook op te zeggen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. De fractie van de Partij voor de Dieren vindt de situatie zeer onwenselijk en het leidt ons enorm af van het politieke werk dat wij in Brabant moeten doen. Wanneer de politieke situatie zo ingrijpend verandert, kunnen wij als PS niet anders dan er hier een uitgebreid debat over voeren. Het akkoord, dat overeind blijft, is niet ons akkoord, maar een open parlementaire samenwerking juichen wij toe. Dat vraagt om een open houding van alle partijen. Deze motie, zoals hij nu voorligt, gaat voor onze fractie een stap te ver.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het zijn alle moties in één keer hè, waar ik nu ruimte voor geef.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, motie 2 met dezelfde stemverklaring als motie 1. En motie 3: dat wat in het dictum staat is natuurlijk de ultieme wens van een open parlementaire samenwerking.

De **voorzitter**: Oké, helder, dank u wel. Mijnheer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Drie stemverklaringen bij alle drie de moties. Motie 1: de verklaringen van de gedeputeerde zijn duidelijk, wij blijven partijen en de gedeputeerde volgen, maar behouden alsnog het hele vertrouwen. Motie 2: Brabant verdient om te worden bestuurd, als 50PLUS geven we het huidige college gewoon het voordeel van de twijfel. Motie 3, ik heb het maar omschreven als: voortschrijdend inzicht kan ook bij een besparing leiden tot een andere verdeling. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): VVD Brabant heeft een stemverklaring bij motie 2. De opeenstapeling van gebeurtenissen heeft ons onaangenaam verrast. VVD Brabant baalt van wat er is gebeurd en we nemen voor nu genoegen met de reactie van de heer De Bie. Wij willen dat Brabant bestuurbaar blijft en dat de heer De Bie voortvarend aan de slag gaat met zijn portefeuille energie en de duurzame energieplannen.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Ten aanzien van motie 1 en 2 zou ik namens onze fractie willen opmerken dat we onverminderd onze kritiek op het huidige bestuursakkoord beide moties overbodige deug-moties vinden en dus tegen zijn.

Ten aanzien van motie 3. Nou, de PVV-fractie heeft al tegen de begroting gestemd en daarmee ook een helder signaal afgegeven over beleid en middelen, dus daarom ook tegen deze motie gestemd. Bovendien hebben we als Staten altijd het budgetrecht, dus deze motie is ook niet echt nodig.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Het betreft een stemverklaring over de moties 1 en 3. Motie 3. Het CDA is ook ontzettend verrast en niet blij met de situatie, maar het is goed dat dit debat heeft plaatsgevonden. Wij nemen de verantwoordelijkheid voor een bestuurbaar Brabant en we gaan graag in gesprek met de partijen die de handreiking hebben opgepakt.

Motie 1. We hebben tegengestemd, maar we willen wel graag met alle partijen gaan zoeken naar de kaders en de wensen binnen de mogelijkheden die er liggen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Volgens mij heb ik nu alle stemverklaringen gehad. Ik check het even voor de zekerheid. Ja.

Daarmee komen we aan het einde van deze vergadering. Dank voor alle inbreng. Ik heb hier iets over lunchpauze staan, maar volgens mij gaan we dat nu even niet doen! Ik kan me wel voorstellen dat ik u tien minuten de ruimte geef om ingelogd te raken in de volgende vergadering, de vergadering die bij het middagprogramma hoort.

Dan zie ik u zo meteen terug.

Sluiting

De voorzitter sluit om 16.21 uur de vergadering.

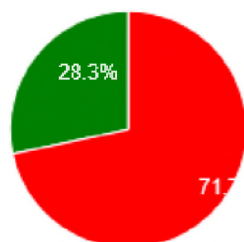
Stemmingsoverzicht extra vergadering Provinciale Staten 22 januari 2021

De digitale stemmingen van individuele Statenleden zijn te raadplegen via <https://noord-brabant.stateninformatie.nl/dashboard>

2.2.10 Motie M1-2021 Brevet van onvermogen

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (38x)
● voor (15x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
Groep Rutjens
Lokaal Brabant
PVV
Partij voor de Dieren
PvdA
VVD

VOOR

D66
GroenLinks
SP

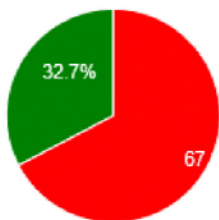
Aanvulling stemming in beeld:

Mevrouw Scholder-Penders **tegen**

2.2.20 Motie M2-2021 Motie van afkeuring

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

● tegen (35x)
● voor (17x)

TEGEN

50PLUS
CDA
ChristenUnie/SGP
Forum voor Democratie
Groep Rutjens
Lokaal Brabant
PVV
Partij voor de Dieren
VVD

VOOR

D66
GroenLinks
PvdA
SP

Aanvulling stemming in beeld:

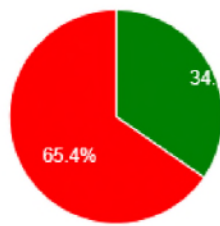
De heer Swinkels **voor**

Mevrouw Scholder-Penders **tegen**

2.2.30 Motie M3-2021 Gevulde Uitgestoken Hand

Digitale stemming:

Resultaat: verworpen

voor (18x)
tegen (34x)

TEGEN

CDA
Forum voor Democratie
Groep Rutjens
Lokaal Brabant
PVV
PvdA
VVD

VOOR

50PLUS
ChristenUnie/SGP
D66
GroenLinks
Partij voor de Dieren
SP

Aanvulling stemming in beeld:

De heer Swinkels voor

Mevrouw Scholder-Penders tegen